

การป้องกันอาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินในผู้สูงอายุ

โดย

พันตำรวจเอกหญิง จิราพร พวงอินทร์

คู่มือนี้ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาอาชญวิทยาและการบริหารงานยุติธรรม
คณะอาชญวิทยาและการบริหารงานยุติธรรม

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรังสิต

ปีการศึกษา 2566

THE PREVENTION OF PROPERTY CRIMES AGAINST THE ELDERLY

BY

POLICE COLONEL JIRAPORN POUNGIN

A DISSERTATION SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT

OF THE REQUIREMENTS FOR

THE DEGREE OF DOCTOR OF PHILOSOPHY

IN CRIMINOLOGY AND JUSTICE ADMINISTRATION

FACULTY OF CRIMINOLOGY AND JUSTICE ADMINISTRATION

GRADUATE SCHOOL, RANGSIT UNIVERSITY

ACADEMIC YEAR 2023

คุษฎีนิพนธ์เรื่อง

การป้องกันอาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินในผู้สูงอายุ

โดย

พันตำรวจเอกหญิง จิราพร พวงอินทร์

ได้รับการพิจารณาให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาปรัชญาคุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาอาชญวิทยาและการบริหารงานยุติธรรม

มหาวิทยาลัยรังสิต

ปีการศึกษา 2566

ศ. ดร.ศรีสมบัติ โชคประจักษ์ชัด
ประธานกรรมการสอบ

รศ. ดร.ธรรมวิทย์ เทอดอุดมธรรม
กรรมการ

ผศ. พ.ต.อ.ดร.สฤณี สืบพงษ์ศิริ
กรรมการ

ผศ. ดร.อารณีย์ วิวัฒนาภรณ์
กรรมการ

รศ. ร.ต.อ.ดร.จอมเดช ตรีเมฆ
กรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษา

บัณฑิตวิทยาลัยรับรองแล้ว

(ผศ.ร.ต.หญิง ดร.วรรณิ์ สุขสาตร)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

15 กันยายน 2566

Dissertation entitled

THE PREVENTION OF PROPERTY CRIMES AGAINST THE ELDERLY

by

POLICE COLONEL JIRAPORN POUNGIN

was submitted in partial fulfillment of the requirements
for the degree of Doctor of Philosophy in Criminology and Justice Administration

Rangsit University
Academic Year 2023

Prof. Srisombat Chokprajakchat, Ph.D.
Examination Committee Chairperson

Assoc. Prof. Thamavit Terdudomtham, Ph.D.
Member

Asst. Prof. Pol.Col.Sarit Suebpongsiri, Ph.D.
Member

Asst. Prof. Aranee Vivatthanaporn, Ph.D.
Member

Assoc. Prof. Pol.Capt.Jomdet Trimek, Ph.D.
Member and Advisor

Approved by Graduate School

(Asst.Prof.Plt.Off. Vanee Sooksatra, D.Eng.)

Dean of Graduate School

September 15, 2023

กิตติกรรมประกาศ

คุษฎีนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความอนุเคราะห์จาก รองศาสตราจารย์ ร้อยตำรวจเอก ดร.จอมเดช ตรีเมฆ ที่ปรึกษาคุษฎีนิพนธ์ ที่ให้คำแนะนำตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่อย่างดียิ่ง ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง และขอขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ ดร.ศรีสมบัติ โชคประจักษ์ชัด ประธานกรรมการสอบคุษฎีนิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.ธรรมวิทย์ เทอดอุดมธรรม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สฤณี สืบพงษ์ศิริ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรณีย์ วิวัฒนาภรณ์ กรรมการสอบคุษฎีนิพนธ์ ผู้ที่ให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์และทำให้คุษฎีนิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณ คณะอาชีววิทยาและการบริหารงานยุติธรรม มหาวิทยาลัยรังสิต ที่ให้โอกาสและสนับสนุนทุนการศึกษา ขอขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านที่ถ่ายทอดความรู้และให้คำแนะนำด้วยความเมตตาและเอาใจใส่

ขอขอบพระคุณทุกท่านที่มีส่วนร่วมจนทำให้คุษฎีนิพนธ์สำเร็จลุล่วง ขอบคุณเพื่อน ๆ อาชีววิทยารุ่นที่ 1 สำหรับมิตรภาพและความทรงจำที่ดี

สุดท้ายขอรำลึกถึงพระคุณของท่าน ศาสตราจารย์ ดร.สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ ที่ถ่ายทอดหลักวิชาการและหลักการคิดจนทำให้ศิษย์ประสบความสำเร็จ

พันตำรวจเอกหญิง จิราพร พวงอินทร์
ผู้วิจัย

5907351 : พันตำรวจเอกหญิง จิราพร พวงอินทร์
 ชื่อคุณิพนธ์ : การป้องกันอาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินในผู้สูงอายุ
 หลักสูตร : ปรัชญาคุณิพนธ์ สาขาวิชาอาชญาวิทยาและการบริหารงานยุติธรรม
 อาจารย์ที่ปรึกษา : รศ. ร.ต.อ.ดร.จอมเดช ศรีเมฆ

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม ประเภท ความผิดของอาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินในผู้สูงอายุ และเพื่อสร้างแนวทางการป้องกันอาชญากรรม เกี่ยวกับทรัพย์สินในผู้สูงอายุ เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ขั้นตอนการศึกษาดังกล่าว ประกอบด้วย การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้กำกับสถานีตำรวจนครบาล และการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ อัยการ นักจิตวิทยา ผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่กรมกิจการผู้สูงอายุ และเจ้าหน้าที่กรุงเทพมหานคร โดยขอบเขตการศึกษาอยู่ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีสถิติคดีอาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินสูงสุด ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยการเป็นตกเหยื่ออาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สิน เกิดเนื่องจากผู้สูงอายุอยู่บ้านตามลำพัง ขาดคนดูแลและให้คำปรึกษา พฤติกรรมโดยทั่วไป ขาดการปฏิสัมพันธ์ ไม่ติดตามข้อมูลข่าวสาร ไม่มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยี และด้วยวัยจึงมีความเสื่อมสภาพทั้งทางร่างกายและจิตใจ อีกทั้งสังคมในชุมชนเป็นลักษณะสังคมเมือง ไม่มีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ด้านประเภท ความผิดของอาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินในผู้สูงอายุ พบว่าเป็นคดีฉ้อโกง ทั้งฉ้อโกงซึ่งหน้าและฉ้อโกงออนไลน์ ส่วนแนวทางการป้องกันอาชญากรรม เกี่ยวกับทรัพย์สินในผู้สูงอายุ สรุปได้ 4 ประเด็น คือ 1) การบริหารกำลังพลและการบูรณาการการทำงานระหว่างหน่วยงาน 2) การปรับปรุงสภาพแวดล้อมและอุปกรณ์ในการป้องกันอาชญากรรม 3) การประชาสัมพันธ์โดยการลงพื้นที่ และ 4) การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อออนไลน์

(คุณิพนธ์มีจำนวนทั้งสิ้น 113 หน้า)

คำสำคัญ: ผู้สูงอายุ, อาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สิน, การป้องกันอาชญากรรม

5907351 : Police Colonel Jiraporn Poungin
 Dissertation Title : The Prevention of Property Crimes Against the Elderly
 Program : Doctor of Philosophy in Criminology and Justice Administration
 Dissertation Advisor : Assoc. Prof. Pol.Capt. Jomdet Trimek, Ph.D.

Abstract

The objectives of this research were to analyze factors of crime victimization and types of property-related crimes committed against the elderly, as well as propose preventive guidelines. This qualitative study employed in-depth interviews with metropolitan police station superintendents and focus group discussions with relevant personnel, including prosecutors, psychologists, community leaders, officers from the Department of Older Persons, and officers from the Bangkok Metropolitan Administration. Due to its high property crime rate, Bangkok was designated as the study area.

The results indicated that elderly property crime victimization was a result of living alone, a lack of caretakers and consultants, a lack of social interaction, a lack of attention to information and news, an inability to comprehend technology, physical and mental deterioration, and social isolation. In terms of types of crime, they involved offline and online fraud. Regarding the corresponding guidelines for property crime prevention, four recommendations were proposed; 1) personnel management and interagency implementation, 2) enhancement of the living environment and crime prevention tools, 3) community outreach via house visits, and 4) promotion of online media literacy.

(Total 113 pages)

Keywords: Elderly, Property Crime, Crime Prevention

Student's Signature Dissertation Advisor's Signature

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
บทคัดย่อภาษาไทย	ข
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญตาราง	ฉ
สารบัญรูป	ช
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย	6
1.3 คำถามการวิจัย	6
1.4 ขอบเขตของการวิจัย	6
1.5 กรอบการวิจัย	7
1.6 นิยามศัพท์	8
1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย	8
บทที่ 2 ทบทวนวรรณกรรม	10
2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับสาเหตุการกระทำผิด	10
2.2 แนวคิด ทฤษฎี และรูปแบบของอาชญากรรมในผู้สูงอายุ	19
2.3 แนวคิด ทฤษฎี และรูปแบบการป้องกันการกระทำผิด	23
2.4 แนวคิดเกี่ยวกับเหยื่ออาชญากรรม	34
2.5 สื่อสังคมออนไลน์กับผู้สูงอายุ	41
บทที่ 3 ระเบียบวิธีการวิจัย	47
3.1 รูปแบบการวิจัย	47
3.2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการวิจัย	48

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	49
3.4 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ	51
3.5 ขั้นตอนการวิจัย	52
3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล	53
3.7 การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล	53
3.8 การพิทักษ์สิทธิ์ผู้ให้ข้อมูล	53
บทที่ 4 ผลการวิจัย	54
4.1 สถิติการเกิดอาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สิน	54
4.2 ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก	57
4.3 ข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม	80
บทที่ 5 อภิปรายผล	88
5.1 ประเด็นปัจจัยการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินในผู้สูงอายุ	88
5.2 ประเด็นแนวทางการป้องกันอาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินในผู้สูงอายุ	90
บทที่ 6 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	93
6.1 สรุปผลการวิจัย	93
6.2 ข้อเสนอแนะ	96
บรรณานุกรม	98
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก ข้อคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม	105
ภาคผนวก ข เอกสารจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์	111
ประวัติผู้วิจัย	113

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1.1 จำนวนประชากรไทย ปี 2565 ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป แบ่งตามช่วงอายุ และเพศ	1
1.2 สถิติคดีอาญากลุ่มที่ 2 ฐานความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ในผู้เสียหายกลุ่มอายุ 60 ปีขึ้นไป	4
2.1 รูปแบบการป้องกันอาชญากรรมในผู้สูงอายุ	30
2.2 สรุปปัจจัยที่มีผลต่อการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมที่เกิดขึ้นกับผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร	40
3.1 สถิติคดีอาญากลุ่ม 2 ฐานความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ รอบปีงบประมาณ พ.ศ. 2561-2565	48
3.2 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสนทนากลุ่ม	49
4.1 สถิติคดีอาญา กลุ่มที่ 2 ฐานความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ จำแนกตามประเภทความผิดของ อาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์ พ.ศ. 2561-2565	56
4.2 สถิติคดีอาญากลุ่มที่ 2 ฐานความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ ในผู้เสียหายกลุ่มอายุ 60 ปีขึ้นไป จำแนกตามประเภทความผิดของอาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์ พ.ศ. 2561-2565	57
4.3 แนวทางการป้องกันอาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์ในผู้สูงอายุ	86

สารบัญรูป

รูปที่		หน้า
1.1	ร้อยละของประชากรไทยปี 2565 ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป	2
1.2	สถิติคดีอาญาแยกตามประเภทของความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินในผู้เสียหาย กลุ่มอายุ 60 ปีขึ้นไป	5
1.3	กรอบการวิจัย	7
2.1	Application “Gold By Dop” ของกรมกิจการผู้สูงอายุ	43
4.1	สถิติคดีอาญากลุ่ม 2 ฐานความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน รอบปีงบประมาณ พ.ศ. 2561-2565 แยกตามหน่วยงานของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ	55
4.2	การประชาสัมพันธ์ สื่อสร้างภูมิคุ้มกันด้านภัยอาชญากรรมทาง เทคโนโลยี หรือไซเบอร์วัคซีน (Cyber Vaccine) ของสำนักงานตำรวจ แห่งชาติ	76
4.3	ข้อมูล สื่อสร้างภูมิคุ้มกันด้านภัยอาชญากรรมทางเทคโนโลยี หรือ ไซเบอร์วัคซีน (Cyber Vaccine) ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ	77
4.4	การประชาสัมพันธ์ข้อมูลภัยออนไลน์ ใน Facebook ของสถานีตำรวจ	78
4.5	การใช้ Line Official Account ของสถานีตำรวจ ในการเข้าถึงประชาชน	79
6.1	ปัจจัยการเป็นตกเหยื่ออาชญากรรมและประเภทความผิดของ อาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สิน	94
6.2	แนวทางการป้องกันอาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินด้านต่าง ๆ	95

บทที่ 1

บทนำ

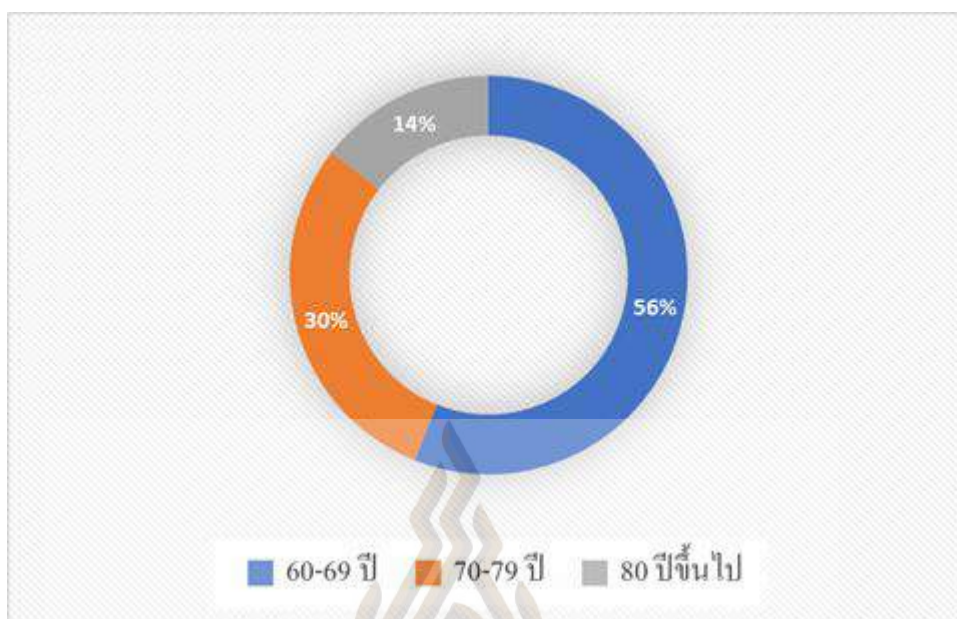
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สหประชาชาติแห่งสหประชาชาติได้มีมติให้ถือเอาวันที่ 1 ตุลาคม ของทุกปีเป็นวันผู้สูงอายุสากล (International Day for Older Persons) เพื่อปลูกให้คนตระหนักถึงความสำคัญของประเด็นเกี่ยวกับผู้สูงอายุ เช่น เรื่องคุณค่า คุณูปการที่ผู้สูงอายุมีต่อสังคม และเรื่องการกระทำรุนแรงต่อผู้สูงอายุ ในส่วนของประชากรไทยจากอัตราการเพิ่มของประชากรที่ลดลง แต่ประชากรสูงอายุกลับมีอัตราการเพิ่มที่มากขึ้น ในปี 2565 นี้ ตามสถิติผู้สูงอายุ สัณฐานไทย และมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านจำนวนประชากรไทย 66,090,475 ล้านคน มีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป 12,698,362 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 19.21 ของประชากรทั้งหมด (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2566) คาดประมาณว่าใน 4 ปีข้างหน้า ประเทศไทยจะเป็น “สังคมสูงอายุอย่างสมบูรณ์” คือประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป มีสัดส่วนถึงร้อยละ 20 ของประชากรทั้งหมด (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2556) รายละเอียดแบ่งตามช่วงอายุ เพศ ของประชากรที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ปรากฏตามตารางที่ 1.1 และสัดส่วนร้อยละตามช่วงอายุ ปรากฏตามรูปที่ 1.1 ดังนี้

ตารางที่ 1.1 จำนวนประชากรไทย ปี 2565 ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป แบ่งตามช่วงอายุ และเพศ

ช่วงอายุ	ชาย	หญิง	รวม
60-69 ปี	3,258,558	3,861,713	7,120,271
70-79 ปี	1,635,323	2,108,143	3,743,466
80 ปีขึ้นไป	728,193	1,106,432	1,834,625
	5,622,074	7,076,288	12,698,362

ที่มา: กรมการปกครอง สำนักบริหารการทะเบียน, 2565

รูปที่ 1.1 ร้อยละของประชากรไทยปี 2565 ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป
ที่มา: กรมการปกครอง สำนักบริหารการทะเบียน, 2565

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 – 2570) ได้ให้ความสำคัญเรื่องประชากรสูงวัย มีการประเมินสถานการณ์และแนวโน้มทั้งสังคมโลกและสังคมไทย ในการเข้าสู่สังคมสูงวัย ซึ่งพบว่ามีผลต่อโครงสร้างประชากรของประเทศ ประชากรวัยแรงงานที่มีสัดส่วนลดลงอย่างต่อเนื่อง นำมาซึ่งปัญหาขาดแคลนกำลังแรงงานในประเทศ ส่งผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมต่อประเทศ ทั้งด้านการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ความสามารถในการแข่งขันและผลิตภาพแรงงาน นอกจากนี้ยังมีประเด็นด้านความมั่นคงปลอดภัยทางสังคมของประเทศที่น่าเป็นห่วง โดยประเทศไทยได้รับการจัดอันดับความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของคนในสังคมอยู่ในอันดับที่ 123 จากทั้งหมด 163 ประเทศ รวมถึงดัชนีความมั่นคงปลอดภัยทางไซเบอร์ของโลกที่แสดงให้เห็นว่าความมั่นคงทางไซเบอร์ของไทยมีอันดับลดลง แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 13 จึงได้กำหนดเป้าหมายในด้านการเสริมสร้างความสามารถของประเทศในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงและความเสี่ยงภายใต้บริบทโลกใหม่ มุ่งสร้างความพร้อมในการรับมือและแสวงหาโอกาสจากการเป็นสังคมสูงวัย การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ภัยโรคระบาด และภัยคุกคามทางไซเบอร์ พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและกลไกทางสถาบันที่เอื้อต่อการเปลี่ยนแปลงสู่ดิจิทัล รวมทั้งปรับปรุงโครงสร้างและระบบการบริหารงานของภาครัฐให้สามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของบริบททางเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีได้อย่างทันเวลามีประสิทธิภาพ และมีธรรมาภิบาล ทั้งนี้มีการกำหนดหมุดหมายการพัฒนาซึ่งเป็นการบ่งบอกถึงสิ่งที่ประเทศไทย

ปรารถนาจะ “เป็น” หรือมุ่งหวังจะ “มี” โดยในส่วนของมิติโอกาสและความเสมอภาคทางเศรษฐกิจ และสังคม หมายความว่า 8 ที่มุ่งหวังให้ ไทยมีพื้นที่และเมืองอัจฉริยะที่น่าอยู่ ปลอดภัย เติบโตได้อย่างยั่งยืน

ผู้สูงอายุเป็นกลุ่มเสี่ยงทั้งเรื่องปัญหาสุขภาพกายและสุขภาพจิต เป็นเรื่องที่ทุกภาคส่วนให้ความสำคัญในการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหากันอยู่อย่างต่อเนื่อง ทั้งปัญหาเรื่องการเดินทาง การพักอาศัย จะเห็นได้จากปัจจุบันมีการดำเนินการด้านภูมิสถาปัตย์สำหรับผู้สูงอายุอยู่ทั่วไป และปัญหาอีกประการที่สำคัญและพบเห็นอยู่บ่อยครั้งคือปัญหาอาชญากรรมที่กลุ่มมิจฉาชีพหลอกลวงโอกาสและหาช่องทางในการกระทำต่อผู้สูงอายุในรูปแบบที่หลากหลาย ทั้งทำร้ายร่างกาย และการหลอกลวงทรัพย์สินจากผู้สูงอายุ ปัจจุบันปัญหาอาชญากรรม หรือภัยที่เกิดขึ้นกับผู้สูงอายุ มีพบเห็นอยู่เป็นประจำตามข่าวสารต่าง ๆ อาทิ อาชญากรที่เลือกผู้สูงอายุที่อยู่บ้านตามลำพัง บางคนขับรถยนต์ แต่งกายภูมิฐาน พุดจาสุภาพ บางคนอ้างตัวเป็นเจ้าหน้าที่รัฐ พวกนี้จะมาสำรวจก่อน มองหาผู้สูงอายุที่อยู่บ้านเพียงลำพังแล้วลงมือก่อเหตุ (โพสค์ทูเดย์, 2558) หรือกรณีแก๊งคอลเซนเตอร์ โทรอ้างเกี่ยวกับคดีอาชญากรรมเพื่อหลอกลวงข้อมูลส่วนตัวและให้โอนเงิน ซึ่งมีการสำรวจว่าเป็นผู้สูงอายุที่เกษียณราชการหรืออยู่บ้านตามลำพัง (ข่าวช่อง 8, 2561) และข่าวคนร้ายฆ่าชิงทรัพย์หญิงชรา อายุ 74 ปี ที่เปิดร้านขายของชำและอยู่ตามลำพัง (ประเด็นเด็ด 7 สี, 2562) นอกจากนี้ยังมีกรณีที่คนร้ายส่วนใหญ่โทรมาข่มขู่ให้ผู้สูงอายุกลัวแล้วให้โอนเงินให้ อย่างกรณีผู้เสียหายชายและหญิงชรา ถูกกลุ่มแก๊งมิจฉาชีพโทรศัพท์เข้าเบอร์บ้าน แอบอ้างตัวเป็นเพื่อนของบุตรหลาน และเป็นคนรู้จักกับญาติพี่น้องผู้เสียหาย ก่อนแจ้งผู้เสียหายว่า บุตรหลานหรือญาติกำลังเดือดร้อน เพราะถูกตำรวจจับกุมขอให้เร่งโอนเงินมาให้เป็นค่าประกันตัวในชั้นสอบสวน หรือค่าดำเนินการในการไม่ต้องถูกดำเนินคดี (ไทยรัฐออนไลน์, 2563) ในงานเสวนา “ผู้สูงอายุ (จะ) อยู่อย่างไรในยุคเฟลนิวิสต์” ของศูนย์วิชาการด้านการรู้เท่าทันสื่อของผู้สูงอายุ สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเซีย มหาวิทยาลัยมหิดล ภาควิชาสื่อสารสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) โดย นันทิยา ดวงกุ่มเมศ (2565) กล่าวในประเด็นจากการศึกษาว่า ผู้สูงอายุถูกหลอกลวงให้เชื่อของที่ไม่ได้คุณภาพมากที่สุด รองลงมาเป็นเรื่องถูกหลอกลวงให้ทำบุญช่วยเหลือคนช่วยเหลือสัตว์ ถูกหลอกลวงให้ซื้อยาและดูแลสุขภาพ และถูกหลอกลวงให้เปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล โดยเฉพาะเรื่องการหลอกลวงให้เปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลมีอัตราการเพิ่มขึ้นค่อนข้างมาก

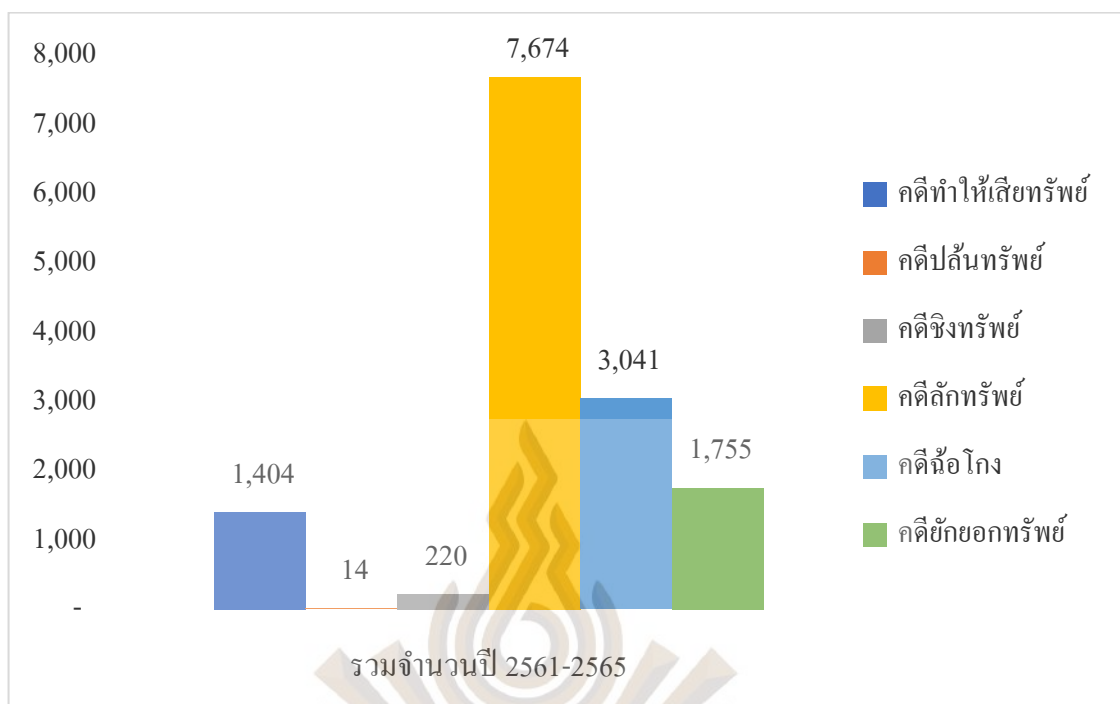
จากปัญหาอาชญากรรมในผู้สูงอายุที่เกิดขึ้น มีหลายหน่วยงานให้ความสนใจและดำเนินการ กรณีสำนักงานตำรวจแห่งชาติ มีการดำเนินการในเรื่องการจัดเก็บข้อมูลผู้สูงอายุในเขต

พื้นที่รับผิดชอบของแต่ละสถานีตำรวจ การจัดให้สายตรวจดูแลตรวจตราเป็นพิเศษเพื่อป้องกันอาชญากรรมในผู้สูงอายุ การติดตั้งอุปกรณ์เตือนภัย เป็นต้น อีกทั้งยังมีการวิจัยเกี่ยวกับอาชญากรรมในผู้สูงอายุ ซึ่งมีแนวทางการป้องกัน ทั้งเรื่องการดูแล การตรวจตรา การให้ครอบครัวชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม หรือแม้กระทั่งการแนะนำให้ผู้สูงอายุดูแลตัวเองในเบื้องต้น จากการศึกษาวิจัย ไกรวุฒิวัฒนสิน (2561) ศึกษารูปแบบการป้องกันอาชญากรรมที่กระทำต่อผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุที่เคยมีประสบการณ์ด้านการเกิดอาชญากรรม ส่วนใหญ่ร้อยละ 45.83 เป็นอาชญากรรมความรุนแรงเกี่ยวกับทรัพย์ (ลักทรัพย์ ปล้น ชิงทรัพย์ กระชกทรัพย์ ยักยอกทรัพย์) รองลงมาเป็นอาชญากรรมความรุนแรงเกี่ยวกับการหลอกลวง (ให้ซื้อสินค้า หรือจำหน่ายจ่ายโอนทรัพย์สิน) คิดเป็นร้อยละ 30.56 ซึ่งจะเห็นได้ว่าผู้สูงอายุที่เป็นผู้เสียหายทั้ง 2 รูปแบบดังกล่าว รวมแล้วคิดเป็นร้อยละ 76.39 ต่างก็เป็นอาชญากรรมที่เกี่ยวกับทรัพย์ทั้งสิ้น ถึงแม้ว่าจะมีมาตรการป้องกันต่าง ๆ จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแต่สถิติการเกิดอาชญากรรมกรณีความผิดคดีเกี่ยวกับทรัพย์ ได้แก่ นื้อโกงทรัพย์สิน ลักทรัพย์ ชิงทรัพย์และปล้นทรัพย์ในผู้สูงอายุ นับวันจะมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นโดยในช่วงปี พ.ศ. 2550 มีจำนวนเพียง 344 ราย ในขณะที่ 5 ปีนับจากปัจจุบัน มีอัตราเพิ่มขึ้น 7-9 เท่า จากสถิติคดีอาญากลุ่มที่ 2 ฐานความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ในผู้เสียหายกลุ่มอายุ 60 ปีขึ้นไป ในปี พ.ศ. 2561-2565 พบว่ามีจำนวนรวมของคดีในปี พ.ศ. 2561 = 3,103 ราย พ.ศ. 2562 = 2,793 ราย พ.ศ. 2563 = 2,585 ราย พ.ศ. 2564 = 2,701 ราย และ พ.ศ. 2565 = 2,926 ราย ตามตารางที่ 1.2 และสถิติคดีอาญาแยกตามประเภทของความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ ตามรูปที่ 1.2

ตารางที่ 1.2 สถิติคดีอาญากลุ่มที่ 2 ฐานความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ในผู้เสียหายกลุ่มอายุ 60 ปีขึ้นไป

ฐานความผิด	พ.ศ. 2561	พ.ศ. 2562	พ.ศ. 2563	พ.ศ. 2564	พ.ศ. 2565	รวม
คดีทำให้เสียทรัพย์	318	288	244	266	288	1,404
คดีปล้นทรัพย์	2	3	4	2	3	14
คดีชิงทรัพย์	38	46	40	42	54	220
คดีลักทรัพย์	1,666	1,398	1,392	1,522	1,696	7,674
คดีนื้อโกง	717	658	560	545	561	3,041
คดียักยอกทรัพย์	362	400	345	324	324	1,755
รวม	3,103	2,793	2,585	2,701	2,926	14,108

ที่มา: สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศกลาง, 2566

รูปที่ 1.2 สถิติคดีอาญาแยกตามประเภทของความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินในผู้เสียหายกลุ่มอายุ 60 ปีขึ้นไป
ที่มา: สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศกลาง, 2566

รูปที่ 1.2 สถิติคดีอาญาแยกตามประเภทของความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน พบว่าในรอบ 5 ปี (พ.ศ. 2561-2565) ประเภทของความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินที่พบมากที่สุดคือ คดีลักทรัพย์ รองลงมาคือ คดีฉ้อโกง คดียักยอกทรัพย์ และคดีทำให้เสียทรัพย์ตามลำดับ ส่วนคดีชิงทรัพย์พบค่อนข้างน้อยและ คดีปล้นทรัพย์พบน้อยที่สุด

จากที่กล่าวมาแล้วว่าอาชญากรจะเลือกผู้สูงอายุที่อยู่บ้านตามลำพัง และโดยสภาพร่างกาย และจิตใจของผู้สูงอายุที่เสื่อมลงตามเวลา ความสามารถในการป้องกันตัวเองจากการถูกระงับผิดจึงลดน้อยลงทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ และจากสถานการณ์ปัจจุบันการใช้เทคโนโลยีเข้ามามีส่วนร่วมในการกระทำความผิดก็มีมากขึ้น จากข่าวต่าง ๆ ที่ผู้สูงอายุเป็นเหยื่อจากการโทรศัพท์ข่มขู่ให้กลัว หรือสร้างสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อหลอกลวงทรัพย์สินหรือการหลอกลวงด้านต่าง ๆ จากผู้สูงอายุและจากสถิติการเกิดอาชญากรรมที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จึงเป็นความสำคัญและความจำเป็นที่ต้องมีมาตรการหรือการดำเนินการที่จะป้องกันผู้สูงอายุดังกล่าวจากอาชญากรที่พัฒนารูปแบบการก่ออาชญากรรมโดยเฉพาะอย่างยิ่งอาชญากรรมที่เกี่ยวกับทรัพย์สิน ทั้งจากความอ่อนแอของผู้สูงอายุ หรือ

ช่องว่างในการตรวจตราดูแลของครอบครัวและเจ้าหน้าที่ เพื่อความเป็นอยู่อย่างมีความสุข มั่นคงปลอดภัยในตัวผู้สูงอายุเองรวมถึงครอบครัวที่มีผู้สูงอายุอยู่ในความดูแลด้วย

1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย

1.2.1 เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมและประเภทความผิดของอาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินในผู้สูงอายุ

1.2.2 เพื่อศึกษาแนวทางการป้องกันอาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินในผู้สูงอายุ

1.3 คำถามการวิจัย

อาชญากรรมที่เกิดขึ้นกับผู้สูงอายุ มีปัจจัยที่เกี่ยวข้องอย่างไรบ้าง ประเภทความผิดของอาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินที่กระทำต่อผู้สูงอายุมีลักษณะอย่างไรบ้าง และแนวทางการป้องกันอย่างไรที่จะเกิดประสิทธิภาพในการป้องกันอาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินในผู้สูงอายุ

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

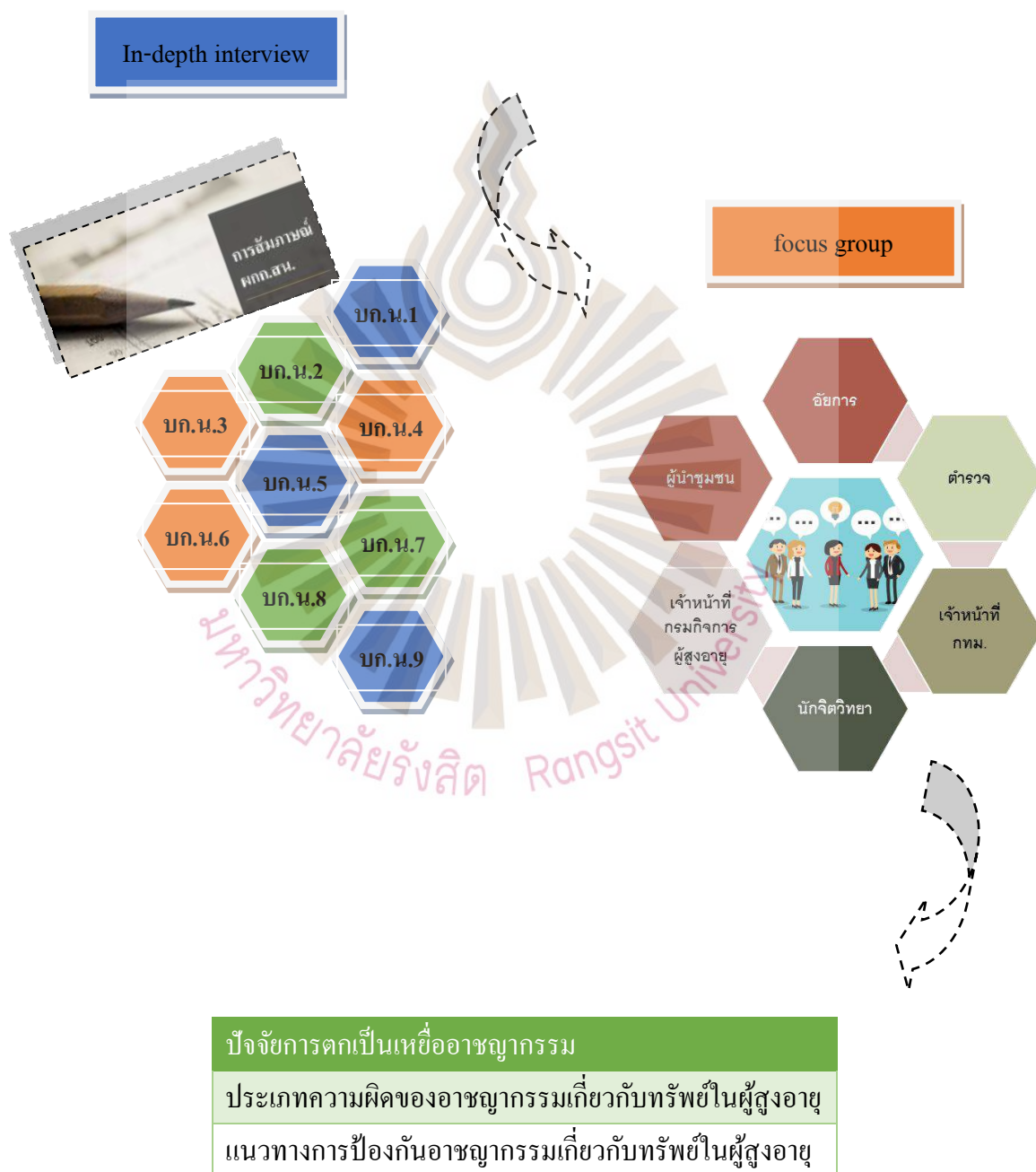
1.4.1 ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลสำคัญ: ในการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยเจาะจงเลือกผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่ในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครทุกราย โดยเป็นกลุ่มอาชีพที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรมในผู้สูงอายุ อาทิ ข้าราชการตำรวจ พนักงานอัยการ เจ้าหน้าที่กองการพัฒนาชุมชน สำนักพัฒนาสังคม กรุงเทพมหานคร นักจิตวิทยา เจ้าหน้าที่กรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และผู้นำชุมชน

1.4.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา: เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ศึกษาข้อมูลด้านปัจจัยการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม ประเภทของการกระทำผิด และหาแนวทางการป้องกันอาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินในผู้สูงอายุ โดยมีการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎีในการกระทำผิดและแนวทางการป้องกัน รูปแบบการกระทำผิด ตลอดจนแนวความคิดเกี่ยวกับเหยื่ออาชญากรรมและสื่อสังคมออนไลน์ในผู้สูงอายุ

1.4.3 ขอบเขตด้านพื้นที่: การศึกษาวิจัยอยู่ในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร โดยเป็นพื้นที่ความรับผิดชอบของกองบัญชาการตำรวจนครบาล ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีสถิติคดีอาญากลุ่มที่ 2 สูง

ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินสูงที่สุดจากพื้นที่ความรับผิดชอบของ 10 กองบัญชาการในสังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติ คือกองบัญชาการตำรวจนครบาลและตำรวจภูธรภาค 1-9

1.5 กรอบการวิจัย

รูปที่ 1.3 กรอบการวิจัย

1.6 นิยามศัพท์

ผู้สูงอายุ หมายถึง ผู้ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ที่ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สิน

อาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สิน หมายถึง คดีอาญากลุ่มที่ 2 ฐานความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน ตามสถิติคดีอาญา 4 กลุ่มของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ โดยความหมายประเภทความผิดของอาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สิน มีดังนี้ (ทวีป ศรีน่วม, 2566)

- 1) คดีปล้นทรัพย์สิน (อุกฉกรรจ์): การชิงทรัพย์สินโดยร่วมกันกระทำความผิดด้วยกันตั้งแต่สามคนขึ้นไป เป็นการกระทำความผิดฐานปล้นทรัพย์สิน
- 2) คดีชิงทรัพย์สิน: การลักทรัพย์สินโดยใช้กำลังประทุษร้าย หรือขู่เข็ญว่าในทันทีนั้นจะใช้กำลังประทุษร้าย เป็นการกระทำความผิดฐานชิงทรัพย์สิน
- 3) คดีลักทรัพย์สิน: การเอาทรัพย์สินของผู้อื่น หรือผู้อื่นเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วยไปโดยทุจริต ถือเป็นการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์สิน
- 4) คดีฉ้อโกง: การกระทำโดยทุจริต หลอกลวงผู้อื่นด้วยการแสดงข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อความจริงซึ่งควรบอกให้แจ้ง และโดยการหลอกลวงดังว่านั้นได้ไปซึ่งทรัพย์สินจากผู้ถูกหลอกลวง หรือบุคคลที่สาม หรือทำให้ผู้ถูกหลอกลวง หรือบุคคลที่สาม ทำ ถอน หรือทำลายเอกสารสิทธิ เป็นการกระทำความผิดฐานฉ้อโกง
- 5) คดียักยอกทรัพย์สิน: การครอบครองทรัพย์สินซึ่งเป็นของผู้อื่น หรือซึ่งผู้อื่นเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วย เบียดบังเอาทรัพย์สินนั้นเป็นของตน หรือบุคคลที่สามโดยทุจริต เป็นการกระทำความผิดฐานยักยอก
- 6) คดีทำให้เสียทรัพย์สิน: การทำให้เสียหาย ทำลาย ทำให้เสื่อมค่า หรือทำให้ไร้ประโยชน์ ซึ่งทรัพย์สินของผู้อื่น หรือผู้อื่นเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วย เป็นการกระทำความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สิน

คดีออนไลน์ หมายถึง คดีอาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สิน ที่เกิดจากการใช้เครื่องมือสื่อสารและสื่อทางอิเล็กทรอนิกส์ในรูปแบบต่าง ๆ

1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

1.7.1 ทราบถึงปัจจัยที่ทำให้ผู้สูงอายุตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สิน

1.7.2 ทราบประเภทความผิดของอาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินที่เกิดขึ้นกับผู้สูงอายุ

1.7.3 เสนอแนะแนวทางการป้องกันอาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินในผู้สูงอายุต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 2

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยเรื่องการป้องกันอาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินในผู้สูงอายุ เป็นการศึกษาถึงพฤติกรรมต่าง ๆ ของผู้สูงอายุที่ทำให้ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม ทั้งพฤติกรรมส่วนตัวและพฤติกรรมแวดล้อม และต้องการทราบถึงประเภทความผิดของอาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินที่อาชญากรกระทำในผู้สูงอายุว่าเป็นอย่างไรหรือลักษณะใดบ้าง ทั้งนี้เพื่อจะได้วางมาตรการการป้องกันหรือหาแนวทางการป้องกันอาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินในผู้สูงอายุที่เหมาะสมต่อไป โดยผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรม ด้านแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

- 2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับสาเหตุการกระทำผิด
- 2.2 แนวคิด ทฤษฎี และรูปแบบของอาชญากรรมในผู้สูงอายุ
- 2.3 แนวคิด ทฤษฎี และรูปแบบการป้องกันการกระทำผิด
- 2.4 แนวคิดเกี่ยวกับเหยื่ออาชญากรรม
- 2.5 สื่อสังคมออนไลน์กับผู้สูงอายุ

2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับสาเหตุการกระทำผิด

อาชญากรรม ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2554) ได้ให้ความหมายว่า “เป็นการกระทำผิดทางอาญา” ซึ่งในสังคมปัจจุบัน การขัดแย้งหรือฝ่าฝืนระเบียบทางสังคม รวมถึงความประพฤติที่ผิดศีลธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี การกระทำผิดต่อกฎหมายอาญา ล้วนเรียกว่าอาชญากรรม (ไม่รวมถึงความผิดหลุโทษ) เว้นแต่กรณีที่มีผู้กระทำผิดเป็นเด็กหรือเยาวชน จะเรียกว่าเป็นการกระทำผิด (Delinquency) แทนการเรียกการกระทำนั้นว่าเป็นอาชญากรรม (Crime) ซึ่งแนวความคิดเกี่ยวกับความหมายของอาชญากรรม สามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามวิวัฒนาการทางสังคม ขึ้นอยู่กับสภาพสังคม สิ่งแวดล้อม ความสนใจพื้นฐานและคุณค่าด้านความเชื่อที่สังคมให้ความสำคัญในขณะนั้น (Negi, 2019)

ความหมายของอาชญากรรม: อาชญากรรม คือ การกระทำหรือละเว้นการกระทำอันฝ่าฝืนต่อกฎหมายซึ่งกระทำโดยปราศจากข้ออ้างหรือมีเหตุอันสมควร แม้กฎหมายอาญาจะมีบทบัญญัติแน่นอนหรือความถูกต้อง แต่ความผิดในทางศีลธรรมมิได้เป็นความผิดอาญาเสียทั้งหมด ในทางกลับกันความผิดทางอาญาก็ไม่จำเป็นต้องเป็นความผิดทางศีลธรรมเสมอไป ทุกสังคมล้วนมีอาชญากรรม อีกทั้งอาชญากรรมยังเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นมาเป็นเวลานาน ไม่เคยเลือนหายจากสังคม แม้ในประเทศที่ได้ชื่อว่ามิอาชญากรรมน้อยที่สุดก็ยังคงปรากฏให้เห็นว่ามีอาชญากรรม (ปกป้อง ศรีสนิท, 2559)

อรรถพร ชูบำรุง และอุษิษา เลิศโตมรสกุล (2555) กล่าวว่า สิ่งที่กำหนด หรือตีกรอบว่าพฤติกรรมใดเป็นอาชญากรรม มีดังต่อไปนี้

1) การกระทำ (An Act) คือ การกระทำหรือการละเว้นการกระทำ (Commission of An Act) จะต้องบังเกิดขึ้น คิดแต่ไม่ได้ทำถือว่าเป็นอาชญากรรม เช่น คิดว่าจะชกหน้าบุคคลบางคน แต่ไม่ได้ชกจริง ก็ถือว่าเป็นอาชญากรรม

2) การมีกฎหมายรับรอง (The Legality) ภาษาละตินกล่าวไว้ว่า Nullum crimen Sine Lege (No Crime Without Law) ถ้าไม่มีกฎหมายอาญากำหนดไว้ว่า การกระทำอย่างใดเป็นอาชญากรรม ก็ให้ถือว่าอาชญากรรมมิได้บังเกิดขึ้น

3) ความเป็นอันตราย (The Harm) คือ ความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการกระทำ เช่น ความเสียหายของทรัพย์สิน ความเสียหายแก่ชีวิตและร่างกาย เป็นต้น ถ้าไม่มีอันตรายที่เป็นการเฉพาะเกิดขึ้นก็ถือว่าอาชญากรรมมิได้เกิดขึ้นด้วยเช่นเดียวกัน

4) สาเหตุของการกระทำผิด (The Causation) อาชญากรรมจะไม่สมบูรณ์ เว้นเสียแต่ว่าพฤติกรรมของผู้กระทำได้ก่อให้เกิดอันตรายขึ้น โดยมีได้มาจากการแทรกแซงโดยบุคคลอื่น

5) ความตั้งใจหรือจิตใจที่ต้องการทำผิด Men rea (The Guilty Mind) พฤติกรรมปกติทั่วไปไม่มีใครกระทำอาชญากรรม เว้นเสียแต่จะได้กระทำโดยรู้ว่าการกระทำนั้นเป็นความผิด

6) ความสอดคล้องต้องกัน (The Concurrence) หมายถึง ความสอดคล้องต้องกันระหว่างการประกอบอาชญากรรม (Criminal Act) กับจิตใจของการเป็นอาชญากร (Criminal Mind)

7) การลงโทษ (The Punishment) การลงโทษถือเป็นสิ่งสำคัญที่กำหนดไว้ในกฎหมายอาญา หากไม่มีการกำหนดโทษขึ้นก็ถือว่าอาชญากรรมมิได้เกิดขึ้น ซึ่งกฎหมายอาญาได้กำหนดไว้ว่า การกระทำผิดเช่นไรให้รับโทษเช่นนั้น

อาชญากรรมเป็นปัญหาที่พบอยู่ในสังคมตลอดเวลา เป็นสิ่งที่มีการศึกษาค้นคว้ากันมาช้านาน เพื่อต้องการรู้ถึงสาเหตุแห่งการกระทำผิด ทั้งนี้เพื่อหาแนวทางในการป้องกันและแก้ไข หรือควบคุมการกระทำผิดนั้น ๆ ให้เกิดผลกระทบต่อสังคมให้น้อยที่สุด โดยผู้วิจัยได้รวบรวมแนวคิดและทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

2.1.1 แนวคิดสำนักอาชญาวิทยาดั้งเดิม (Classical School)

เป็นแนวคิด/ทฤษฎีที่มีอิทธิพลและมีการนำมาอธิบายปัญหาอาชญากรรมอย่างต่อเนื่อง โดยนักปรัชญาในสำนักอาชญาวิทยาดั้งเดิมนี้นี้มีหลายท่าน อาทิ ซีซาร์ เบ็คคาเรีย และเจอรามี เบ็นแธม เป็นต้น

ซีซาร์ เบ็คคาเรีย (Cesare Bonesana, Marchese de Beccaria) ยุค ค.ศ. 1738-1794 บทความของ เบ็คคาเรีย กล่าวถึง กระบวนการยุติธรรมที่มีประสิทธิภาพจะป้องกันไม่ให้คนประกอบอาชญากรรม และทำให้สังคมมีความสุขต่อไป และหลักปรัชญาสำคัญของเบ็คคาเรีย คือ “เจตจำนงเสรี” (Free Will) (Beccaria, 1963) ที่เป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของมนุษย์ โดยให้ข้อคิดที่ว่ามนุษย์มีเหตุผลในการตัดสินใจกระทำหรืองดเว้นการกระทำสิ่งต่าง ๆ มีการคำนวณ มีการพิจารณาทางเลือก เพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์สูงสุดทางด้านวัตถุหรือด้านจิตใจ เพราะฉะนั้นการป้องกันที่จะไม่ให้มนุษย์ทำผิดกฎหมาย บทลงโทษของกฎหมายต้องมีความรุนแรงที่เหมาะสมและเพียงพอที่จะยับยั้งการกระทำผิด มีกระบวนการยุติธรรมที่รวดเร็วและเป็นที่เปิดเผยต่อสาธารณะ เพื่อให้มนุษย์เชื่อหรือมองเห็นว่าผลเสียที่จะได้รับจากการทำผิดมีมากกว่าผลประโยชน์ ในที่สุดจะส่งผลทำให้มนุษย์เลือกที่จะไม่กระทำความผิด

เจอรามี เบ็นแธม (Jeremy Bentham) ยุค ค.ศ. 1748-1832 ผู้สานต่อแนวความคิดของ เบ็คคาเรีย โดยมีหลักปรัชญาที่สำคัญ 2 หลักการ ได้แก่ ลัทธิประโยชน์นิยม (Utilitarian) และกฎหมายและการลงโทษ (Law and Punishment) (Bentham, 1823) โดยลัทธิประโยชน์นิยมมีหลักการว่ามนุษย์ถูกควบคุมโดยหลักธรรมชาติ 2 ประการคือ ความพอใจ (Pleasure) และความทุกข์ทรมาน (Pain) และจากการที่มนุษย์เป็นผู้มีเหตุผล ดังนั้นก่อนที่จะมีพฤติกรรมใดบุคคลจะคิดคำนวณเปรียบเทียบระหว่างความพอใจที่จะได้รับกับความทุกข์ทรมานอันเป็นผลมาจากการกระทำนั้น ปัจจัยที่ก่อให้เกิดความพอใจ ได้แก่ ความร่ำรวย ความชำนาญ ความเมตตา กรุณา ความเคร่งครัดต่อศาสนา ปัจจัยที่ก่อให้เกิดความทุกข์ประกอบด้วย ความต้องการ ความผิดหวัง และความรู้สึกหิว หรือกระหาย ส่วนในเรื่องของกฎหมายและการลงโทษ กล่าวไว้ว่าวัตถุประสงค์ของการลงโทษมี 4 ประการคือ 1) เพื่อป้องกันการกระทำผิดกฎหมาย 2) หากไม่สามารถป้องกันการกระทำผิดกฎหมาย

ได้ ก็ต้องทำให้คนร้ายกระทำผิดกฎหมายที่ไม่ร้ายแรงหรืออุกฉกรรจ์ 3) เพื่อป้องกันไม่ให้อาชญากรใช้กำลังประทุษร้ายเกินความจำเป็น และ 4) เพื่อป้องกันอาชญากรรมในแนวทางที่ทำให้รัฐเสียค่าใช้จ่ายน้อยที่สุด

โดยทฤษฎีที่ได้รับอิทธิพลมาจากแนวคิดสำนักอาชญาวิทยาดั้งเดิมและมีการนำมาอธิบายถึงสาเหตุแห่งการกระทำผิดและแนวทางการป้องกันการกระทำผิด อาทิ ทฤษฎีการเลือกอย่างมีเหตุผล (Rational Choice Theory) และทฤษฎีกิจกรรมประจำวัน (Routine Activity Theory)

2.1.1.1 ทฤษฎีการเลือกอย่างมีเหตุผล (Rational Choice Theory) เป็นทฤษฎีที่สร้างขึ้นโดย Comish and Clarke (1987) ทฤษฎีนี้อธิบายแรงจูงใจของผู้กระทำผิดว่าเป็นการก่ออาชญากรรมเพื่อตอบสนองความต้องการของตนเอง กระบวนการตัดสินใจอยู่บนพื้นฐานของเหตุผลในเรื่องของโอกาส (Opportunity) ค่าใช้จ่าย (Cost) และประโยชน์ที่จะได้รับ (Benefit) แนวคิดตามทฤษฎีนี้ อาทิ 1) การเป็นผู้มีอิสระในการเลือกที่จะกระทำผิดกฎหมาย 2) แนวทางในการเลือกพฤติกรรมผิดกฎหมายขึ้นอยู่กับความพึงพอใจหรือประโยชน์สูงสุด 3) การคิดคำนวณถึงผลที่จะตามมาหลักจากการประกอบอาชญากรรมแล้ว ไม่ว่าจะเป็นผลประโยชน์ที่จะได้รับ ความเป็นไปได้ที่จะถูกจับกุม อัตราโทษที่จะได้รับหากถูกจับกุม และ 4) ผลประโยชน์จากการกระทำผิดนอกจากจะเป็นทรัพย์สินแล้ว ยังรวมถึงความพอใจหรือความสุขทางด้านจิตใจด้วย

2.1.1.2 ทฤษฎีกิจกรรมประจำวัน (Routine Activity Theory) ทฤษฎีนี้พัฒนาโดย Cohen and Felson (1979) โดยมีหลักการพื้นฐานว่าอัตราการเกิดอาชญากรรมมีความสัมพันธ์กับธรรมชาติในการใช้ชีวิตประจำวัน โดยอาชญากรรมเกิดจากองค์ประกอบ 3 ประการ ประการแรกคือผู้กระทำผิดที่ได้รับแรงจูงใจ (Motivated Offender) ประการที่สองคือเป้าหมายที่เหมาะสม (Suitable Target) และประการที่สามคือ การขาดผู้ดูแลที่มีความสามารถ (Absence of a Capable Guardian) การใช้ชีวิตประจำวันที่กระทำโดยปกติที่มองว่าเป็นสาเหตุที่ทำให้บุคคลเป็นเหยื่อ เช่น ช่วงเวลาในการออกจากบ้าน เส้นทางที่ใช้ในการเดินทางที่เหมือนเดิม การสวมใส่เครื่องประดับราคาแพง รวมตลอดถึงลักษณะที่อาจตกเป็นเหยื่อโดยง่าย เช่น เด็ก ผู้หญิง และผู้สูงอายุ โดยทฤษฎีนี้ให้ปรับในเรื่องของกลไกที่กระตุ้นให้มีการควบคุมตนเอง จากสถานการณ์หรือสิ่งช่วยให้ประกอบอาชญากรรม โดยสถาบันครอบครัวอาจเป็นตัวสร้างการควบคุมตนเองเพื่อไม่ให้บุคคลไปกระทำผิดกฎหมายได้

อิทธิพลของแนวคิดสำนักอาชญาวิทยาดั้งเดิม มีมาต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน มีการนำแนวคิดนำทฤษฎีต่าง ๆ ในยุคดั้งเดิมนี้นในการศึกษารูปแบบการกระทำผิดและแนวทางการป้องกันการ

กระทำผิดอย่างแพร่หลาย อาทิ ทฤษฎีป้องกัน (Deterrence Theories) ทฤษฎีป้องกันอาชญากรรมโดยสภาพแวดล้อม (Theory of Crime Prevention Through Environmental Design) เป็นต้น

2.1.2 แนวคิดสำนักอาชญาวิทยาแก๊งค์ดั้งเดิม (Neo- Classical School)

จากแนวคิดที่ว่าแนวปรัชญาของสำนักอาชญาวิทยาแก๊งค์ดั้งเดิมนั้น บางครั้งหากนำมาประยุกต์ใช้กับกระบวนการยุติธรรม โดยเข้มงวดเกินไปอาจจะไม่เหมาะสม แนวความคิดของสำนักอาชญาวิทยาแก๊งค์ดั้งเดิม แตกต่างจากของสำนักอาชญาวิทยาแก๊งค์ดั้งเดิม ในเรื่องของความสำคัญเกี่ยวกับสถานะของบุคคลในการตัดสินใจประกอบอาชญากรรม เนื่องจากบุคคลบางประเภทไม่สามารถใช้เหตุผลในการตัดสินใจเลือกหนทางในความประพฤติดของตนเองได้ ทั้งนี้เนื่องมาจากปัจจัยทางจิตใจหรือกายภาพ เช่น เป็นบุคคลโรคจิต ปัญญาอ่อน หรือเป็นเด็กหรือเยาวชน ดังนั้นกระบวนการยุติธรรมต้องคำนึงถึงข้อบกพร่องของบุคคลเหล่านี้ด้วย หลักการสำคัญที่แนวความคิดของสำนักอาชญาวิทยาแก๊งค์ดั้งเดิมนำเสนอต่อกระบวนการยุติธรรมมี 4 ประการ คือ

- 1) แนะนำให้มีการนำพหุการณณ์แห่งคดีมาใช้เพื่อประกอบการพิจารณาคดี
- 2) แนะนำให้กระบวนการยุติธรรมตระหนักถึงความสำคัญในการพิจารณาถึงประวัติภูมิหลังของผู้กระทำความผิด
- 3) แนะนำให้กระบวนการยุติธรรมยอมรับฟังคำให้การของนักวิชาการผู้เชี่ยวชาญ หรือผู้เชี่ยวชาญในทางสาขาวิชา เช่น แพทย์ศาสตร์ นิติเวชวิทยา จิตเวชวิทยา เพื่อประกอบในการพิจารณาคดี
- 4) แนะนำให้กระบวนการยุติธรรมคำนึงถึงลักษณะเฉพาะส่วนบุคคล ซึ่งอาจแตกต่างกันเฉพาะตัวแต่ละบุคคล ทำให้ไม่สามารถกำหนดเจตจำนงเสรีได้เท่าเทียมกับผู้อื่น ดังนั้นจำเป็นต้องมีข้อยกเว้นให้บุคคลเหล่านี้บ้าง

อิทธิพลของแนวคิดสำนักอาชญาวิทยาแก๊งค์ดั้งเดิมที่มีในปัจจุบัน เช่น การนำสหวิชาชีพเข้าร่วมในกระบวนการสอบสวน การแยกการดำเนินคดีและการพิจารณาโทษกรณี คดีเด็กเยาวชน และผู้ใหญ่ หรือกระบวนการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด

2.1.3 แนวคิดสำนักอาชญวิทยาปฏิฐานนิยม (Positive School)

การปฏิวัติแนวความคิดมาสู่ศัพทวิทยาที่เชื่อว่า ปรัชญาการทางธรรมชาติต้องมีเหตุผลและสามารถหาคำตอบได้โดยการค้นคว้าทางวิทยาศาสตร์ ทำให้นักวิชาการหลายท่านเริ่มคิดว่าเป็นการสมควรที่จะนำหลักวิทยาศาสตร์มาศึกษาเกี่ยวกับสาเหตุของพฤติกรรมอาชญากรรมได้บ้าง โดยมีแนวทางการศึกษาสาเหตุการเกิดอาชญากรรมตามหลักวิทยาศาสตร์ โดยแบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ คือ

2.1.3.1 ทฤษฎีอาชญากรรมแนวชีววิทยา (Biological Theories of Crime) นักคิดที่สำคัญ Lombroso (1876 อ้างถึงใน พรชัย ชันดี, กฤษณพงศ์ พุตระกูล และจอมเดช ตรีเมฆ, 2558) หมอและนักวิทยาศาสตร์ชาวอิตาลี มองว่าอาชญากรรมมีสาเหตุมาจากความผิดปกติในร่างกายของบุคคล ได้ศึกษาลักษณะของกะโหลกศีรษะ ใบหน้า ร่างกาย แขน ขา พบว่าอาชญากรมีลักษณะทางร่างกายที่ด้อยกว่าบุคคลธรรมดา ได้รับการสืบทอดมาจากบรรพบุรุษ ซึ่งลอมโบรโซเรียกว่า อาชญากรโดยกำเนิด (Born Criminals) โดยได้แบ่งอาชญากรเป็น 4 ประเภท 1) อาชญากรโดยกำเนิด (Born Criminals) 2) อาชญากรวิกลจริต (Insane Criminals) 3) อาชญากรที่กระทำความผิดเพราะความกดดัน (Criminaloids) และ 4) อาชญากรที่กระทำความผิดเป็นครั้งคราว (Occasional Criminals)

จากอิทธิพลของแนวคิดทฤษฎีอาชญากรรมแนวชีววิทยาดังกล่าว นักอาชญวิทยาได้ทำการพัฒนางานวิจัยจำนวนมากเพื่อค้นหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้านชีววิทยากับพฤติกรรมอาชญากรรม มีการศึกษาสาเหตุของการกระทำผิด ได้แก่ การถ่ายทอดพฤติกรรมผ่านทางรหัสพันธุกรรม การศึกษาเกี่ยวกับสารเคมีในร่างกายที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของระบบประสาทหรือการทำงานภายในร่างกาย ลักษณะของโครโมโซมที่มีผลต่อการแสดงออกเชิงพฤติกรรม เป็นต้น ซึ่งสาเหตุเหล่านี้ล้วนสามารถส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมการกระทำผิดของบุคคลได้มากกว่าองค์ประกอบด้านสังคมหรือสิ่งแวดล้อม (Tibbetts, 2015)

2.1.3.2 ทฤษฎีอาชญากรรมแนวจิตวิทยา (Psychological Theories of Crime) เป็นการศึกษาสาเหตุแห่งการกระทำผิดโดยอาศัยหลักเกณฑ์ในการวิเคราะห์พฤติกรรมของมนุษย์ด้านจิตวิทยา ได้แก่ การศึกษาพัฒนาการของบุคคลตั้งแต่วัยเด็ก ปัญหาที่เกิดขึ้นในแต่ละช่วงวัยที่ส่งผลต่อการกำหนดรูปแบบบุคลิกภาพของบุคคลนั้นในวัยผู้ใหญ่ รวมถึงการศึกษาสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นกับจิตใจที่อาจนำไปสู่การก่ออาชญากรรมหรือการกระทำผิด (Bartol and Bartol, 2011)

สาเหตุการเกิดของอาชญากรรมนั้นอาจพิจารณาได้จากหลายแง่มุม ซึ่งแง่มุมทางด้านจิตวิทยาก็เป็นอีกแง่มุมหนึ่งที่มีความน่าสนใจและมีความสำคัญ เนื่องจากสภาวะความบกพร่องทางจิตเป็นอาการเจ็บป่วยที่ค่อนข้างให้การรักษายาก และต้องใช้เวลาในการเยียวยารักษา

ในผู้ป่วยบางรายอาจมีลักษณะของการเป็นผู้มีจิตบกพร่องไปจนตลอดชีวิตโดยไม่อาจแก้ไขได้ ซึ่งอาการต่าง ๆ เหล่านี้ย่อมส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมที่ผิดปกติของบุคคลนั้นในระยะยาว โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากข้อบกพร่องดังกล่าวทำให้บุคคลมีแนวโน้มในการก่ออาชญากรรมซึ่งอาจจะเกิดขึ้นโดยที่ตัวบุคคลนั้นเองไม่รู้ตัว หรืออาจรู้ตัวแต่ไม่สามารถที่จะระงับยับยั้งการกระทำของตนเองได้ (กฤษฎา แสงเจริญทรัพย์, 2559)

2.1.4 ทฤษฎีอาชญาวิทยาแนวสังคมศาสตร์ (Sociology of Criminology)

จากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมขนาดใหญ่ จากสังคมเกษตรกรรมเป็นสังคมอุตสาหกรรม ทำให้มีการศึกษาอาชญาวิทยาแนวสังคมศาสตร์มากขึ้น สิ่งใดที่นักสังคมศาสตร์มองว่าเป็นปัจจัยลบของสังคม สิ่งนั้นจะเป็นสาเหตุของพฤติกรรมอาชญากรรม เช่น ความยากจน ความเชื่อ ค่านิยม ความไม่สงบสุข หรือการเปลี่ยนแปลงของสังคม มีการศึกษาเป็น 2 ประเด็นใหญ่ ๆ คือ 1) การศึกษาเป็นกรณีเฉพาะ (Case Study) เช่น การศึกษาโดยการเก็บข้อมูลด้วยการสังเกตโดยตรง การศึกษาข้อมูลในระดับจุลภาคหรือปัจเจกชน การศึกษาพฤติกรรมเบี่ยงเบนจากชีวประวัติของบุคคล หรือการเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์ และ 2) การศึกษาเชิงนิเวศวิทยา (Ecological Research) เช่น การศึกษาโดยการเก็บข้อมูลระดับมหภาค นำข้อมูลปรากฏการณ์ทางสังคมที่เกิดขึ้นมาวิเคราะห์จำนวน แนวโน้ม พฤติกรรมอาชญากรรม ข้อมูลที่มักถูกนำมาวิเคราะห์ เช่น สถิติอาชญากรรม อัตราการว่างงาน ระดับรายได้ประชากร มีการเก็บข้อมูลด้วยวิธีการเชิงปริมาณ

จากทฤษฎีอาชญาวิทยาแนวสังคมศาสตร์ ได้มีการศึกษาและพัฒนา ทำให้เกิดทฤษฎีอีกมากมาย เช่น ทฤษฎีพันธะทางสังคม (Social Bonding Theory) ทฤษฎีการคบหาสมาคมที่แตกต่าง (Differential Associations Theory) ทฤษฎีความกดดันทางสังคม (Strain Theory)

2.1.4.1 ทฤษฎีพันธะทางสังคม (Social Bonding Theory) ทฤษฎีนี้มีสมมติฐานว่า พฤติกรรมอาชญากรรมเป็นผลมาจากพันธะของบุคคลที่มีต่อสถาบันทางสังคมได้อ่อนแอ หรือถูกทำลาย (Hirschi, 1969) โดยองค์ประกอบของพันธะทางสังคมมีอยู่ด้วยกัน 4 ประการ คือ 1) ความผูกพัน (Attachment) ทำให้เกิดความสนใจความนึกคิดของผู้อื่น ทำให้มีสามัญสำนึกที่จะเป็นคนดีของสังคม 2) ข้อผูกมัด (Commitment) เป็นเรื่องของการผูกมัดการดำเนินชีวิตตามมาตรฐานของสังคมที่ปลูกฝังกันมา เช่น การตั้งใจเรียนเพื่อจะได้มีงานทำที่ดี เพื่อการประสบผลสำเร็จในชีวิต ทำให้คนไม่ยอมกระทำความผิดกฎหมายเพราะกลัวต่อการสูญเสียความสำเร็จในชีวิตไป 3) การเข้าร่วม (Involvement) เข้าร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของสังคม ทำให้เกิดพันธะสัญญาต่อสังคม

บุคคลที่เข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมบ่อย ๆ จึงมีแนวโน้มที่จะไม่กระทำผิด และ 4) ความเชื่อ (Belief) บุคคลที่มีความเชื่อในค่านิยมและบรรทัดฐานของสังคม ก็จะมีแนวโน้มไม่กระทำผิดกฎระเบียบ

2.1.4.2 ทฤษฎีการคบหาสมาคมที่แตกต่าง (Differential Associations Theory)

การคบหาสมาคมของบุคคลที่มีทัศนคติที่แตกต่างกัน พฤติกรรมอาชญากรรมเกิดจากการเรียนรู้จากการคบหา จากการติดต่อสื่อสาร จากการใกล้ชิดสนิทสนม ความเห็นด้วยกับการละเมิดกฎหมายมีมากกว่า ทำให้เกิดการกระทำผิด ทั้งนี้ปัจจัยในการที่จะเป็นผู้กระทำผิดกฎหมายยังพบว่าขึ้นอยู่กับ

1) ความถี่ (Frequency) 2) ระยะเวลา (Duration) 3) การให้ความสำคัญ (Priority) และ 4) ความเข้มข้น (Intensity) (Sutherland, 1947)

2.1.4.3 ทฤษฎีความกดดันทางสังคม (Strain Theory) โดย Robert King Merton:

1910-2003 พฤติกรรมเบี่ยงเบน หรือพฤติกรรมอาชญากรรมของบุคคลเกิดจาก ความขัดแย้งระหว่างค่านิยมของสังคมกับวิธีการในการบรรลุวัตถุประสงค์ Merton (1957) เสนอรูปแบบการโต้ตอบต่อความกดดัน (Modes of Adaptation) โดยแบ่งออกเป็น 5 รูปแบบ คือ

- 1) ปฏิบัติตาม (Conformity) ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน ประกอบอาชีพสุจริต
- 2) เปลี่ยนแปลง (Innovation) หาวิธีการใหม่ในการสร้างฐานะ โดยไม่คำนึงว่าจะผิดกฎหมายหรือไม่
- 3) ยึดถือวัฒนธรรมใหม่ (Ritualism) ปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรมใหม่แต่ไม่เสียใจกับการไม่บรรลุจุดหมาย
- 4) ถ่อก่อนหรือยอมแพ้ (Retreatism) ไม่ยอมรับวัฒนธรรมใหม่ ป่วย ดื้อยา สุรา คนจรจัด
- 5) ปฏิวัติ (Rebellion) ไม่ยอมรับจุดหมาย และวิธีการในการบรรลุจุดหมาย ใช้กำลังปฏิวัติ หรือวิธีการที่สันติในการปฏิวัติ

อีกทั้ง นักอาชญาวิทยาได้อธิบายสาเหตุพฤติกรรมอาชญากรรมเกิดจากปัจจัยภายนอกหรือสภาพแวดล้อมทางสังคม และจากปัจจัยภายในของแต่ละบุคคล อันเป็นสาเหตุให้มีพฤติกรรมด้านอาชญากรรมหรือกระทำความผิด โดยได้มีการศึกษาและตั้งเป็นทฤษฎีจากแนวความคิดของนักสังคมวิทยาและนักวิชาการต่าง ๆ ดังนี้

2.1.5 ทฤษฎีความขัดแย้งทางวัฒนธรรม

Sellin (1970) ได้อธิบายว่า ความแตกต่างทางวัฒนธรรมจะก่อให้เกิดอาชญากรรมขึ้นได้ใน 3 กรณี คือ 1) เมื่อหลักเกณฑ์ทางวัฒนธรรมในขอบเขตที่ติดต่อกันปะทะกัน 2) เมื่อกฎหมายของกลุ่มวัฒนธรรมหนึ่งขยายไปครอบคลุมอีกกลุ่มวัฒนธรรมหนึ่ง 3) เมื่อสมาชิกกลุ่มวัฒนธรรมหนึ่งอพยพไปยังที่อีกกลุ่มวัฒนธรรมหนึ่ง

2.1.6 ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี (Technological Change Theory)

เป็นแนวคิดของ Ogburn (1922) เชื่อว่า การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีเป็นต้นเหตุของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม กล่าวคือ การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีจะนำสู่การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมในอีกมิติหนึ่ง เช่น หลังจากสงครามกลางเมืองสหรัฐอเมริกาได้มีการนำเครื่องจักรและเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาใช้งานในโรงงานอุตสาหกรรม ทำให้เกิดการปฏิวัติอุตสาหกรรมขึ้นในสหรัฐอเมริกา ซึ่งส่งผลกระทบต่อแรงงานทำให้ได้รับบาดเจ็บและอันตรายจากการใช้งานเครื่องจักรเป็นจำนวนมาก และไม่สามารถได้รับค่าชดเชยที่เพียงพอได้ จนกระทั่งในท้ายที่สุด เกิดการพัฒนากระบวนการค่าชดเชยสำหรับแรงงาน (Workers' Compensation) เพื่อชดเชยให้กับแรงงานที่ได้รับบาดเจ็บจากการทำงาน (Barkan, 2009)

กล่าวโดยสรุป สาเหตุของการกระทำผิด เกิดจากหลากหลายสาเหตุด้วยกัน ประเด็นหนึ่งคือเพื่อตอบสนองความต้องการของตนเอง ความพึงพอใจหรือประโยชน์ที่จะได้รับ ซึ่งบางกรณีก็อาจเกิดจากปัจจัยทางจิตใจหรือทางกาย เช่น เป็นบุคคลโรคจิต ปัญญาอ่อน เป็นเด็กหรือเยาวชนหรือไม่ก็เกิดจากความผิดปกติในร่างกายของบุคคล การได้รับการดูแลหรือมีพัฒนาการที่ไม่เหมาะสมตั้งแต่วัยเด็ก อาจทำให้มีพฤติกรรมต่อต้านสังคม จนก่อให้เกิดการกระทำผิด ทั้งนี้อาจเกิดแรงสนับสนุนจากสถานการณ์หรือสิ่งช่วยให้ประกอบอาชญากรรม ทั้งในส่วนของตัวเหยื่อเองหรือสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการกระทำผิด หรือการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจและสังคม การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี ความเชื่อ ค่านิยม ความไม่สงบสุข ความยากจน สถาบันทางสังคมได้อ่อนแอหรือถูกทำลาย รวมตลอดถึงเกิดจากการคบหา การติดต่อสื่อสาร การใกล้ชิดสนิทสนมกับผู้กระทำผิด ซึ่งเป็นสาเหตุของการกระทำผิดในรูปแบบแตกต่างกันไป

2.2 แนวคิด ทฤษฎี และรูปแบบของอาชญากรรมในผู้สูงอายุ

อาชญากรรมในผู้สูงอายุโดยส่วนใหญ่มักจะเกิดขึ้นจากบุคคลใกล้ชิด ผู้ดูแลผู้สูงอายุ หรือผู้ที่ได้รับความไว้วางใจจากผู้สูงอายุ โดย Fulmer (1998) ได้แบ่งการกระทำความรุนแรงต่อผู้สูงอายุออกเป็น 5 รูปแบบ ดังนี้

- 1) Physical Abuse: การตั้งใจที่จะกระทำให้ผู้สูงอายุได้รับความทุกข์ทรมานด้านร่างกาย การทำให้ได้รับบาดเจ็บ เจ็บปวด
- 2) Psychological/Emotion Abuse: การทำให้ได้รับความปวดร้าวทางจิตใจ การทำให้เกิดความทุกข์ใจแก่ผู้สูงอายุ
- 3) Sexual Abuse: ความสัมพันธ์ทางเพศที่ผู้สูงอายุไม่ได้ยินยอม
- 4) Neglect: การปล่อยปละละเลย ไม่เอาใจใส่ดูแลผู้สูงอายุให้ได้รับความผาสุกทั้งด้านร่างกายและจิตใจ ไม่ว่าจะด้วยความตั้งใจหรือไม่ตั้งใจที่จะกระทำก็ตาม รวมทั้ง Abandonment คือ การทอดทิ้ง การไม่สนใจต่อผู้สูงอายุ การหนีผู้สูงอายุไปโดยไม่กลับมาสนใจดูแลอีกเลยด้วยความตั้งใจ การปล่อยให้ผู้สูงอายุได้รับอันตราย
- 5) Financial/Material Abuse: ความรุนแรงด้านทรัพย์สินและวัตถุ เป็นการแสดงเจตนาต้องการประโยชน์จากทรัพย์สินเงินทอง หรือใช้ทรัพย์สินไปในทางที่ไม่ถูกต้อง การนำเงินไปใช้โดยไม่ได้รับอนุญาต หรือการเข้าครอบครองทรัพย์สินสมบัติ รวมถึงการปลอมเอกสารต่าง ๆ

จากการศึกษาขององค์การอนามัยโลก (World Health Organization, 2002) กำหนดรูปแบบของอาชญากรรมในผู้สูงอายุเป็น 3 กลุ่มใหญ่ ได้แก่ 1) การทอดทิ้งปล่อยปละละเลยและการแยกตัวออกจากสังคม 2) การฝ่าฝืนทางด้านสิทธิทางมนุษยชน กฎหมาย และการแพทย์ และ 3) การถูกลิดรอนหรือลดความน่าเชื่อถือ สถานภาพทางสังคม สถานภาพทางการเงิน ซึ่งสามารถอธิบายเกี่ยวกับอาชญากรรมในผู้สูงอายุได้พอสังเขป ดังนี้

- 1) อาชญากรรมทางด้านร่างกาย (Physical Abuse) เกิดจากการกระทำของผู้อื่นที่ทำให้ผู้สูงอายุได้รับความเจ็บปวด ทุกข์ทรมาน
- 2) อาชญากรรมทางเพศ (Sexual Abuse) เกิดจากการล่วงละเมิดทางเพศ หรือการเอาเปรียบทางเพศที่ผู้สูงอายุมิได้ปรารถนาหรือยินยอม
- 3) อาชญากรรมทางด้านอารมณ์ (Emotional Abuse) เกิดขึ้นจากความหวาดกลัว การข่มขู่ การด้อยค่าในศักดิ์ศรีแห่งตนเพื่อการลงโทษหรือควบคุมผู้สูงอายุ

4) อาชญากรรมด้านทรัพย์สินและวัตถุ (Financial Exploitation/Material Abuse)

เกิดจากการแสวงหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินเพื่อนำไปใช้ในทางที่ไม่ถูกต้อง โดยมีได้คำนึงถึงเสถียรภาพและความปลอดภัย

สำหรับประเทศสหรัฐอเมริกาพบว่ารูปแบบของอาชญากรรมในผู้สูงอายุที่พบบ่อย ได้แก่ อาชญากรรมด้านอารมณ์และจิตใจ อาชญากรรมด้านการเงินและการแสวงหาผลประโยชน์อย่างไม่ถูกต้อง และอาชญากรรมด้านร่างกาย (Fryling, 2009) สอดคล้องกับการศึกษาผู้สูงอายุในประเทศไทยของ กุลธิดา สัมมาวงศ์, สิริลักษณ์ โสมานุสรณ์ และชมนาด สุ่มเงิน (2560) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการกระทำความรุนแรงในผู้สูงอายุตามมุมมองของผู้สูงอายุและสมาชิกในครอบครัว โดยผลการศึกษาพบว่า การกระทำความรุนแรงในผู้สูงอายุตามมุมมองของผู้สูงอายุอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านอารมณ์และจิตใจ ด้านร่างกาย ด้านการเงินและทรัพย์สิน และด้านการทำร้ายทางเพศอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนด้านการทอดทิ้งอยู่ในระดับมาก

Schuneman (2017) เสนอข้อมูลที่สามารถนำมาใช้เพื่อช่วยประเมินกรณีของการล่วงละเมิดทางการเงินที่อาจเกิดขึ้นในผู้สูงอายุโดยใช้วิธีการของทีมสหสาขาวิชาชีพ ซึ่งทีมงานมีความเป็นมืออาชีพ สร้างลำดับเหตุการณ์ที่น่าสงสัยว่าจะล่วงละเมิด ช่วยเป็นแนวทางในการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการเงิน สถานะทางจิตใจ และสุขภาพของผู้สูงอายุ และความสัมพันธ์ระหว่างเหยื่อที่เป็นผู้สูงอายุกับผู้ที่ไม่เชื่อมั่นที่อาจเกิดขึ้น

1) ผู้สูงอายุที่มีทรัพย์สินเสี่ยงต่อการถูกล่วงละเมิดทางการเงินและอิทธิพลจากผู้อื่นเนื่องจากเหตุผลด้านสุขภาพร่างกายหรือจิตใจหลายประการ

2) บุคคลที่เชื่อถือได้จะใช้ประโยชน์จากความไว้วางใจผ่านการกระทำที่หลอกลวง

3) มีการโอนทรัพย์สินจากผู้อาวุโสไปยังบุคคลที่เชื่อถือได้

4) ผู้สูงอายุหรือผู้โอนทรัพย์สินจะถูกเก็บเป็นความลับ

5) การโอนทรัพย์สินไม่ใช่การตัดสินใจทางการเงินตามปกติของผู้สูงอายุและอาจไม่ใช่ประโยชน์ที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ

6) ผู้กระทำผิดไม่ปฏิบัติตามพฤติกรรมทางวิชาชีพหรือจริยธรรมส่วนบุคคลตามปกติและใช้สัญญาและข้อตกลงต่าง ๆ

7) ไม่มีการคิดถึงผลกระทบจากการโอนทรัพย์สินที่จะมีต่อผู้อื่น

การใช้ความรุนแรงในสังคมไทยพบในทุกยุคทุกสมัย โดยเฉพาะการใช้ความรุนแรงในครอบครัว ได้แก่ ความรุนแรงในเด็ก ความรุนแรงในผู้หญิง และความรุนแรงในผู้สูงอายุ ซึ่งทั้ง 3 กลุ่มนี้ เป็นเหยื่อที่อ่อนแอ และเสี่ยงต่อการถูกกระทำความรุนแรง โดยเฉพาะผู้สูงอายุที่มีความสามารถในการประกอบกิจวัตรประจำวันลดลง ทำให้เห็นคุณค่าในตนเองลดน้อยลง มักจะทำร้ายตนเองโดยที่ไม่รู้ตัว เมื่อพิจารณาประเภทความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับผู้สูงอายุ โดย Hogstel and Curry (1999) ได้จำแนกความรุนแรงสำหรับผู้สูงอายุเป็น 2 ประเภท คือ เกิดจากการทำร้ายตนเอง (Self-abuse) เช่น การไม่รับประทานอาหารเช้า ซึ่งอาจเกิดจากความเข้าใจไม่ถูกต้อง เช่น คิดว่าลูกหลานไม่รัก ไม่ให้ความสนใจ เป็นต้น และเกิดจากการถูกกระทำความรุนแรงหรือการทอดทิ้งจากสมาชิกในครอบครัว รวมถึงผู้ปฏิบัติหน้าที่ดูแลผู้สูงอายุ ในการปฏิเสธให้การดูแลหรือให้การดูแลที่ไม่เหมาะสม ซึ่งการกระทำนี้มี 2 ลักษณะ คือ การกระทำโดยตั้งใจ เช่น ไม่จัดหาอาหาร ยา ให้ผู้สูงอายุรับประทานจนเกิดภาวะขาดน้ำหรือขาดสารอาหาร การให้ยาในปริมาณที่มากเกินไป หรือการไม่จัดหาอุปกรณ์ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตให้ผู้สูงอายุ และการละเลยทอดทิ้งโดยไม่ตั้งใจ แต่เกิดผลกระทบต่อร่างกายและจิตใจ เช่น การเตรียมอาหาร ไม่ถูกต้องกับโรคของผู้สูงอายุเนื่องจากขาดความรู้ หรือลืมทำตามคำร้องขอของผู้สูงอายุ ซึ่ง ธนธร ภูมิ (2559) ศึกษาเรื่องการทบทวนมาตรการในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการกระทำความรุนแรงต่อผู้สูงอายุ โดยผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกระทำความรุนแรงต่อผู้สูงอายุ ทำให้เป็นกลุ่มเสี่ยงต่อการถูกกระทำความรุนแรงหรืออาชญากรรม ได้แก่ 1) ปัจจัยด้านฐานะและรายได้ กลุ่มผู้สูงอายุและครอบครัวที่มีรายได้น้อย จะส่งผลให้มีความมั่นคงทางจิตใจน้อย เกิดความวิตกกังวล ขาดการเข้าถึงบริการพื้นฐานของรัฐที่มีความจำเป็นพื้นฐานต่อการดำรงชีพ ขาดโอกาสเข้าถึงทรัพยากรต่าง ๆ ขาดหลักประกันพื้นฐานของชีวิต 2) ปัจจัยด้านปัญหาสุขภาพอนามัยและสุขภาพจิต ส่งผลให้ขาดความมั่นคงทางจิตใจและเกิดความวิตกกังวลจากโรคร้ายไข้เจ็บที่ประสบอยู่ โดยมักเกิดขึ้นกับกลุ่มผู้สูงอายุติดบ้านหรือติดเตียง เกิดความเสี่ยงต่อการกระทำความรุนแรงต่อผู้สูงอายุทั้งที่ตั้งใจและไม่ตั้งใจในการละเลยการดูแลผู้สูงอายุ และ 3) ปัจจัยด้านประวัติการใช้สารเสพติด ดื่มสุรา และการมีปัญหาสุขภาพจิตของสมาชิกในครอบครัว ซึ่งผู้สูงอายุมักถูกกระทำความรุนแรงทางกายภาพจากสมาชิกในครอบครัวที่มีอาการเมามาจากฤทธิ์สุราหรือสารเสพติด สอดคล้องกับการศึกษาของ พิสิฐ ระฆังวงษ์ และประพนธ์ สหพัฒนา (2562) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมที่เกิดขึ้นกับผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลสำคัญสามลำดับแรก คือ 1) ด้านอารมณ์และจิตใจ 2) ด้านทรัพย์สิน และ 3) ด้านการถูกทอดทิ้ง นอกจากนี้ ปัจจัยที่มีผลต่อการตก เป็นเหยื่ออาชญากรรมของผู้สูงอายุ ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล (เช่น ระดับการศึกษา อาชีพ) ปัจจัยด้านพฤติกรรม (การใช้ชีวิตและสุขภาพ) ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย ซึ่งหากผู้สูงอายุมีการใช้ชีวิตที่ดีเพิ่มมากขึ้น โอกาสการตกเป็น

เชื้ออาชญากรรมด้านการถูกทอดทิ้งก็จะลดลงด้วย แต่อาจสามารถตกเป็นเชื้ออาชญากรรมในด้านทรัพย์สินได้ ทั้งนี้ ผู้สูงอายุมักตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรมเนื่องจากมีความอ่อนแอ ไม่สามารถหลีกเลี่ยงจากเหตุการณ์อาชญากรรมนั้น ๆ ได้

กรณีอาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินในผู้สูงอายุ จากรายงานการศึกษาวิจัยอาชญากรรมในผู้สูงอายุ จำนวน 500 ราย ของไกรวุฒิ วัฒนสิน (2561) พบว่าความคิดเห็นเรื่องความเสี่ยงในการประสบเหตุอาชญากรรมความรุนแรง อันดับแรกเป็นความเสี่ยงเรื่องการลักทรัพย์ คิดเป็นร้อยละ 68.4 โดยมีความเห็นว่าคนแปลกหน้าจะเป็นผู้ก่อเหตุอาชญากรรมกับตนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 79 ในจำนวนนี้พบผู้สูงอายุ 72 คน เคยมีประสบการณ์ด้านการเกิดอาชญากรรมอาชญากรรมความรุนแรง ทั้งร่างกาย และจิตใจ โดยความรุนแรงที่พบมากที่สุดคือ อาชญากรรมความรุนแรงเกี่ยวกับทรัพย์สิน (ลักทรัพย์ ปล้น ชิงทรัพย์ กระชากทรัพย์ ยักยอกทรัพย์) คิดเป็นร้อยละ 45.83 และรองลงมาเป็นอาชญากรรมความรุนแรงเกี่ยวกับการหลอกลวง (ให้ซื้อสินค้า หรือจำหน่ายยาไอโอดีนทรัพย์สิน) คิดเป็นร้อยละ 30.56 สอดคล้องกับการศึกษาของ เพ็ญจันทร์ ประดับมุข-เซอร์เรอร์, นิวัฒน์ วงศ์ใหญ่ และเบญจมาศ เจริญสุขพลอยผล (2557) ที่ศึกษาวิจัยโครงการคุ้มครองทางสังคม: การสร้างภูมิคุ้มกันภัยทางสังคมให้แก่ผู้สูงอายุ พบว่ารูปแบบภัยทางสังคมต่อผู้สูงอายุมีรูปแบบหลัก ๆ ที่พบมากที่สุดคือภัยด้านจิตใจ จากการถูกด่าท้าวร้ายและการถูกเหยียดหยาม รองลงมาเป็นภัยจากการถูกรีดไถ หลอกลวง เอาทรัพย์สิน ภัยจากการถูกละเลย ไม่ได้รับการดูแลเอาใจใส่ ภัยด้านร่างกาย และภัยจากการถูกบังคับจำกัดพื้นที่ สำหรับประสบการณ์ของผู้สูงอายุที่ได้รายงานด้วยตนเองว่าตนเคยได้รับประสบการณ์ภัยทางสังคม พบว่าประสบการณ์ภัยทางสังคมที่ผู้สูงอายุประสบมากที่สุดคือ เคยถูกละเลย โทรมใส่ คำว่า ก้าวร้าว รองลงมาคือเคยถูกข่มขืนหรือเอาสิ่งของทรัพย์สินของผู้สูงอายุไปแล้วไม่คืนให้ การถูกละเลยไม่พูดคุยด้วย และเคยถูกลักขโมย เอาทรัพย์สินไป เป็นต้น

จะเห็นได้ว่ารูปแบบอาชญากรรมของผู้สูงอายุ มีทั้งในเรื่องของการปล่อยปละละเลย ไม่เอาใจใส่ดูแลผู้สูงอายุให้ได้รับความผาสุก การทำร้ายทั้งทางร่างกายและจิตใจ ความรุนแรงด้านทรัพย์สินและวัตถุ ตลอดจนการล่วงละเมิดทางเพศหรือการเอาเปรียบทางเพศ จากความเสื่อมสภาพตามอายุทั้งทางร่างกายและจิตใจทำให้ผู้สูงอายุตกเป็นเป้าหมายของอาชญากรรม โดยเฉพาะเรื่องการทำร้ายหรือหลอกลวงเกี่ยวกับทรัพย์สิน นอกจากนี้สิ่งที่พบจากการศึกษาวิจัย อาทิ การด่าว่ากล่าว การถูกละเลย การกระทำรุนแรง โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากคนในครอบครัว และการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมในด้านทรัพย์สิน เช่น การหลอกลวงโดยใช้ความสัมพันธ์จากคนใกล้ชิด

2.3 แนวคิด ทฤษฎี และรูปแบบการป้องกันการกระทำผิด

สถานการณ์โลกปัจจุบัน หลายประเทศก้าวสู่สังคมสูงอายุอย่างเต็มรูปแบบ รวมถึงประเทศไทยที่กำลังก้าวเข้าสู่สังคมสูงอายุในอีกไม่กี่ปีข้างหน้า สังคมสูงอายุเกิดจากอัตราการเกิดที่ลดลงสวนทางกับประชากรมีอายุขัยยืนยาวขึ้น ด้วยสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปแต่ขาดซึ่งการเตรียมความพร้อมและประสบการณ์จากหลากหลายปัจจัยรอบด้านในการรับมือกับสังคมสูงอายุ เกิดอาชญากรรมรูปแบบหนึ่งที่เรียกว่า “อาชญากรรมสูงอายุ” หรืออาชญากรรมที่เป็นผู้สูงอายุพบมากขึ้น จากผลการศึกษา Tapp (2018) พบว่าผู้สูงอายุประสบกับการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมและการล่วงละเมิด ซึ่งหมายความว่า ภาคบริการสังคม กระบวนการยุติธรรม การสาธารณสุข และภาคส่วนอื่น ๆ อีกมากมายจำเป็นต้องเตรียมพร้อมที่จะให้บริการต่อกลุ่มที่เป็นเหยื่ออาชญากรรมเหล่านี้ สอดคล้องกับ Donder, Witte, Brosens, Dierckx and Verté (2015) กล่าวถึงวิวัฒนาการของประชากรและอาชญากรรมในผู้สูงอายุส่งผลกระทบสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาและดำเนินการป้องกันอาชญากรรมที่เกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ โดยสามารถจำแนกระดับของการป้องกันออกเป็น 3 ระดับ ประกอบด้วย 1) การป้องกันระดับปฐมภูมิ เป็นระดับที่สามารถดำเนินการได้อย่างง่ายสุด มีเป้าหมายในการหลีกเลี่ยงการเกิดอาชญากรรมผู้สูงอายุ 2) การป้องกันระดับทุติยภูมิ มีเป้าหมายในการระบุและตรวจวัดอาชญากรรมผู้สูงอายุในระยะเริ่มต้น ก่อนที่จะเกิดเหตุการณ์หรือปัญหาเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดเหตุร้ายแรงขึ้น และ 3) การป้องกันระดับตติยภูมิ มีเป้าหมายในการหยุดยั้งและสนับสนุนเครื่องมือป้องกันการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม

แนวคิดทฤษฎีในการป้องกันการกระทำผิดมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องควบคู่กับแนวคิดในการกระทำผิด ซึ่งมีหลายแนวคิดที่นำมาใช้ในการศึกษากันอย่างต่อเนื่องตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน อาทิ การป้องกันจากสภาพแวดล้อม การป้องกันตนเอง หรือการป้องกันโดยครอบครัวและชุมชน ซึ่งมีหลากหลายทฤษฎีในการอธิบายและนำมาใช้เป็นแนวทางในการป้องกันอาชญากรรม ดังนี้

2.3.1 แนวความคิดการป้องกันจากสภาพแวดล้อม

มีการพัฒนาแนวคิดทฤษฎีการป้องกันการกระทำผิดกันอย่างต่อเนื่อง ทั้งการป้องกันจากการตัดโอกาสของผู้กระทำผิด การป้องกันตัวเองไม่ให้เกิดเป็นเหยื่อ และการรณรงค์ให้ความรู้ทั้งตัวผู้สูงอายุ ครอบครัว สังคม โดยหน่วยงานต่าง ๆ นอกจากการดูแลป้องกันตัวเองแล้ว การดูแลองค์ประกอบต่าง ๆ เช่น สภาพแวดล้อม การจัดระเบียบของสถานที่ ก็เป็นส่วนหนึ่งของการป้องกัน

อาชญากรรมได้อีกแนวทางหนึ่ง ทั้งนี้มีทฤษฎีที่ได้รับอิทธิพลมาตั้งแต่ดั้งเดิม ซึ่งยังคงเป็นทฤษฎีที่มีการนำมาอธิบายในการศึกษาวิจัยมาอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน อาทิ ทฤษฎีป้องกันอาชญากรรมโดยสภาพแวดล้อม (Theory of Crime Prevention Through Environmental Design) และทฤษฎีความไร้ระเบียบทางสังคม (Social Disorganization Theory) เป็นต้น

2.3.1.1 ทฤษฎีป้องกันอาชญากรรมโดยสภาพแวดล้อม (Theory of Crime Prevention Through Environmental Design) Jeffery (1977) ได้พัฒนาทฤษฎีการป้องกันอาชญากรรมโดยสภาพแวดล้อมขึ้นมาเป็นท่านแรก โดยมีหลักพื้นฐานมาจากธรรมชาติของการเรียนรู้ กล่าวคือสภาพแวดล้อมทางกายภาพจะทำให้คนร้ายพัฒนาแรงกระตุ้นในการประกอบอาชญากรรม ซึ่งมีทั้งความพึงพอใจหรือความหวาดกลัวจากการประกอบอาชญากรรม เช่น คนร้ายจะถูกกระตุ้นให้ลงมือกระทำผิดหากพบเห็นบ้านเรือนที่ตั้งอยู่ในซอยเปลี่ยวซึ่งไม่มีไฟฟ้าส่องสว่าง เป็นต้น ดังนั้นจึงเสนอให้ใช้การออกแบบที่พิถีพิถัน สถานที่ทำงาน สถานประกอบการ ตลอดจนที่สาธารณะ ให้มีอิทธิพลต่อการทำให้คนร้ายไม่กล้าลงมือประกอบอาชญากรรม โดยแนวทางในการออกแบบสภาพแวดล้อมเพื่อป้องกันอาชญากรรม สามารถแบ่งแยกออกได้เป็น 4 รูปแบบ คือ 1) การใช้ธรรมชาติในการเฝ้าระวัง (Natural Surveillance) เช่น ปรับภูมิทัศน์ของสถานที่ที่ทำให้มองเห็นภายนอกได้ชัดเจนการติดตั้งกล้องวงจรปิดบริเวณทางเข้าออก การจัดระเบียบที่จอดรถยนต์ หรือการติดตั้งหน้าต่าง ประตูที่ทำให้สามารถมองเห็นทางเดินหรือสถานที่จอดรถยนต์ 2) การควบคุมทางเข้าออก (Natural Access Control) เป็นการลดโอกาสของคนร้ายที่จะเข้าถึงสถานที่หรือเหยื่อ โดยการสร้างระบบควบคุมทางเข้าออกที่ทำให้ตระหนักว่าเป็นที่ส่วนบุคคล และมีการตรวจสอบ 3) เสริมสร้างการเป็นอาณาเขต (Natural Territorial Reinforcement) โดยการออกแบบสถานที่ในลักษณะแบ่งแยกอาณาเขตอย่างชัดเจน ระหว่างพื้นที่ส่วนบุคคลกับพื้นที่สาธารณะ เช่น สร้างรั้วหรือที่กั้นขนาดเหมาะสม เพื่อแสดงอาณาเขตของสถานที่ และ 4) การบำรุงรักษาสถานที่ (Maintenance) โดยการซ่อมแซมบำรุงรักษาสถานที่และสภาพแวดล้อมให้มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย เป็นการแสดงออกถึงการมีเจ้าของพื้นที่หรือมีผู้ครอบครอง

2.3.1.2 ทฤษฎีความไร้ระเบียบทางสังคม (Social Disorganization Theory) โดย Park (1952) มีต้นกำเนิดมาจากการศึกษานิเวศวิทยาของมนุษย์ (Human Ecology) ในลักษณะพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน เป็นเรื่องของการรักษาสมดุลของระบบนิเวศน์ กรณีของระบบของชุมชนก็เช่นกัน ที่มีการอยู่ร่วมแบบพึ่งพาอาศัย การร่วมกันรณรงค์ทำความสะอาดพื้นที่ส่วนรวมหรือสร้างสิ่งที่เป็นสาธารณประโยชน์ภายในชุมชน เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงในสังคมที่ทำให้ระบบนิเวศเสียไป เช่น ความเจริญสู่สังคมเมืองอย่างรวดเร็ว การบุกรุกถิ่นที่อยู่ การอพยพย้ายถิ่นฐาน ทำให้

สังคมมีการเปลี่ยนแปลง เกิดความเสื่อมโทรมขาดการดูแล เกิดความเสื่อมของกฎเกณฑ์ในสังคม มีการฝ่าฝืนกฎ จนกระทั่งทำให้เกิดการกระทำผิด

2.3.2 แนวทางการป้องกันตนเอง

จากการป้องกันอาชญากรรมในส่วนของการจัดการดูแลสภาพแวดล้อม หรือการจัดสังคม ให้เป็นระเบียบ เพื่อตัดโอกาสในการกระทำผิดดังกล่าว การให้ข้อมูลแก่ผู้สูงอายุให้ตระหนักถึงความสำคัญในเรื่องการดูแลหรือป้องกันตนเองเบื้องต้นก็เป็นสิ่งสำคัญ ในด้านยุทธศาสตร์เชิงปฏิบัติการสำหรับการป้องกันการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมของผู้สูงอายุ ประกอบด้วย การดำเนินการด้านกฎหมาย การให้บริการที่เกี่ยวข้อง และการบังคับใช้กฎหมาย (Kratcoski and Edelbacher, 2016) ทั้งนี้ ธนธร ภูมิ (2559) กล่าวว่า การสร้างการรับรู้แก่ภาคประชาชนนับเป็นบทบาทสำคัญที่ภาครัฐจะต้องดำเนินการ ซึ่งในการดำเนินการดังกล่าว ภาครัฐต้องมีกระบวนการในการสร้างการรับรู้แก่ภาคประชาชน ผ่านการรณรงค์ให้ความรู้เพื่อส่งเสริมให้ผู้สูงอายุรู้สึกมีศักดิ์ศรี มีคุณค่า และมีศักยภาพ รวมทั้งสร้างความตระหนักรู้ในแนวทางการลดทอนการพึ่งพาให้น้อยที่สุด ซึ่งหากดำเนินการตามแนวทางดังกล่าว จะช่วยลดความเสี่ยงอันก่อให้เกิดความรุนแรงที่อาจเกิดขึ้นได้ รวมทั้ง มีการเตรียมความพร้อมของบุคคล เพื่อเข้าสู่วัยสูงอายุอย่างมีคุณภาพ โดยเร่งสร้างความตระหนักให้ประชาชนรับทราบและวางแผนการดำเนินชีวิตในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านการเงิน ระบบประกันสุขภาพ เป็นต้น ซึ่งจะช่วยลดความเสี่ยงต่อการเกิดความรุนแรงต่อผู้สูงอายุได้โดยสามารถดำเนินการใน 2 ประเด็น คือ

- 1) การให้ความรู้ การปลูกฝังทัศนคติ และส่งเสริมพฤติกรรมที่ไม่กระทำความรุนแรง ซึ่งต้องให้ความรู้แก่ทุกช่วงวัย ตั้งแต่ เด็ก เยาวชน วัยทำงาน และผู้สูงอายุ ซึ่งการให้ความรู้ดังกล่าวจะต้องเริ่มตั้งแต่การปลูกฝังทัศนคติการดูแลที่ต่อต้านการความรุนแรงทุกรูปแบบ เน้นให้ประชาชนทุกเพศทุกวัยหลีกเลี่ยงและไม่ใช้พฤติกรรมความรุนแรงในการแก้ไขปัญหา

- 2) การปรับเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรมของผู้สูงอายุที่อยู่ในภาวะเสี่ยงต่อความรุนแรง ที่ผู้สูงอายุจำเป็นต้องมีความรู้และทันต่อเหตุการณ์ มีความเข้าใจและยอมรับการเปลี่ยนแปลงด้านวิถีชีวิตและสังคมของครอบครัว ซึ่งมีความแตกต่างจากในอดีต การเตรียมความพร้อมบุคคลเพื่อเข้าสู่การเป็นผู้สูงอายุ และการเตรียมความพร้อมครอบครัวที่ต้องให้การดูแลผู้สูงอายุ

2.3.3 แนวทางการดูแลของครอบครัว ชุมชน สังคม

นอกจากตัวผู้สูงอายุเองแล้ว การดูแลเอาใจใส่หรือความสัมพันธ์ของครอบครัวนับว่าเป็นสิ่งสำคัญในการดูแลป้องกันผู้สูงอายุจากการกระทำผิดต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี ในด้านการส่งเสริมให้ครอบครัวดูแลผู้สูงอายุ พบว่าความรุนแรงต่อผู้สูงอายุ ส่วนใหญ่เกิดจากความรุนแรงในครอบครัว ซึ่งเป็นผลลัพธ์อันเกิดจากความขัดแย้งระหว่างผู้สูงอายุกับบุคคลอื่นในครอบครัว ดังนั้น การดำเนินการในระบบครอบครัว จึงควรดำเนินการโดยการรณรงค์ ส่งเสริมกิจกรรมที่เน้นถึงความสำคัญของการส่งเสริมความสัมพันธ์ในครอบครัว เนื่องจากความรุนแรงต่อผู้สูงอายุเป็นปัญหาส่วนหนึ่งของปัญหาความรุนแรงในครอบครัว การจัดโครงการที่มุ่งสร้างความสัมพันธ์อันดีในครอบครัว โดยหน่วยงานภาครัฐ เอกชน องค์กรต่าง ๆ หรือกิจกรรม โดยครอบครัวเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคคลในครอบครัวด้วยกันเอง รวมถึงการใช้สื่อต่าง ๆ ช่วยรณรงค์ให้เห็นถึงคุณค่าของผู้สูงอายุในครอบครัว ค่านิยมที่ดีงามของวัฒนธรรมไทยในการยกย่องเคารพให้เกียรติแก่ผู้อาวุโส รวมทั้งการส่งเสริมคงไว้ซึ่งค่านิยมของความกตัญญูทดแทนต่อบุพการี เหล่านี้เป็นกิจกรรมที่สามารถส่งเสริมให้เกิดความสัมพันธ์ในครอบครัวอันเป็นปัจจัยที่ช่วยป้องกันปัญหาความรุนแรงต่อผู้สูงอายุ การสร้างสัมพันธ์ของครอบครัวดังกล่าว สอดคล้องกับการศึกษาของ สุขประเสริฐ ทับลิ (2563) ที่ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้สูงอายุ ในอำเภอแก่งกระเจา จังหวัดเพชรบุรี พบว่า แรงสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในครอบครัวมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูงกับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุ (ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านสังคม และด้านเศรษฐกิจ) โดยแรงสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในครอบครัวด้านอารมณ์ พบว่ามีความสัมพันธ์สูงสุดกับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุ

นอกจากการส่งเสริมความสัมพันธ์ของครอบครัวแล้ว การให้ความรู้ก็เป็นสิ่งสำคัญเช่นกัน จากการศึกษาของ ปวันตา บุญพันธ์ (2558) กล่าวถึงการทำให้ประชาชนมีความเชื่อมั่นและลดระดับความรู้สึกลัวหวาดกลัวอาชญากรรมได้นั้น การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นสิ่งสำคัญในการควบคุม ป้องกัน อาชญากรรมให้มีประสิทธิภาพ และเจ้าหน้าที่ตำรวจควรเข้าไปให้ความรู้ความเข้าใจในวิธีการป้องกันอาชญากรรมที่ถูกต้องและปลอดภัยเพื่อช่วยให้ผู้สูงอายุรู้จักป้องกันตนเอง จะช่วยสร้างความรู้สึกให้ผู้สูงอายุเชื่อมั่นว่าปลอดภัย มีความมั่นคงในชีวิต เพื่อจะส่งผลให้ความหวาดกลัวต่ออาชญากรรมที่เคยมีนั้นค่อย ๆ ลดลง รวมทั้งคนในครอบครัวควรดูแลใส่ใจผู้สูงอายุมากขึ้น ทั้งทางด้านสุขภาพ ร่างกาย จิตใจ และด้านสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย ตลอดจน

หากิจกรรมต่าง ๆ ทำร่วมกับผู้สูงอายุ ซึ่งจะทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกได้ถึงความรัก ความอบอุ่น การเอาใจใส่ดูแล ส่งผลให้มีสุขภาพกายและจิตที่ดี

การสร้างควมมีส่วนร่วมในการดูแลผู้สูงอายุระดับชุมชน มาตรการการป้องกันความรุนแรงในชุมชน ควรมุ่งทำให้คนในชุมชนตระหนักถึงผลกระทบจากความรุนแรง โดยการดำเนินการโดยการจัดกิจกรรมเพื่อให้ชุมชนตระหนัก และเฝ้าระวังเกี่ยวกับความรุนแรงต่อผู้สูงอายุ (Age Watch) เช่น การจัดให้มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของคนในชุมชน การกระตุ้นให้ชุมชนได้เกิดการเรียนรู้ ตระหนักถึงปัญหาผู้สูงอายุในชุมชน หรือการจัดระบบเฝ้าระวังผู้สูงอายุในชุมชน โดยเน้นการเฝ้าระวังผู้สูงอายุบางรายที่อาจมีความเสี่ยงต่อการได้รับความรุนแรง ถูกทอดทิ้ง หรือขาดผู้ดูแล การส่งเสริมให้ชุมชนได้เรียนรู้ถึงปัญหาตนเอง และร่วมกันวางแผนจัดกิจกรรมดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหา หรือป้องกันความรุนแรงแก่ผู้สูงอายุที่อาจเกิดขึ้น ซึ่งการดำเนินการในระดับชุมชนนี้ต้องอาศัยความร่วมมือและการสนับสนุนที่ดีจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการดำเนินการจัดกิจกรรม บริการ หรือสิ่งอำนวยความสะดวก สาธารณูปโภคที่จะเอื้อต่อการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุและลดความเสี่ยงต่อการเกิดความรุนแรงต่อผู้สูงอายุด้วย เช่น การจัดระบบอาสาสมัครเยี่ยมบ้านผู้สูงอายุที่อยู่ในภาวะพึ่งพา การจัดระบบการดูแลกลางวันเพื่อช่วยแบ่งเบาภาระให้กับครอบครัวหรือผู้ดูแล ซึ่งจะเป็นการช่วยลดความเครียดอันนำไปสู่ความรุนแรงได้ การจัดตั้งกองทุนชุมชนสำหรับการดูแลผู้สูงอายุ เป็นต้น ปัจจุบันการศึกษาเรื่องชุมชนกับการดูแลผู้สูงอายุเป็นสิ่งที่นักวิชาการให้ความสนใจกันมากขึ้น เพราะส่วนใหญ่ผู้สูงอายุมักอยู่บ้านตามลำพัง จากการที่ลูกหลานต้องไปทำงานทำให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องตระหนักถึงความสำคัญในการดูแลผู้สูงอายุทั้งเรื่องคุณภาพชีวิต สุขภาพและความปลอดภัย

พระมหานัทรชัย สุคนตชโย, สุธามาสนพเทศน์, พระมหาพิเชษฐ์ อดตุนรฤยี, อุทัย ขุมเหล็ก และพระมหาสันติชัย อภิสนธิ (โพณศรีสม) (2565) ศึกษากลไกการพัฒนาและส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุโดยใช้ชุมชน ศาสนาและภูมิปัญญาล้านนาเป็นฐานในจังหวัดเชียงใหม่ โดยพบว่า ในส่วนของการพัฒนาศักยภาพกลไกการพัฒนาและส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุโดยใช้ ชุมชน ศาสนา และภูมิปัญญาล้านนาเป็นฐานฯ ถูกกำหนดเป็นกลยุทธ์ “5ก” คือ 1) การป้องกันและลดอุบัติเหตุในผู้สูงอายุ 2) การตั้งและพัฒนาโรงเรียนผู้สูงอายุ 3) การพัฒนาชมรมผู้สูงอายุ 4) การดูแลต่อเนื่องที่บ้าน และ 5) การบริการกายอุปกรณ์ กลยุทธ์ “5ก” ดังกล่าวเป็นกลไกสำคัญเพื่อให้ผู้สูงอายุในชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี เกิดสังคมนการช่วยเหลือกัน ในกลุ่มผู้สูงอายุ และเกิดอาสาสมัครในชุมชน ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพแข็งแรง และเกิดเครือข่ายความร่วมมือ เป็นยุทธศาสตร์ของการพัฒนาที่ยั่งยืน

จะเห็นได้ว่าความเข้มแข็งของชุมชนเป็นพลังสำคัญ สอดคล้องกับการศึกษาของ สันตฤกษ์ บุญช่วย และสุมนทิพย์ จิตสว่าง (2562) ที่ศึกษาปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จในโครงการป้องกัน อาชญากรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตภาคกลาง พบว่าปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จ มี 6 ปัจจัย ได้แก่ 1) ผู้นำองค์กรที่มีวิสัยทัศน์ 2) สมรรถนะของพนักงานเจ้าหน้าที่ในองค์กร 3) ความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างฝ่ายบริหารกับฝ่ายนิติบัญญัติ 4) ศักยภาพขององค์กร 5) ความร่วมมือจาก ภาวติเครือข่ายภายนอก และ 6) การมีส่วนร่วมของประชาชน

ทั้งนี้ปัญหาการกระทำความรุนแรงต่อผู้สูงอายุ เป็นผลพวงมาจากหลากหลายปัจจัยและ หลายระดับ ซึ่งปัจจัยต่าง ๆ นั้น มีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน ตั้งแต่ระดับปัจเจกบุคคล ครอบครัว ชุมชน สังคม และสภาพแวดล้อม ล้วนเป็นต้นเหตุของความรุนแรง ซึ่งไม่ได้จำกัดอยู่เพียงตัวผู้กระทำความรุนแรงเท่านั้น แต่อยู่ที่ปัจจัยแวดล้อมผู้กระทำความรุนแรงนั้นด้วย โดยข้อเสนอแนวทางการ ดำเนินการเกี่ยวกับการป้องกันการกระทำความรุนแรงต่อผู้สูงอายุในระดับบุคคล ครอบครัว ชุมชน และสังคม มีดังนี้ (ธีระ กุลสวัสดิ์, ธัญพิชชา สามารท และอารีย์ ธีระพัฒนานันท์, 2563)

การดำเนินการระดับบุคคล การดำเนินการระดับบุคคล ควรมีการดำเนินการ 2 ประเด็นหลัก ควบคู่กันไป คือ 1) การให้ความรู้ ทักษะ และส่งเสริมพฤติกรรมที่ไม่รุนแรงในบุคคลทุกกลุ่มทุกวัย เน้นการต่อต้านความรุนแรงทุกรูปแบบ และให้บุคคลทุกเพศทุกวัยหลีกเลี่ยงการแก้ไขปัญหาด้วยความรุนแรง และ 2) การเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรมของผู้สูงอายุที่อยู่ในภาวะเสี่ยงต่อการกระทำความรุนแรง ให้มีความรู้ ยอมรับการเปลี่ยนแปลงของชีวิต ครอบครัวยุคใหม่ ให้ผู้สูงอายุยังรู้สึกถึงคุณค่า ศักยภาพของตน ลดการเกิดภาวะพึ่งพาให้น้อยที่สุด ซึ่งจะช่วยลดความเสี่ยงต่อการเกิดการกระทำความรุนแรงต่อผู้สูงอายุได้

การดำเนินการระดับครอบครัว ความขัดแย้งที่เกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ในครอบครัว ควรมีการดำเนินการในเรื่องของการส่งเสริมกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัว ซึ่งจะช่วยให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคคลในครอบครัว และลดความเสี่ยงการกระทำความรุนแรงต่อผู้สูงอายุได้

การดำเนินการระดับชุมชน ควรมุ่งเน้นให้ชุมชนตระหนักถึงภัยคุกคามที่เกิดจากการกระทำความรุนแรงต่อผู้สูงอายุ โดยการจัดกิจกรรมเพื่อให้ชุมชนตระหนักถึงการกระทำความรุนแรงต่อผู้สูงอายุ เช่น การจัดให้มีการเรียนรู้ ตระหนักถึงผู้สูงอายุในชุมชน การจัดระบบเฝ้าระวัง การกระทำความรุนแรงต่อผู้สูงอายุที่อยู่ในกลุ่มที่เสี่ยงต่อการเกิดการกระทำความรุนแรง ส่งเสริมให้ชุมชนร่วมกันวางแผนในการจัดการกับปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้น เพื่อช่วยลดความเสี่ยงที่จะเกิดการกระทำความรุนแรงต่อผู้สูงอายุในชุมชน

การดำเนินการในระดับสังคม เป็นการดำเนินการเพื่อให้เกิดการป้องกันในระดับมหภาค ในการป้องกันการกระทำ ความรุนแรงต่อผู้สูงอายุในครอบครัว โดยเน้นการดำเนินการ คือ

1) การพัฒนาความรู้ทางด้านการกระทำ ความรุนแรงต่อผู้สูงอายุในครอบครัว เพื่อให้ทราบว่าปัจจุบันการกระทำ ความรุนแรงต่อผู้สูงอายุในครอบครัวอยู่ในระดับใด สภาพปัญหาที่แท้จริงเป็นอย่างไร สาเหตุของปัญหาส่วนใหญ่เกิดจากอะไร

2) การพัฒนาระบบข้อมูลเกี่ยวกับการกระทำ ความรุนแรงต่อผู้สูงอายุให้เป็นรูปธรรมมากขึ้น จากสภาพในปัจจุบันที่ยังไม่มีหน่วยงานที่เป็นเจ้าภาพชัดเจนในเรื่องการรวบรวมข้อมูลนี้ หากมีระบบจัดเก็บข้อมูลที่ถูกต้องและต่อเนื่อง จะทำให้มองเห็นแนวโน้มของความรุนแรงต่อผู้สูงอายุได้ชัดเจนมากขึ้น เพื่อที่จะนำมากำหนดแนวทางในการแก้ไขปัญหาได้ถูกต้องมากขึ้น

3) การขับเคลื่อนนโยบายของภาครัฐ โดยหน่วยงานที่รับผิดชอบควรจัดทำยุทธศาสตร์หรือแผนงานให้สอดคล้องกับการแก้ไขปัญหาการกระทำ ความรุนแรงต่อผู้สูงอายุ

4) การผลักดันให้สังคมเกิดความตระหนักถึงปัญหาการกระทำ ความรุนแรงต่อผู้สูงอายุ เป็นปัญหาของสังคม ไม่ใช่ปัญหาส่วนบุคคล และต้องมีการขับเคลื่อนทางสังคมโดยการสร้างความเข้มแข็งของสังคมในการร่วมกันป้องกันการกระทำ ความรุนแรงต่อผู้สูงอายุ

การทารุณกรรมผู้สูงอายุเกิดขึ้นในทุกประเทศ ภาครัฐมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการดูแล และคุ้มครองผู้สูงอายุ ควรใช้กลยุทธ์ที่เอื้อให้ผู้สูงอายุมีความปลอดภัย และปกป้องสิทธิมนุษยชน ของประชากรผู้สูงอายุ สร้างโอกาสให้ผู้สูงอายุเข้ามามีส่วนร่วมในสังคมอย่างเท่าเทียม (Kotze, 2018) ด้านวิธีการป้องกันการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมของผู้สูงอายุ ซึ่งประกอบด้วย การให้ข้อมูล และการจัดทำแผนเชิงปฏิบัติการในการป้องกัน โดยสภาการป้องกันอาชญากรรมแห่งชาติของสหรัฐอเมริกาได้กำหนดองค์ประกอบหลักของการป้องกันการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมของผู้สูงอายุในสหรัฐอเมริกา ได้แก่ การมีเครือข่ายการสื่อสารเพื่อแจ้งเตือนเมื่อมีแนวโน้มที่จะเกิดอาชญากรรม การจัดการข้อมูลและการฝึกอบรมสำหรับการรายงานเหตุอาชญากรรม การให้บริการ เพื่อดูแลผู้สูงอายุที่ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมที่ได้รับผลกระทบทางด้านร่างกายหรือกายภาพ อารมณ์ จิตใจ และการเงิน และการเข้าถึงผลิตภัณฑ์ การฝึกอบรม และการให้บริการอื่นเพื่อป้องกันการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมของผู้สูงอายุ (Kratcoski and Edelbacher, 2016) ทั้งนี้ Pillemer, Burnes, Riffin and Lachs (2016) ได้นำเสนอกลยุทธ์ 5 วิธีป้องกันการกระทำผิดที่เป็นการละเมิดในผู้สูงอายุ ประกอบด้วย 1) การเข้าแทรกแซงผู้ดูแล เพื่อคัดกรองผู้ดูแลผู้สูงอายุที่ไม่เหมาะสม 2) ใช้โปรแกรม การจัดการการเงิน เป็นการป้องกันผู้ที่จะเข้ามาหาผลประโยชน์จากผู้สูงอายุ 3) ให้บริการสายด่วน

แก่ผู้สูงอายุ เพื่อขอความช่วยเหลือในเรื่องต่าง ๆ 4) การจัดหาที่พักพิงฉุกเฉินให้ผู้สูงอายุ และ 5) มีทีมสหวิชาชีพให้บริการทางด้านสุขภาพและกระบวนการยุติธรรม

ในขณะที่มาตรการการป้องกันอาชญากรรมที่กระทำต่อผู้สูงอายุในประเทศไทย พบว่าผู้สูงอายุเป็นกลุ่มเสี่ยงที่จะตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม แม้สถิติคดีที่เกี่ยวข้องที่มีการรายงานหรือแจ้งความต่อเจ้าหน้าที่ปกครองจะมีจำนวนไม่สูงมากนักเมื่อเทียบกับกลุ่มอายุอื่น แต่จากข้อมูลสถิติที่เกี่ยวข้อง อาทิ ข้อมูลจากศูนย์ช่วยเหลือสังคม 1300 สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และข้อมูลสถิติจากศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศกลาง สำนักงานตำรวจแห่งชาติ หรือสถิติภาคประชาชน ได้สะท้อนสถานการณ์ความรุนแรงต่อผู้สูงอายุในปัจจุบันว่า แม้ผู้สูงอายุอาจตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมไม่มากนักแต่มีแนวโน้มความรุนแรงอาชญากรรมแฝงที่ผู้สูงอายุไทยได้รับ คือ การได้รับความกระทบทางด้านจิตใจ การถูกทอดทิ้งและการถูกกระทำด้านชีวิตทรัพย์สินสูงขึ้น

ไกรวุฒิ วัฒนสิน (2561) ศึกษารูปแบบการป้องกันอาชญากรรมที่กระทำต่อผู้สูงอายุ (Crime Prevention for the Elderly) จากการศึกษาสามารถสรุปแนวทางการป้องกันอาชญากรรมที่กระทำต่อผู้สูงอายุ ได้ 4 ด้าน รวมตลอดถึงแนวทางการดำเนินการ ดังนี้

ตารางที่ 2.1 รูปแบบการป้องกันอาชญากรรมในผู้สูงอายุ

แนวทางการป้องกัน	การดำเนินการ
1. การส่งเสริมให้ผู้สูงอายุป้องกันตัวเองได้	การรณรงค์ให้ความรู้และเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจของประชาชนในการป้องกันตนเอง - สื่อสิ่งพิมพ์ทั้งที่เป็นแผ่นพับ หรือโบปลิว - สื่อสังคมออนไลน์ - การอบรม
2. การสนับสนุนส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน และชุมชนให้มีบทบาทในการป้องกันอาชญากรรมที่กระทำต่อผู้สูงอายุ	2.1 การควบคุมอาชญากรรมจากสภาพแวดล้อม - ให้ความรู้แก่ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการจัดสภาพแวดล้อม เช่น ไฟแสงสว่างส่องทางในชุมชน การติดตั้งกล้อง CCTV การจัดการกับพื้นที่รกร้าง รวมทั้งจัดการกับแหล่งอบายมุข

ตารางที่ 2.1 รูปแบบการป้องกันอาชญากรรมในผู้สูงอายุ (ต่อ)

แนวทางการป้องกัน	การดำเนินการ
	2.2 สร้างความเข้มแข็งของชุมชน ความตื่นตัว การมีส่วนร่วม โดย การสอดแทรกกิจกรรมในการป้องกันอาชญากรรม ไปกับ กิจกรรมของผู้สูงอายุที่ชุมชนดำเนินการ อาทิ ชมรมผู้สูงอายุ หรือ การเยี่ยมบ้านของ อสม. อสส. โดยการจัดทำโครงการต่าง ๆ เช่น - โครงการเพื่อนบ้านเตือนภัย - โครงการอาสาสมัครตำรวจบ้าน
3. การป้องกันอาชญากรรม ในชุมชน โดยเจ้าหน้าที่ ตำรวจ	- พัฒนาระบบการแจ้งเหตุร้ายให้สามารถสนองต่อความต้องการ ของประชาชนได้อย่างรวดเร็ว - การทำงานร่วมกันแบบเป็นหุ้นส่วน บูรณาการร่วมกันกับ เครือข่ายในพื้นที่ ยึดชุมชนเป็นศูนย์กลางจุดเน้นคือการสร้าง เครือข่าย การทำงานแบบเป็นหุ้นส่วน (Partnership) และการ ทำงาน โดยใช้ปัญหาเป็นตัวตั้ง (Problem Oriented) - ปรับเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ตำรวจ เน้นการ ทำงานในรูปแบบ ทำงานเพื่อประชาชน เพื่อการแก้ไขปัญหา - มุ่งเน้นการสร้างระบบการทำงาน ให้มีลักษณะเป็น “สัญลักษณ์” ของความเชื่อมั่นและความอบอุ่นใจ โดยยึดหลักความโปร่งใส เป็นธรรม และสามารถตรวจสอบได้
4. จัดระบบการให้บริการ ผู้สูงอายุ ที่ตกเป็นเหยื่อ หรือเสี่ยงต่อการเป็นเหยื่อ อาชญากรรม ในเชิงรุก	- การบริการให้คำปรึกษา การให้ความช่วยเหลือ และบริการ เกี่ยวกับการให้ความรู้ การคุ้มครองสิทธิของผู้สูงอายุ เพื่อให้ ผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงการให้บริการขั้นพื้นฐานของการดำรงชีวิต และไม่ถูกเอารัดเอาเปรียบได้

ที่มา: ไกรวุฒิ วัฒนสิน, 2561

พิสิฐ ระฆังวงษ์ และประพนธ์ สหพัฒนา (2562) ศึกษาลักษณะการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมด้านอารมณ์และจิตใจมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านทรัพย์สิน ด้านการถูกทอดทิ้ง ด้านร่างกาย และด้านการคุกคามทางเพศ ตามลำดับ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าลักษณะการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมของผู้สูงอายุเกิดจากบุคคลสมาชิกในครอบครัว ซึ่งเป็นสถาบันหลักในการดำเนินชีวิต จึงจำเป็นที่จะต้องมีการให้ความรู้แก่สังคม

ประชาชน เพื่อก่อให้เกิดความตระหนักและร่วมกันเฝ้าระวัง รวมถึงการป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นเป็นหลัก โดยแนวทางในการแก้ไขปัญหาคือ

1) ส่งเสริมกิจกรรมที่เน้นถึงความสำคัญของการส่งเสริมความสัมพันธ์ในครอบครัว เนื่องจากการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมของผู้สูงอายุเป็นปัญหาส่วนหนึ่งของปัญหาความรุนแรงในครอบครัว โดยหน่วยงานภาครัฐ เอกชน องค์กรต่าง ๆ หรือกิจกรรมโดยครอบครัวเอง ในการส่งเสริมสถาบันครอบครัวให้มีความอบอุ่น รักและสามัคคี จัดกิจกรรมสานสัมพันธ์ครอบครัวภายในชุมชนอย่างสม่ำเสมอ หรือส่งเสริมให้ผู้สูงอายุใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ เช่น การออกกำลังกาย กิจกรรมพัฒนาฝีมืออาชีพร่วมกับวิสาหกิจชุมชนหมู่บ้าน หรือกิจกรรมของชมรมผู้สูงอายุในการแสวงหาความรู้เพิ่มเติม (โรงเรียนผู้สูงอายุ) เพื่อให้ผู้สูงอายุอยู่ในพื้นที่ที่ปลอดภัยจากการอยู่บ้านเพียงลำพัง อีกทั้งยังส่งผลให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพร่างกายและมีจิตใจที่ดี รวมถึงเสนอแนะให้มีวิชาคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับเด็กรุ่นใหม่เพื่อปลูกฝังให้กับคนรุ่นหลังได้ตระหนักถึงความกตัญญูต่เวที และตระหนักรู้รักสถาบันครอบครัวของตนเอง

2) ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในชุมชน เจ้าหน้าที่ตำรวจออกพบปะประชาชนสูงอายุ เช่น การจัดระบบอาสาสมัครเยี่ยมบ้านผู้สูงอายุที่อยู่ในภาวะพึ่งพา การจัดระบบการดูแลกลางวัน เพื่อช่วยแบ่งเบาภาระให้กับครอบครัวหรือผู้ดูแล ซึ่งจะเป็นการช่วยลดความเครียดอันนำไปสู่ความรุนแรงได้ อีกทั้งยังเป็นการเสริมสร้างความร่วมมือในการลงพื้นที่ในชุมชน ให้ความรู้แนะนำวิธีการป้องกันตนเอง วิธีการสังเกตการณ์การกระทำของบุคคลรอบข้างที่อาจเป็นอาชญากรได้ และการดูแลทรัพย์สินไม่ให้ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม รวมถึงการต่อสู้เบื้องต้นที่ผู้สูงอายุสามารถใช้เพื่อป้องกันตนเองได้ในขณะเกิดเหตุ

จากการศึกษาปัจจัยพฤติกรรมด้านการตกเป็นเหยื่อ พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีโรคประจำตัว ที่ต้องพึ่งการกินยาเป็นประจำ การพักผ่อนไม่เพียงพอ มีความวิตกกังวล และความเครียด ภาวะสมองเสื่อม หลงลืม จนไม่สามารถทำกิจวัตรประจำวันได้ อีกทั้งยังขาดผู้ดูแลความต้องการขั้นพื้นฐาน เช่น การไม่รับประทานอาหาร ขาดการรักษาโรค และการดูแลความสะอาด ซึ่งปัญหาดังกล่าวส่งผลให้ผู้สูงอายุตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมในที่สุด และจากการศึกษาปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยพบว่า โดยส่วนใหญ่อยู่เขตที่อยู่อาศัยซึ่งไม่มีระบบเฝ้าระวังหรือมีน้อยมาก เช่น รั้วบ้านสูงหรือมีเหล็กแหลม เหล็กคด ประตู หน้าต่าง กิ่งวงจระบีบ หรือสัญญาณกันขโมย ในขณะที่บางครัวเรือนมีลักษณะที่อยู่อาศัยที่ไม่ปลอดภัย ไม่มีสุนัขเฝ้าบ้าน ไม่มีป้อมยามควบคุมการเข้าออกของชุมชน ทั้งยังมีสภาพชุมชนหรือบริเวณใกล้เคียงเป็นสถานที่บ้านร้าง สถานที่รกร้าง หรืออาคารที่สร้างไม่เสร็จ นำมาซึ่งการพ่นสีข้างกำแพงของกลุ่มวัยรุ่นและเป็นแหล่งมั่วสุม ส่งผลให้สภาพความเป็น

ระเบียบภายในชุมชนไม่เป็นระเบียบเรียบร้อย ทำให้ผู้สูงอายุที่อยู่บ้านเพียงลำพังหรือคนในชุมชนตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมในที่สุด ดังนั้น แนวทางการแก้ไขปัญหามีดังนี้

1) หน่วยงานของสำนักงานตำรวจแห่งชาติควรให้ความสำคัญและสนับสนุนในการจัดกำลังพลเจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจ กระจายแต่ละเขตพื้นที่ของกรุงเทพฯ อย่างทั่วถึง โดยเน้นการเพิ่มอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ตำรวจในการลงพื้นที่ทั้งในเวลากลางวันและกลางคืน

2) หน่วยงานสาธารณสุขในแต่ละเขตพื้นที่ควรให้ความสำคัญและสนับสนุนหน่วยการแพทย์เคลื่อนที่ในการออกตรวจสุขภาพผู้สูงอายุที่ไม่สามารถเข้าถึงการแพทย์ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประสานงานให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องบันทึกประวัติคนไข้ที่มีโรคประจำตัวที่ต้องพึ่งการกินยาเป็นประจำ หรือผู้สูงอายุที่ไร้ความสามารถ เพื่อเป็นการดูแลอย่างใกล้ชิดส่งผลให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพที่ดี สามารถทำกิจวัตรประจำวันได้

3) ให้หน่วยงานท้องถิ่นที่กรุงเทพฯ ทราบและเล็งเห็นถึงปัญหาดังกล่าว โดยส่งเสริมให้มีการจัดระเบียบชุมชนให้มีความเป็นระเบียบเรียบร้อยและน่าอยู่ ตลอดจนของบประมาณในการติดกล้องวงจรปิดในจุดเสี่ยงต่าง ๆ และเขตชุมชน เพื่อช่วยติดตามผู้กระทำความผิดและเป็นการลดโอกาสของผู้กระทำผิดในการลงมือประกอบอาชญากรรม

รศ.กัญญา พงษ์ยุทธกร (2562) กล่าวว่า แนวทางการแก้ไขปัญหาละเมิดทรัพย์สินของผู้สูงอายุจากบุคคลในครอบครัวหรือเครือญาติ จากการแนะนำของผู้ให้ข้อมูลเห็นว่าแนวทางในการป้องกันปัญหาละเมิดทางทรัพย์สินในผู้สูงอายุจากบุคคลในครอบครัวหรือเครือญาติ ประกอบด้วย 3 แนวทางหลัก ๆ คือ 1) ด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยี ด้วยการให้ความรู้ ข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อออนไลน์ 2) ด้านการดูแลสุขภาพ ด้วยการให้ข้อมูลด้านการดูแลรักษาสุขภาพ การเชิญชวนให้ออกกำลังกาย การแนะนำให้ตรวจสุขภาพ หรือเพิ่มช่องทางการติดต่อสอบถามในสื่อออนไลน์ต่าง ๆ ให้มีช่องทางการสอบถาม หรือการจัดบ้านพักคนชราให้มีมาตรฐาน เพียงพอและอยู่ใกล้ที่อยู่เดิม และ 3) ด้านการคุ้มครองดูแลผู้สูงอายุ ด้วยการบรรยายหรือแนะนำให้ความรู้แก่ผู้สูงอายุทางด้านข้อกฎหมาย การที่รัฐควรให้ความสำคัญต่อสวัสดิการผู้สูงอายุ ให้ความรู้แนะนำผู้สูงอายุเกี่ยวกับการจัดการทรัพย์สิน เป็นต้น นอกจากนี้ จากผลการศึกษา มีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1) ควรสร้างความตระหนักในปัญหาละเมิดทางทรัพย์สินของผู้สูงอายุ แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นภัยคุกคามต่อปัญหาสิทธิมนุษยชนของผู้สูงอายุที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดทางทรัพย์สิน สังคมจำเป็นต้องตระหนักถึงปัญหาเพื่อพิจารณาหามาตรการรองรับต่อไป เนื่องจากผู้สูงอายุถือเป็นบุคคลที่มีคุณค่าต่อสังคมไทย

2) การให้ความรู้กับภาคประชาชนเกี่ยวกับการตกเป็นเหยื่อการละเมิดทางทรัพย์สินจากบุคคลในครอบครัวหรือเครือญาติมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการให้ความรู้ หรือข้อกฎหมาย หรือคำแนะนำในการจัดการทรัพย์สิน หรือในเรื่องที่เกี่ยวข้องผ่านทางช่องทางออนไลน์ หรือการจัดเป็นโครงการกิจกรรมต่าง ๆ เนื่องจากพบว่าผู้สูงอายุที่ตกเป็นเหยื่อขณะถูกละเมิดทางทรัพย์สินนั้นส่วนใหญ่มักจะยังไม่รู้ตัว จะรู้ตัวต่อเมื่อสูญเสียทรัพย์สินแล้ว

3) หน่วยงานภาครัฐควรทำงานร่วมกับภาคประชาชนในการดูแลป้องกันผู้สูงอายุ เนื่องจากการศึกษาพบว่า ภาคประชาชนมีส่วนสำคัญในการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้สูงอายุที่ตกเป็นเหยื่อการละเมิดทางทรัพย์สินจากบุคคลในครอบครัวหรือเครือญาติ ยกตัวอย่างเช่น การที่คนในชุมชนช่วยกันแชร์ปัญหาการละเมิดทางทรัพย์สินในผู้สูงอายุผ่านทางสื่อโซเชียล ในการช่วยเหลือผู้สูงอายุที่ตกเป็นเหยื่อ เป็นต้น

4) ควรมีการตรวจสอบการทำธุรกรรมที่ผู้สูงอายุมีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินนั้น ๆ เนื่องจากหนึ่งในรูปแบบการละเมิดทางทรัพย์สินของผู้สูงอายุ มาจากการใช้เอกสารและลายเซ็นของผู้สูงอายุ อีกทั้งในด้านภาวะพึ่งพิงของผู้สูงอายุ ที่มีภาวะการเจ็บป่วยซึ่งต้องพึ่งพาผู้ดูแลหรือบุคคลในครอบครัว หรือเครือญาติมาช่วยในการทำธุรกรรมทางด้านทรัพย์สิน

5) ควรมีการปรับปรุงกฎหมาย ที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิผู้สูงอายุที่ถูกละเมิดทางทรัพย์สินและรูปแบบการดำเนิน โดยเฉพาะด้านการดำเนินคดีที่เกี่ยวกับการละเมิดทางทรัพย์สินของผู้สูงอายุให้มีความเหมาะสมมากขึ้น

สรุปได้ว่า รูปแบบการป้องกันการกระทำผิดที่อาจเกิดขึ้นกับผู้สูงอายุ มีทั้งในส่วนของตัวเองที่ต้องเรียนรู้ในการป้องกันตนเองในเบื้องต้น ตามที่ทางหน่วยงานต่าง ๆ รวมตลอดถึงชุมชนที่ได้ดำเนินการถ่ายทอดความรู้ให้ อีกทั้งในส่วนองสภาพแวดล้อม ทั้งด้านที่อยู่อาศัย ชุมชน และสภาพแวดล้อมทางสังคม ที่ต้องมีการช่วยกันดูแลสอดส่องไม่ให้เอื้อต่อการกระทำผิด ส่วนปัจจัยด้านครอบครัว นับว่าเป็นส่วนที่สำคัญอย่างมาก เพราะเป็นกลุ่มที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับผู้สูงอายุ มีส่วนสำคัญในการที่จะให้คำแนะนำ ดูแลและช่วยเหลือด้านต่าง ๆ รวมตลอดถึง ชุมชน ภาครัฐและหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีหน้าที่ให้ความช่วยเหลือผู้สูงอายุ โดยมีการรณรงค์ในรูปแบบต่าง ๆ

2.4 แนวคิดเกี่ยวกับเหยื่ออาชญากรรม

เหยื่ออาชญากรรม (Crime Victim) ตามความหมายในกรอบของผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการกระทำผิดกฎหมายอาญา เหยื่ออาชญากรรม หมายถึง บุคคลหรือหมู่คณะที่ตกเป็นเหยื่อจากการ

กระทำของอาชญากรหรือผู้กระทำความผิดตามกฎหมายอาญา รวมตลอดถึงคนใกล้ชิดหรือบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับผู้ตกเป็นเหยื่อด้วย (ศรีสมบัติ โชคประจักษ์ชัด, 2561) โดยนักเหยื่อวิทยา กล่าวว่า ใ้ว่า คนเราทุกคนสามารถประสบความโชคร้ายและตกเป็นเหยื่อ อาจเพราะเกิดจากไปอยู่ในสถานที่ เวลา ที่เกิดอาชญากรรม โดยเฉพาะกลุ่มคนที่อ่อนแอ เช่น เด็ก ผู้หญิง และคนชรา มักตกเป็นเหยื่อ นักเหยื่อวิทยาจะนำรูปแบบที่ได้จากการศึกษาเพื่อหามาตรการการลดความเสี่ยงในการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม เหยื่ออาชญากรรมนั้นสามารถเกิดได้ในทุกเวลาทั้งกลางวัน กลางคืน อีกทั้งอาจเกิดขึ้นได้ทั้งทางร่างกาย หรือจิตใจ เกิดได้ทุกเพศ ทุกวัย นอกจากนั้นแล้วบุคคลในสังคมก็อาจตกเป็นเหยื่อในทางอ้อม เช่น ครอบครัว เพื่อน เพื่อนร่วมงาน หรือแม้กระทั่งผู้ที่รับรู้เหตุการณ์นั้น ๆ (ศรีสมบัติ โชคประจักษ์ชัด, 2561) และจากการศึกษาของ ประเทือง ธนียผล (2557) อธิบายไว้ว่า ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม หมายถึง บุคคลที่ได้รับความเสียหายจากการก่ออาชญากรรมของผู้กระทำผิด หรืออาชญากรโดยปราศจากความยินยอมของผู้นั้น ผู้เสียหายอาจได้รับความเสียหายทางร่างกาย ได้แก่ การถูกประทุษร้ายแก่ร่างกายและได้รับความเสียหายทางทรัพย์สิน ได้แก่ การถูกปล้น จี้ โจรกรรม เป็นต้น ในความเป็นจริงผู้เสียหายในการก่ออาชญากรรมมิได้หมายถึงเฉพาะตัวผู้ถูกทำร้ายเท่านั้น ยังหมายรวมถึงผู้ที่เกี่ยวข้องกับใกล้ชิดของผู้ถูกทำร้ายอีกด้วย ซึ่งบุคคลใกล้ชิดเหล่านี้ได้รับผลเสียหายจากเหตุการณ์ร้ายนั้นด้วย ได้แก่ ครอบครัว พ่อแม่ พี่น้อง สามีภรรยา และบุตร หรือบุคคลที่อยู่ในความรับผิดชอบอุปการะของผู้ถูกทำร้าย เป็นต้น

2.4.1 แนวคิดทฤษฎีด้านเหยื่อวิทยายุคแรก

มีการจำแนกรูปแบบของเหยื่ออาชญากรรมจากปัจจัยต่าง ๆ กัน โดย Hentig (1948) ได้อธิบายประเภทเหยื่ออาชญากรรมจากปัจจัยด้านจิตใจ สังคม ชีวภาพ และสถานการณ์ของการตกเป็นเหยื่อ ซึ่งได้จำแนกเหยื่อออกเป็น 13 ประเภท ดังนี้

- 1) ผู้เยาว์ (Young People) มีแนวโน้มสูงในการตกเป็นเหยื่อเพราะขาดวุฒิภาวะ มักตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมรุนแรงมากกว่าเรื่องทรัพย์สิน
- 2) สตรี (Females) สตรีเป็นเพศที่มีความอ่อนแอต่อการเป็นเหยื่อ และผู้ที่ทำร้ายมักเป็นคนที่รู้จักหรือใกล้ชิด สตรีวัยรุ่นจะตกเป็นเหยื่อของการฆาตกรรม หรือความผิดเกี่ยวกับเพศ ส่วนสตรีสูงวัย จะตกเป็นเหยื่อเกี่ยวกับทรัพย์สิน
- 3) ผู้สูงอายุ (Elderly) ผู้สูงอายุ เป็นผู้ที่มีความอ่อนแอทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ มักจะตกเป็นเหยื่อการหลอกลวงเกี่ยวกับทรัพย์สิน

4) ผู้ที่บกพร่องทางจิตและวิกลจริต (Mentally ill/Intellectually Disabled) ไม่มีวุฒิภาวะหรือแนวทางในการป้องกันตนเอง จึงตกเป็นเหยื่อได้โดยง่าย

5) ผู้อพยพ (Immigrants) กลุ่มนี้มาจากต่างถิ่น ขาดความคุ้นเคยกับสถานที่หรือวัฒนธรรม อาจถูกปฏิเสธและไม่ได้รับการยอมรับ

6) ชนกลุ่มน้อย (Minorities) มีสถานภาพที่ด้อยกว่าในเรื่องของเชื้อชาติ ไม่ได้รับโอกาสที่เท่าเทียมในสังคมหรือวัฒนธรรม

7) ผู้ที่โง่โดยกำเนิด (Dull Normal) เป็นกลุ่มที่เกิดมาเป็นเหยื่ออาชญากรรมโดยแท้จริง มักตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมทุกประเภท

8) ผู้ที่มีจิตใจหดหู่ (The Depressed) เป็นกลุ่มที่มีขีดความสามารถในการตัดสินใจที่มีเหตุผล อยู่ในความสิ้นหวังขาดการต่อต้านหรือต่อสู้

9) ผู้ที่โลภ (The Acquisitive) มักตกเป็นเหยื่อของการหลอกลวง จากความโลภเห็นแก่ผลประโยชน์

10) ผู้ที่ไม่อยู่ในกฎระเบียบ (The Wonton) ตกเป็นเหยื่อของความขัดแย้ง

11) ผู้ที่โดดเดี่ยวและผู้ที่อกหัก (The Lonesome and Broken-hearted) ตกเป็นเหยื่อของการหลอกลวงในเรื่องของความสัมพันธ์

12) ผู้ที่ตกอยู่ในความทุกข์ทรมาน (Tormentors) เป็นเหยื่อที่สร้างสถานการณ์ความตึงเครียดให้แก่ตนเอง

13) ผู้ที่ถูกตัดโอกาส (Blocked, Exempted and Fighting Victims) เป็นกลุ่มที่อาจมีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำผิดมาก่อน คนร้ายจึงใช้ช่องทางดังกล่าวในการกระทำผิด เพราะเหยื่อเมื่อถูกกระทำก็จะไม่กล้าแจ้งความ

Schafer (1968) ได้จำแนกประเภทของเหยื่อ ทั้งจากลักษณะและพฤติกรรมทางสังคม โดยการจัดกลุ่มขึ้นอยู่กับความรับผิดชอบและการมีส่วนร่วมของเหยื่อเป็นสำคัญ โดยแบ่งประเภทของเหยื่อไว้ 7 ประเภท ด้วยกันคือ

1) เหยื่อที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการอาชญากรรม (Unrelated Victims-No Responsibility) เหยื่อไม่มีความสัมพันธ์ใดกับอาชญากรเลย เป็นแค่เพียงผู้รับเคราะห์

2) เหยื่อที่ยั่วร้ายทำให้เกิดเหตุอาชญากรรม (Provocative Victims-Share Responsibility) เหยื่ออาจกระทำการที่ ขัดใจ ทำร้าย ขู่อาชญากร ทำให้เกิดการตอบโต้

3) เหยื่อที่จู่ฉนวนให้เกิดเหตุอาชญากรรม (Precipitative Victims-Some Degree of Responsibility) อาจเกิดจากพฤติกรรมของเหยื่อที่จู่ใจทำให้อาชญากรก่อเหตุ

- 4)เหยื่อที่มีความอ่อนแอทางชีวภาพ (Biological Weak Victims-No Responsibility) เหยื่อเป็นกลุ่มที่มีความอ่อนแอโดยสภาพ เช่น เด็ก ผู้หญิง ผู้สูงอายุ คนพิการ
- 5)เหยื่อที่มีความอ่อนแอทางสังคม (Socially Weak Victims-No Responsibility) อาจเป็นเรื่องของเชื้อชาติ ศาสนา ชนกลุ่มน้อย ที่สังคมไม่ยอมรับ
- 6)ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อของตนเอง (Self-Victimizing-Total Responsibility) คือ อาชญากร และเหยื่อเป็นคนเดียวกัน เช่น การใช้หรือมียาเสพติดไว้ในครอบครอง
- 7)เหยื่อการเมือง (Political Victims-No Responsibility) เป็นเรื่องของอำนาจในการเมือง เช่น การได้รับผลกระทบจากการที่เป็นคู่แข่งทางการเมือง

มีการศึกษาแนวความคิดของเหยื่ออาชญากรรมในยุคแรกนี้ อาทิ อัจฉริยา ชูตินันท์ (2557) ให้ความหมายของเหยื่ออาชญากรรมไว้ว่า หมายถึง บุคคลที่ได้รับความเสียหายจากการก่ออาชญากรรมของผู้กระทำผิด ไม่ว่าจะเป็นความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย หรือทรัพย์สิน รวมทั้ง เสรีภาพหรือสิทธิอื่นใด โดยประเภทเหยื่อที่มีความอ่อนแอทางชีวภาพ เช่น คนแก่ เด็ก ผู้หญิง คนเจ็บป่วยทางจิต เหยื่อถือว่าเป็นบุคคลที่มีความอ่อนแอทางชีวภาพ แม้จะไม่เกี่ยวข้องกับอาชญากรก็ตาม แต่นับว่าง่ายต่อการตกเป็นเหยื่อของอาชญากร

2.4.2 แนวคิดทฤษฎีด้านเหยื่อวิทยายุคใหม่

มีแนวคิดด้านความสัมพันธ์ของพฤติกรรม วัฒนธรรม พื้นที่ วิธีการดำเนินชีวิตของเหยื่อ และสถานการณ์ มีหลายทฤษฎีที่อธิบายด้านเหยื่อวิทยายุคใหม่ อาทิ ทฤษฎีกับดักทางวัฒนธรรม (Cultural Trappings Theory) ทฤษฎีการจุดชนวนของเหยื่อ (Victim Precipitation Theory) ทฤษฎีการป้องกันพื้นที่ (The Defensible Space Theory) หรือทฤษฎีโอกาสในการตกเป็นเหยื่อ (The Opportunity Theory) เป็นต้น โดย Fattah (2000) ได้บูรณาการปัจจัยสำคัญจากทฤษฎีด้านเหยื่ออาชญากรรมดังกล่าว ซึ่งได้นำเสนอองค์ประกอบสำคัญต่อการเกิดอาชญากรรม 10 ประการ ดังนี้

- 1) โอกาส (Opportunities) เป็นสิ่งที่เชื่อมโยงกับเป้าหมาย เช่น คน ครอบครัวยุติธรรม และกิจกรรมรวมถึงพฤติกรรมของเป้าหมาย
- 2) ปัจจัยเสี่ยง (Risk Factors) ปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับลักษณะของบุคคลและสังคม เช่น อายุ เพศ แหล่งที่อยู่ การขาดผู้ดูแล หรือแหล่งมั่วสุม
- 3) ผู้กระทำความผิดที่มีแรงจูงใจ (Motivated Offenders) ผู้กระทำความผิดได้เลือกเหยื่อของตนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้แล้ว

4) การเปิดเผยตัว (Exposure) เปิดเผยตัวต่อผู้ที่อาจจะกระทำผิด และเปิดเผยต่อสถานการณ์และสิ่งแวดล้อมที่มีความเสี่ยงสูงต่อการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม

5) การคบค้าสมาคม (Associations) การคบค้าสมาคมของเหยื่อกับผู้กระทำผิดมีความสำคัญต่อการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมและการกระทำผิด ดังนั้นบุคคลที่อยู่ใกล้ชิด อยู่ในสังคม หรือประกอบอาชีพร่วมกับผู้กระทำผิดหรืออาชญากร ก็มีโอกาสดตกเป็นเหยื่อมากกว่าคนอื่น

6) ช่วงเวลาและสถานที่อันตราย (Dangerous Times and Dangerous Places) ความเสี่ยงของการตกเป็นเหยื่อขึ้นกับเวลาและสถานที่ ช่วงเวลาที่อันตราย เช่น ช่วงเย็น ช่วงหัวค่ำ และวันสุดสัปดาห์ ส่วนสถานที่ที่อันตราย เช่น สถานบันเทิง ซึ่งมีความเสี่ยงที่จะตกเป็นเหยื่อมากกว่าที่ทำงานหรือที่บ้าน

7) พฤติกรรมเสี่ยงอันตราย (Dangerous Behaviors) พฤติกรรมบางอย่าง เช่น การขำขี้ เป็นการใช้เพิ่มความเสี่ยง ของการตกเป็นเหยื่อความรุนแรง หรือการประมาทเลินเล่อ ย่อมเพิ่มโอกาสของการตกเป็นเหยื่อ

8) กิจกรรมที่มีความเสี่ยงสูง (High-risk Activities) การเพิ่มความเสี่ยงในการตกเป็นเหยื่อ เช่น การมีกิจกรรมที่หาความสนุกสนานหรือกิจกรรมที่มีการหลีกเลี่ยงกฎหมาย หรือบางอาชีพก็เสี่ยงต่อการตกเป็นเหยื่อมากกว่าทั่วไป เช่น การค้าประเวณี

9) พฤติกรรมการป้องกันตัวหรือหลีกเลี่ยง (Defensive/Avoidance Behaviors) ความเสี่ยงต่อการตกเป็นเหยื่อสามารถหลีกเลี่ยงได้ ทักษะนี้มีอิทธิพลต่อการโอกาสของการตกเป็นเหยื่อ ความกลัวอาชญากรรมเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การตกเป็นเหยื่อลดลง

10) ความโน้มเอียงทางโครงสร้างและวัฒนธรรม (Structural/Cultural Proneness) ความสัมพันธ์ระหว่างการไร้อำนาจ การถูกกีดกันและความถี่ของการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม และเรื่องของการตีตราทางวัฒนธรรมและชนกลุ่มน้อย

2.4.3 การตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมของผู้สูงอายุ

รศ. ดร.จิราพร เกศพิชญวัฒนา อาจารย์ประจำคณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ศึกษาสถานการณ์ปัจจุบันเกี่ยวกับความรุนแรงและการละเมิดสิทธิต่อผู้สูงอายุ ในบริบทของสังคมไทย ระหว่างปี พ.ศ. 2551 - 2559 พบว่า ความรุนแรงและการละเมิดสิทธิต่อผู้สูงอายุ ที่พบมากที่สุดยังคงเป็นเรื่องการกระทำรุนแรงทางด้านจิตใจ รองลงมา คือ การทอดทิ้ง ละเลย ไม่ดูแล หรือให้การดูแลไม่เหมาะสม ในกลุ่มผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง ช่วยเหลือตัวเองได้น้อย หรือช่วยเหลือตัวเองไม่ได้เลย การเฝ้าระวังประโยชน์ด้านทรัพย์สินเงินทอง หลอกลวง ในส่วนของ

การถูกกระทำรุนแรงทางจิตใจ พบมากสุดในชุมชน ในด้านการกระทบกระทั่ง สื่อสารที่ไม่เข้าใจกัน ปัญหาสัมพันธภาพระหว่างผู้สูงอายุและบุตรหลาน หรือบุคคลในครอบครัวทำให้ผู้สูงอายุเสียใจ น้อยใจ โกรธ โมโห เนื่องจากผู้สูงอายุรู้สึกหรือรับรู้ว่าบุตรหลานไม่เชื่อฟัง พุดจาไม่เสนาะหุ ทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกถึงตนเองด้อยค่า เป็นภาระกับลูกหลาน รวมไปถึงการมีปฏิกริยาโต้ตอบ มีปากเสียง ทะเลาะกัน ซึ่งจะนำไปสู่ปัญหาความรุนแรงด้านอื่น เช่น การการทอดทิ้ง การที่ผู้สูงอายุไม่สามารถอยู่พร้อมกับครอบครัวได้ ไปจนถึงการทำร้ายทางร่างกาย (เจาะลึกสุขภาพ, 2562) จากการศึกษาข้อมูลเชิงสถิติพบว่า การตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมของผู้สูงอายุอยู่ในระดับน้อย แต่ปัญหานี้กลับเริ่มเพิ่มจำนวนมากขึ้นอย่างรวดเร็วตามสัดส่วนของผู้สูงอายุที่มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น (Tapp, 2018) ซึ่งอาชญากรรมในผู้สูงอายุกำลังเป็นประเด็นสำคัญอย่างยิ่งในโลกปัจจุบันเนื่องจากผู้คนมีอายุยืนยาวขึ้น ส่งผลให้มีสัดส่วนประชากรผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้นในหลายประเทศ (Kratcoski and Edelbacher, 2016)

การสำรวจความคิดเห็นของนิดาโพลในปี พ.ศ. 2562 เป็นคำถามเกี่ยวกับผู้กระทำความรุนแรงต่อผู้สูงอายุ พบว่า ร้อยละ 52 คือ บุคคลในครอบครัว (พ่อ แม่ พี่น้อง สามี ภรรยา ลูก หลาน) รองลงมา ร้อยละ 26.1 ได้แก่ บุคคลอื่น (คนแปลกหน้า มิตรไมตรี) และร้อยละ 21.4 คือ บุคคลใกล้ชิด (ญาติ เพื่อนบ้าน เพื่อนสนิท) ส่วนการกระทำความรุนแรงในผู้สูงอายุ ร้อยละ 35 คือ การทำร้ายจิตใจ รองลงมา ร้อยละ 31 การถูกทอดทิ้ง ขาดคนดูแล ต่อมา ร้อยละ 23.5 การทำร้ายร่างกาย ร้อยละ 8.1 การทำร้ายทางเพศ และร้อยละ 2.1 การถูกล่อลวง และบังคับแสวงหาผลประโยชน์ ขณะที่สาเหตุหรือปัจจัยที่ผู้สูงอายุถูกกระทำความรุนแรง ร้อยละ 24.8 ผู้สูงอายุอยู่ตามลำพัง รองลงมา ร้อยละ 23.1 ผู้สูงอายุช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ ร้อยละ 13.6 ผู้ดูแลรู้สึกว่าผู้สูงอายุเป็นภาระ ต่อมา ร้อยละ 11.7 ผู้ดูแลติดอาบมุข ร้อยละ 11.6 ความเครียดจากผู้ดูแล ร้อยละ 8.7 ต้องการทรัพย์สินของผู้สูงอายุ และร้อยละ 6.3 ผู้ดูแลมีหนี้สิน รายได้ไม่เพียงพอ (ไทยพีบีเอส, 2562) โดย พิสิฐ ระฆังวงษ์ และประพนธ์ สหพัฒนา (2562) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมของผู้สูงอายุในประเทศไทย พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมที่เกิดขึ้นกับผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร แสดงข้อมูลตามตารางที่ 2.2 ดังนี้

ตารางที่ 2.2 สรุปปัจจัยที่มีผลต่อการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมที่เกิดขึ้นกับผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร

ตัวแปรอิสระ	ทิศทาง	การตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมของผู้สูงอายุ
คุณลักษณะบุคคลของผู้สูงอายุ		
- ระดับการศึกษา (มัธยมศึกษา)	-	ด้านการถูกทอดทิ้ง
- อาชีพ (ค้าขาย/ ธุรกิจส่วนตัว)	-	ด้านการถูกทอดทิ้ง
ปัจจัยด้านพฤติกรรมของผู้ที่ตกเป็นเหยื่อ		
- ด้านการใช้ชีวิต	-	ด้านการถูกทอดทิ้ง
- ด้านสุขภาพ	-	ด้านทรัพย์สิน
ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย		
- ประเภทที่พักอาศัย (บ้านเดี่ยว)	+	ด้านทรัพย์สิน
- ประเภทที่พักอาศัย (ตึกแถว/ ทาวน์เฮาส์)	+	ด้านทรัพย์สิน
- ประเภทที่พักอาศัย (ตึกแถว/ ทาวน์เฮาส์)	+	ด้านการถูกทอดทิ้ง
- ระบบไฟฟ้าระวาง	+	ด้านการถูกคุกคามทางเพศ
	-	ด้านอารมณ์และจิตใจ
	-	ด้านการถูกทอดทิ้ง
- ไฟส่องสว่างบริเวณที่ว่างของบ้าน	+	ด้านอารมณ์และจิตใจ
	-	ด้านการถูกคุกคามทางเพศ
- การดูแลและบำรุงรักษา	+	ด้านร่างกาย
	+	ด้านอารมณ์และจิตใจ
	-	ด้านทรัพย์สิน
	-	ด้านการถูกทอดทิ้ง

จากตารางที่ 2.2 สรุปผลการศึกษาได้ว่า คุณลักษณะบุคคลของผู้สูงอายุ ได้แก่ ระดับการศึกษา (มัธยมศึกษา) และอาชีพ (ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว) มีอิทธิพลต่อการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมของผู้สูงอายุด้านการถูกทอดทิ้งในเชิงลบ นอกจากนี้ ปัจจัยด้านพฤติกรรม เมื่อผู้สูงอายุมีการใช้ชีวิตที่ดีขึ้นจะสามารถลดการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมด้านการถูกทอดทิ้งได้ ส่วนการมีสุขภาพที่ดีขึ้นก็จะสามารถลดการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมของผู้สูงอายุด้านทรัพย์สินได้เช่นกัน เมื่อพิจารณาจากปัจจัย

ด้านสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย เช่น ถ้ามีไฟส่องสว่างที่มากขึ้น ก็จะสามารถลดการตกเป็นเหยื่อด้านการถูกคุกคามทางเพศได้

2.5 สื่อสังคมออนไลน์กับผู้สูงอายุ

ปัจจุบันมีการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อความสะดวกในทุก ๆ ด้าน สร้างความสะดวกสบายให้กับผู้คนในสังคมในการดำเนินชีวิต โดยเฉพาะเรื่องการติดต่อสื่อสาร และธุรกรรมทางการเงินที่ทำให้ได้อย่างสะดวกรวดเร็ว เทคโนโลยีที่ทันสมัยมีประโยชน์มากมายแต่ก็สร้างความเสียหายด้วยเช่นกัน โดยเฉพาะการหลอกลวงโดยใช้สื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) ซึ่งมีหลากหลายรูปแบบ อาทิ Facebook, Line, Instagram และ Application ต่าง ๆ ซึ่งพบว่าการใช้สื่อสังคมออนไลน์มีการหลอกลวงใน 2 ประเด็นหลักคือ การหลอกลวงที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์และเรื่องการเงิน (ชนินทร์ พุ่มบัณฑิต และกมลชนก ขวดยง, 2564) โดยการหลอกลวงด้านอารมณ์ส่วนมากเน้นไปที่การหาคู่ออนไลน์ ความรัก ส่วนด้านการเงิน จะเกี่ยวกับการซื้อ-ขาย หรือการโอนเงินโดยบางกรณีเป็นสิ่งที่เกี่ยวเนื่องจากการหลอกลวงด้านอารมณ์

จากสถานการณ์ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันจะพบว่า การฉ้อโกงการซื้อขายออนไลน์มีการเพิ่มจำนวนมากขึ้น ดังที่ปรากฏตามข่าวต่าง ๆ ซึ่งรูปแบบของการหลอกลวงจะแบ่งเป็น 2 รูปแบบคือ กลโกงของผู้ซื้อและกลโกงของผู้ขาย ไม่ว่าจะเป็นการหลอกลวงขายสินค้าที่ไม่ได้มีอยู่จริง การส่งสินค้าที่ไม่ตรงปก การปลอมแปลงหลักฐาน หรือการสวมรอยเป็นผู้ซื้อตัวจริง (อัจฉรา สิทธิบุรณานา, อุมภาพร สิทธิบุรณานา, นิราพร บุญพูล, และสิริมงคล จันทร์ดิษฐ์, 2565) และจากการศึกษาเรื่อง สาเหตุของการตกเป็นเหยื่อในคดีฉ้อโกงซื้อขายออนไลน์ ของ หทัยชนก พิมพะกุล (2562) พบว่า สาเหตุหลักของการตกเป็นเหยื่อในคดีฉ้อโกงซื้อขายออนไลน์ คือ 1) สินค้ามีราคาถูกกว่าปกติ (ลดราคาหรือสินค้าแถมแถม) 2) ให้ความไว้วางใจและเชื่อใจในร้านค้าออนไลน์โดยไม่มีการตรวจสอบ และ 3) รู้ไม่เท่าทันกลโกง ขาดการระมัดระวังและขาดการติดตามข่าวสารการจับกุมหรือคำเตือนจากหน่วยงานทางภาครัฐ

ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของกลุ่มของผู้สูงอายุ มีการศึกษาพบว่าพฤติกรรมการใช้สื่อผู้สูงอายุนั้น เป็นการใช้สื่อเพื่อตอบสนองความต้องการ ด้านการรับข่าวสาร ความบันเทิงและการนำเนื้อหาไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน ผู้สูงอายุมีแนวโน้มในการใช้สื่อออนไลน์มากขึ้น แต่อาจยังกระจุกตัวอยู่ในเขตเมือง แต่สื่อหลักอย่างโทรทัศน์และวิทยุยังคงเป็นสื่อที่เข้าถึงผู้สูงอายุได้มากที่สุด ในส่วนของเนื้อหา ผู้สูงอายุต้องการเนื้อหาที่ส่งเสริมให้เห็นถึงศักยภาพส่งเสริมภาพลักษณ์เชิงบวกหรือเชิดชูผู้สูงอายุ เนื้อหาที่แสดงให้เห็นความรักความผูกพันระหว่างผู้สูงอายุกับครอบครัว

และเนื้อหาที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการรักษาสุขภาพ สิทธิทางกฎหมาย และสวัสดิการต่าง ๆ (ระวีวรรณ ทรัพย์อินทร์ และญาติณี เคารพธรรม, 2560) แต่เนื่องจากผู้สูงอายุ มีสภาพความเสื่อมสภาพตามวัยของทั้งร่างกายและจิตใจ จึงอาจทำให้ตกเป็นเหยื่อของมิจฉาชีพ ได้ง่าย จากการศึกษาของ กรกนก นิลคำ, อิงคอร ศรีลาพัฒน์, ภควัฒน์ สวณงาม, วรภัณณกมล มงคลอัศศิริ, ปฐมพร ปัญญาติ และเสริมศิริ นิลคำ (2563) พบว่าผู้สูงอายุ ตกเป็นเหยื่อ โดยมิจฉาชีพ ออนไลน์หลอกลวงข้อมูลในรูปแบบการถือโกง หลอกลวงให้ร่วมลงทุนในลักษณะแชร์ลูกโซ่ หรือ ให้ทำรายการกดเงินสด (ATM) เพื่อให้โอนเงินไปให้ โดยมิจฉาชีพออนไลน์เลือกใช้ช่องทาง Facebook, Line และ Instagram

อาชญากรรมในรูปแบบออนไลน์ที่นับวันจะทวีความรุนแรงมากขึ้น และมีหลากหลาย รูปแบบ ทำให้หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนต่างให้ความสำคัญในการรณรงค์ให้ความรู้ หรือ กีดกันแนวทางการป้องกัน ทั้งในรูปแบบของ Application หรือสื่อโฆษณาออนไลน์ต่าง ๆ อาทิ คลิป วิดีโอ หนังสือ หรือ Infographic เผยแพร่ความรู้เผยแพร่ตามเว็บเพจต่าง ๆ รวมตลอดถึงโครงการ เพื่อการป้องกันอาชญากรรม เช่น โครงการ RTP Cyber Village ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เป็นการนำเทคโนโลยีทางด้านสื่อสังคมออนไลน์มาใช้ในการปฏิบัติงานและเป็นการสื่อสารกัน ระหว่างเจ้าหน้าที่ตำรวจกับประชาชน โดยนำแพลตฟอร์มทางด้านสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งเป็นที่นิยม ของประชาชนทั่วไป ได้แก่ Line, Facebook, YouTube, Google และ Clubhouse มาใช้เป็นตัวกลาง ในการสื่อสารระหว่างเจ้าหน้าที่ตำรวจและประชาชน ในการแก้ไขปัญหาและป้องกันปราบปราม อาชญากรรมในชุมชน ซึ่งโครงการนี้มีการดำเนินการ 7 ขั้นตอน ด้วยกันคือ

ขั้นตอนที่ 1 พบปะเยี่ยมเยียนชุมชนและค้นหาแกนนำในพื้นที่เป้าหมาย โดยใช้สื่อ เช่น Facebook live ประชาสัมพันธ์โครงการ เมื่อได้บุคคลที่เป็นแกนนำแล้ว ให้จัดตั้งกลุ่มไลน์ไว้ เพื่อติดต่อประสานงานในระยะต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 ให้แกนนำมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาในชุมชน โดยอธิบายปลูกเร้า สร้างความตระหนักให้มีความรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวม

ขั้นตอนที่ 3 ศึกษาพื้นฐานชุมชน โดยใช้เทคโนโลยี ประกอบกับข้อมูลในพื้นที่ ทำการศึกษาสภาพชุมชน ภูมิประเทศ ภูมิอากาศ สภาพเศรษฐกิจ สังคม และความเป็นอยู่ สภาพ ปัญหาต่าง ๆ อาจใช้ Google Map, Google Street View การแชร์ Location ใน Line เพื่อเก็บรวบรวม ข้อมูลพื้นฐานต่าง ๆ อาทิ บ้านแกนนำ บ้านบุคคลที่ขอบก่อความเดือดร้อนรำคาญ จุดล่อแหลม สุ่มเสี่ยงต่อการเกิดอาชญากรรม เพื่อนำมาใช้วางแผนการทำงาน

ขั้นตอนที่ 4 สนทนาและวิเคราะห์ปัญหา ใช้ระบบสังคมออนไลน์มาประยุกต์ใช้ในการประชุม เช่น Clubhouse , Line Meeting, Google Meeting, Zoom หรือเทคโนโลยีด้านอื่น ๆ

ขั้นตอนที่ 5 ระดมความคิด ประชุมผ่าน Clubhouse กับประชาชนช่วยกันแสดงความคิดเห็น วางแนวทางแก้ปัญหาด้วยชุมชนเอง ไม่โยนภาระให้กับหน่วยงานราชการ และหาทางแก้ปัญหาโดยสันติวิธี ให้การบังคับใช้กฎหมายเป็นทางเลือกสุดท้าย

ขั้นตอนที่ 6 ชุดปฏิบัติการลงไปร่วมกันปฏิบัติ ใช้การบันทึกภาพถ่าย คลิปวิดีโอ หรือใช้แอปพลิเคชัน TikTok สร้างสีสัน และนำรวบรวมลงกิจกรรมไว้ใน Facebook Fan Page Cyber Village ของชุมชนเป้าหมาย เพื่อสร้างความผูกพัน การสร้างทีมงาน Admin Page พยายามชักจูงโน้มน้าวให้วัยรุ่นในชุมชน เข้ามามีบทบาทให้มากที่สุด

ขั้นตอนที่ 7 ติดตามประเมินผล

นอกจากการรณรงค์เรื่องการป้องกันอาชญากรรมดังกล่าว ในส่วนของกรมกิจการผู้สูงอายุ ก็ได้จัดทำ Application “Gold By Dop” ซึ่งมีการให้ความรู้ในด้านต่าง ๆ ทั้งข่าวสารทั่วไป ความรู้เรื่องสุขภาพ รวมตลอดถึงการเตือนภัยต่าง ๆ โดยมีการบริการด้านต่าง ๆ อาทิ บริการสินค้าออนไลน์ผู้สูงอายุ บริการสถานที่ท่องเที่ยว การตรวจสอบสิทธิ/สวัสดิการ การติดตามข้อมูลข่าวสาร มีการให้ความรู้ด้านกฎหมาย หรือบทความต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ รวมตลอดถึงมีหลักสูตรออนไลน์ เช่น การดูแลผู้สูงอายุเบื้องต้น ซึ่งได้เลือกสิ่งที่มีประโยชน์สำหรับผู้สูงอายุมาไว้บน Application นี้

Digital Service กรมกิจการผู้สูงอายุ
ของขวัญปีใหม่ พ.ม. 2565

บริการ

- บริการ สินค้าออนไลน์ผู้สูงอายุ**
เป็นสินค้าผู้สูงอายุในชุมชนที่เป็นเครือข่ายในสังกัดกรม พ.ม. 77 จังหวัด
- บริการ สถานที่ท่องเที่ยว**
เป็นการรวบรวมสถานที่ท่องเที่ยว และที่พักที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ 77 จังหวัด
- บริการ ให้กู้ยืมเงินทุนประกอบอาชีพ**
เป็นระบบให้กู้ยืมเงินทุนประกอบอาชีพออนไลน์ สำหรับรายบุคคล ไม่เกินวงเงินรายละ 30,000 บาท และวงรวม วงเงินไม่เกิน 1000.00 บาท
- บริการ ให้เงินสนับสนุนโครงการกองทุนผู้สูงอายุ**
เป็นระบบให้เงินสนับสนุนโครงการ 10 ประเภทโครงการที่สามารถขอรับ การสนับสนุนจากกองทุนผู้สูงอายุได้ทั้งองค์กรเอกชน / องค์กรด้านผู้สูงอายุ / ชุมชนผู้สูงอายุ/หน่วยงานภาครัฐ
- บริการ ธนาคารเวลา (Time bank)**
เป็นระบบบริการฝากถอนเวลาสำหรับจิตอาสา
- บริการ หลักสูตรการดูแลผู้สูงอายุขั้นเบื้องต้น จำนวน 18 ชั่วโมง ออนไลน์**
เป็นหลักสูตรอบรมออนไลน์ การดูแลผู้สูงอายุขั้นเบื้องต้น 18 ชั่วโมง
- บริการ สืบขอรับสิทธิ/สวัสดิการของกรมกิจการผู้สูงอายุ**
เป็นระบบบริการให้สืบขอรับเงินช่วยเหลือออนไลน์ ประกอบด้วย การสงเคราะห์ผู้สูงอายุในภาวะยากลำบาก การสงเคราะห์ในการจัดการศพผู้สูงอายุตามประเพณี การปรับสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวก(ห้องน้ำ)

สามารถโหลดแอปพลิเคชันได้จาก การ สแกน QR CODE >>
หรือ ค้นหาจาก App store หรือ google play store พิมพ์ว่า “gold by dop”

รูปที่ 2.1 Application “Gold By Dop” ของกรมกิจการผู้สูงอายุ

ที่มา: กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2566

การรณรงค์ให้ความรู้ดังกล่าวนับเป็นประโยชน์อย่างมากในสังคมยุคปัจจุบัน แต่มีผู้สูงอายุอีกมากที่ยังขาดความรู้ความเข้าใจ และไม่เท่าทันในเทคโนโลยี จากการศึกษาของ ฌญฐชัย จันทรทิพย์, ชาญเดช เจริญวิริยะกุล, วิจิต สุรดินทร์กูร และสุดา สุวรรณภิมย์ (2565) ศึกษาการส่งเสริมเทคโนโลยีคอลเซ็นเตอร์ (Call Center) การดูแลสุขภาพ และการจัดการชีวิตของผู้สูงอายุยุค 5G ให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดูแลผู้สูงอายุควรพัฒนาศาสตร์ด้านการสื่อสารโดยมุ่งเน้นยังกลุ่มผู้สูงอายุ เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในการใช้เทคโนโลยีให้กับผู้สูงอายุให้เพิ่มมากขึ้น เพื่อให้เกิดการนำไปใช้ประโยชน์ได้โดยง่ายและสะดวก รู้เท่าทันข้อมูลข่าวสารมีทักษะในการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีดิจิทัล และการสื่อสารยุคใหม่ได้ เนื่องจากผู้สูงอายุไทยยังคงมีการเข้าถึงเทคโนโลยีการสื่อสารยุคใหม่ไม่มากนัก แต่มีแนวโน้มปรับตัวเพิ่มขึ้นในการเข้าถึงบริการสื่อสารออนไลน์ต่าง ๆ ถึงแม้ว่าผู้สูงอายุยังไม่เท่าทันกับเรื่องเทคโนโลยี แต่มีการศึกษาพบว่าผู้สูงอายุเห็นถึงประโยชน์ในการใช้เทคโนโลยี โดย เจนจิรา เชื้อประดิษฐ์ และ กิรติ คชนทวา (2563) ศึกษาการยอมรับเทคโนโลยีการใช้แอปพลิเคชันไลน์ของผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร พบว่ามีการรับรู้ถึงประโยชน์ในการใช้แอปพลิเคชันไลน์ มีทัศนคติที่มีต่อการใช้งานแอปพลิเคชันไลน์ และมีความตั้งใจที่จะใช้แอปพลิเคชันไลน์ต่อไป

ทั้งนี้มีการศึกษาพบว่าครอบครัวมีส่วนสำคัญต่อการใช้เทคโนโลยีของผู้สูงอายุ โดย กิตติศักดิ์ แก้วนิลประเสริฐ, นฤบาล ยมะคุปต์, ปิยวรรณ รุ่งวรพงศ์ และมะลิวัลย์ กาพย์เกิด (2565) ศึกษาการเตรียมพร้อมเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุ พบว่า แรงผลักดันจากครอบครัว มีอิทธิพลต่อการรับรู้ถึงประโยชน์ของการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัล โดยแรงผลักดันจากครอบครัว การรับรู้ถึงประโยชน์ของการใช้งาน และการให้ความช่วยเหลืออย่างต่อเนื่อง มีอิทธิพลต่อความตั้งใจที่จะใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัล

จากความเจริญทางเทคโนโลยีที่รวดเร็ว มีทั้งความสะดวกสบายในการทำธุรกรรมต่าง ๆ โดยเฉพาะธุรกรรมทางการเงิน ซึ่งมีทั้งผลดีและผลเสีย สิ่งสำคัญคือการใช้เทคโนโลยี ซึ่งในกลุ่มของผู้สูงอายุที่มีความเสื่อมสภาพทั้งทางร่างกายและจิตใจซึ่งเป็นไปตามวัย ข้อมกลายเป็กลุ่มเปราะบางไปโดยสภาพ ทำให้่ายต่อการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากการหลอกลวงทางออนไลน์ในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งหลาย ๆ หน่วยงานต่างก็มีการรณรงค์ในการให้ความรู้ มีการศึกษาวิจัยกันอย่างหลากหลายตามที่กล่าวข้างต้น อย่างไรก็ตามอาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินของผู้สูงอายุยังคงเป็นสิ่งที่เป็ปัญหาสำคัญ ทั้งจากผู้สูงอายุที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น จากสภาพสังคมและ

เศรษฐกิจที่เป็นแรงเสริม และความเจริญของเทคโนโลยีที่เป็นช่องทางเข้าถึงได้โดยง่ายจากผู้กระทำผิดที่มีความชำนาญ

จากการทบทวนวรรณกรรมดังกล่าว พบสาเหตุของการกระทำผิด เกิดจากหลากหลายสาเหตุทั้งเพื่อตอบสนองความต้องการของตนเอง ความพึงพอใจหรือประโยชน์ที่จะได้รับ หรือบางกรณีก็เกิดจากปัจจัยทางจิตใจหรือกายภาพ ทั้งนี้อาจเกิดจากสถานการณ์หรือสิ่งยั่วยุให้ประกอบอาชญากรรม ทั้งในส่วนของตัวเหยื่อเอง หรือสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการกระทำผิด หรือการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจและสังคม การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี ความไม่สงบสุข ความยากจน สถาบันทางสังคมได้อ่อนแอหรือถูกทำลาย รวมตลอดถึงเกิดจากการคบหาใกล้ชิดสนิทสนมกับผู้กระทำผิด ซึ่งเป็นสาเหตุของการกระทำผิดในรูปแบบแตกต่างกันไป โดยทฤษฎีที่มีการนำมาอธิบายถึงสาเหตุแห่งการกระทำผิดและแนวทางการป้องกันการกระทำผิด อาทิ ทฤษฎีการเลือกอย่างมีเหตุผล (Rational Choice Theory) ทฤษฎีกิจกรรมประจำวัน (Routine Activity Theory) ทฤษฎีพันธะทางสังคม (Social Bonding Theory) และทฤษฎีการคบหาสมาคมที่แตกต่างกัน (Differential Associations Theory) เป็นต้น

อาชญากรรมในผู้สูงอายุโดยส่วนใหญ่มักจะเกิดขึ้นจากบุคคลใกล้ชิด หรือผู้ที่ได้รับความไว้วางใจจากผู้สูงอายุ โดยรูปแบบอาชญากรรมของผู้สูงอายุ มีทั้งในเรื่องของการไม่เอาใจใส่ดูแลผู้สูงอายุ การทำร้ายทั้งทางร่างกายและจิตใจ ความรุนแรง ตลอดจนการล่วงละเมิดทางเพศหรือการเอาเปรียบทางเพศ จากความเสื่อมสภาพตามอายุทั้งทางร่างกายและจิตใจทำให้ผู้สูงอายุตกเป็นเป้าหมายของอาชญากร โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องการทำร้ายหรือหลอกลวงเกี่ยวกับทรัพย์สิน ที่พบมากที่สุดคือ การลักทรัพย์ และการหลอกลวงทั้งให้ซื้อสินค้า หรือจำหน่ายจ่ายโอนทรัพย์สิน

ส่วนด้านการป้องกันอาชญากรรม มีการพัฒนาแนวคิดทฤษฎีการป้องกันการกระทำผิดกันอย่างต่อเนื่อง อาทิ แนวความคิดการป้องกันจากสภาพแวดล้อม มีการจัดระเบียบของสถานที่ การดูแลรักษาสภาพของอุปกรณ์ที่ช่วยในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรม เช่น ไฟส่องสว่าง กล้องวงจรปิด เป็นต้น มีการให้ความรู้แนวทางการป้องกันตนเอง การปรับเปลี่ยนทัศนคติของผู้สูงอายุให้มีความเข้าใจและยอมรับการเปลี่ยนแปลงด้านวิถีชีวิตและสังคมของครอบครัว ตลอดจนแนวทางการดูแลของครอบครัว ชุมชน และสังคม สร้างการมีส่วนร่วมในการดูแลผู้สูงอายุ โดยมีแนวคิด ทฤษฎีต่าง ๆ อาทิ ทฤษฎีป้องกันอาชญากรรมโดยสภาพแวดล้อม (Theory of Crime Prevention Through Environmental Design) ทฤษฎีความไร้ระเบียบทางสังคม (Social Disorganization Theory)

ด้านเหยื่ออาชญากรรม มีการจำแนกประเภทเหยื่ออาชญากรรมโดยผู้สูงอายุ เป็นผู้ที่มีความอ่อนแอทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ มักจะตกเป็นเหยื่อการหลอกลวงเกี่ยวกับทรัพย์สิน หรือ

การจำแนกประเภทของเหยื่อ ทั้งจากลักษณะและพฤติกรรมทางสังคม ผู้สูงอายุจัดอยู่ในกลุ่มเหยื่อที่มีความอ่อนแอทางชีวภาพ (Biological Weak Victims-No Responsibility) มีหลายทฤษฎีที่อธิบายด้านเหยื่อวิทยา เช่น ทฤษฎีกับดักทางวัฒนธรรม (Cultural Trappings Theory) หรือทฤษฎีโอกาสในการตกเป็นเหยื่อ (The Opportunity Theory) ซึ่งองค์ประกอบสำคัญต่อการเกิดอาชญากรรมในกลุ่มผู้สูงอายุอยู่ในภาวะที่มีปัจจัยเสี่ยง ทั้งในเรื่องของอายุ และกรณีการขาดผู้ดูแลอีกทั้งอาจเกิดจากการที่ผู้กระทำความผิดได้เลือกเหยื่อของตนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้แล้ว ตลอดจนความเจริญทางเทคโนโลยีที่รวดเร็ว มีทั้งความสะดวกสบายในการทำธุรกรรมต่าง ๆ โดยเฉพาะธุรกรรมทางการเงิน ซึ่งมีทั้งผลดีและผลเสีย สิ่งสำคัญคือความรู้เท่าทันเทคโนโลยี ซึ่งในกลุ่มของผู้สูงอายุที่มีความเสื่อมสภาพสภาพตามวัยทั้งทางร่างกายและจิตใจ กลายเป็นกลุ่มเปราะบางไปโดยสภาพ ทำให้ง่ายต่อการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากการหลอกลวงเพื่อหวังทรัพย์สินของผู้สูงอายุที่อาชญากรมีการพัฒนาในรูปแบบการหลอกลวงที่หลากหลายไปตามสถานการณ์ปัจจุบัน

บทที่ 3

ระเบียบวิธีการวิจัย

3.1 รูปแบบการวิจัย

การวิจัยเรื่องการป้องกันอาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินในผู้สูงอายุ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นการศึกษาที่ต้องการได้มาซึ่งข้อมูลด้านปัจจัยการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินด้านต่าง ๆ อาทิ การปล้นทรัพย์สิน การชิงทรัพย์ การลักทรัพย์ การถือโกงทรัพย์สิน การทำให้เสียทรัพย์สิน และอาชญากรรมออนไลน์ที่เกี่ยวกับทรัพย์สินในผู้สูงอายุ และต้องการทราบถึงประเภทความผิดของอาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินในผู้สูงอายุ รวมตลอดถึงแนวทางการป้องกันอาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินในผู้สูงอายุในปัจจุบัน เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนาแนวทางการป้องกันอาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินในผู้สูงอายุให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

3.1.1 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เจ้าหน้าที่ตำรวจ ที่เป็นบุคลากรต้นน้ำของกระบวนการยุติธรรม เป็นผู้ที่รู้เหตุการณ์แห่งคดีมากที่สุด เจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นผู้รับแจ้งความในคดี รับรู้รายละเอียดของคดีตั้งแต่ต้น มีหน้าที่ในการสืบสวนสอบสวน และรวบรวมพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้อง เพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือการพิสูจน์ความผิด ดังนั้นการสัมภาษณ์เชิงลึกเจ้าหน้าที่ตำรวจ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลด้านปัจจัยการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินในผู้สูงอายุ และประเภทความผิดของอาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สิน รวมตลอดถึงได้แนวทางการป้องกันอาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินในผู้สูงอายุที่ดำเนินการอยู่ในเบื้องต้น เพื่อสู่ขั้นตอนการดำเนินการต่อไป

3.1.2 การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผู้ที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินในผู้สูงอายุ เช่น เจ้าหน้าที่ตำรวจ พนักงานอัยการ เจ้าหน้าที่กองการพัฒนชุมชน สำนักพัฒนาสังคม กรุงเทพมหานคร นักจิตวิทยา เจ้าหน้าที่กรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์และผู้นำชุมชน เพื่อระดมความคิดจากหลากหลายสาขาอาชีพที่มีความ

เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ ในการวิเคราะห์แนวทางการป้องกันอาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินในผู้สูงอายุ ตามประเภทความผิดต่าง ๆ เกี่ยวกับทรัพย์สินที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อเพิ่มเติมข้อมูล ปรับปรุง และพัฒนาแนวทางการป้องกันอาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินในผู้สูงอายุให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

3.2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเจาะจงเลือกพื้นที่รับผิดชอบของกองบัญชาการตำรวจนครบาล (บข.น.) หรือพื้นที่กรุงเทพมหานคร ในการเก็บข้อมูล เนื่องจากเป็นกองบัญชาการที่มีสถิติคดีอาญา เกี่ยวกับทรัพย์สินที่สูงที่สุด จาก 10 กองบัญชาการ (บข.น. และตำรวจภูธรภาค 1-9) ปรากฏข้อมูลตาม ตารางที่ 3.1 ดังนี้

ตารางที่ 3.1 สถิติคดีอาญากลุ่ม 2 ฐานความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน รอบปีงบประมาณ พ.ศ. 2561-2565

หน่วยงาน	จำนวนคดี					รวม
	2561	2562	2563	2564	2565	
กองบัญชาการตำรวจนครบาล	9,069	7,433	7,732	7,536	6,896	38,666
ตำรวจภูธรภาค 1	5,333	4,583	4,296	5,043	4,424	23,679
ตำรวจภูธรภาค 2	4,999	4,557	3,522	3,645	3,933	20,656
ตำรวจภูธรภาค 3	4,071	3,766	3,217	3,460	3,501	18,015
ตำรวจภูธรภาค 4	5,027	4,422	4,126	4,467	4,390	22,432
ตำรวจภูธรภาค 5	3,389	3,189	3,181	2,914	3,257	15,930
ตำรวจภูธรภาค 6	3,040	2,912	2,658	2,833	3,002	14,445
ตำรวจภูธรภาค 7	4,849	3,841	3,205	3,623	2,926	18,444
ตำรวจภูธรภาค 8	3,289	2,940	2,926	3,436	3,601	16,192
ตำรวจภูธรภาค 9	4,659	3,821	3,923	4,212	4,522	21,137

ที่มา: สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศกลาง, 2566

3.2.1 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์เชิงลึก: เจาะจงเลือกผู้กำกับการสถานีตำรวจ ในสังกัด บข.น. กรณีเจาะจงเลือกระดับผู้กำกับการสถานีตำรวจ เพราะเป็นตำแหน่งที่มีอำนาจหน้าที่ ในการบริหารงานทุกด้านของสถานีตำรวจ (งานป้องกันปราบปราม งานสืบสวน งานสอบสวน งานอำนวยการ และงานความมั่นคง) และข้าราชการตำรวจระดับผู้กำกับการ ในการแต่งตั้งปกติ

จะต้องเป็นข้าราชการตำรวจไม่น้อยกว่า 17 ปี (สำนักงานจรตำรวจ, 2561) ดังนั้นย่อมมีองค์ความรู้ในเรื่องงานตำรวจเป็นอย่างดี โดยผู้วิจัยเลือกสัมภาษณ์ผู้กำกับการสถานีตำรวจ 1 สถานีตำรวจในแต่ละกองบังคับการตำรวจนครบาล (บก.น.) ซึ่งใน บก.น. มีอยู่ 9 บก.น. โดยใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบสโนว์บอล (Snowball Sampling) จำนวนทั้งสิ้น 9 ราย

3.2.2 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสนทนากลุ่ม: เจ้าหน้าที่ตำรวจ พนักงานอัยการ เจ้าหน้าที่กองการพัฒนาชุมชน สำนักพัฒนาสังคม กรุงเทพมหานคร นักจิตวิทยา เจ้าหน้าที่กรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และผู้นำชุมชน จำนวน 12 ราย ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ผู้ที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุโดยมีประสบการณ์การทำงานไม่น้อยกว่า 2 ปี จากพื้นที่กรุงเทพมหานคร/กองบัญชาการตำรวจนครบาล

ตารางที่ 3.2 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสนทนากลุ่ม

ลำดับ	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	จำนวน (ราย)
1	สารวัตรป้องกันปราบปราม สถานีตำรวจนครบาล	2
2	พนักงานอัยการ	2
3	เจ้าหน้าที่สำนักงานการพัฒนาสังคม และสำนักงานสวัสดิการสังคม สำนักพัฒนาสังคม กรุงเทพมหานคร	2
4	นักจิตวิทยา	2
5	เจ้าหน้าที่กรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์	2
6	ผู้นำชุมชนในสังกัดกรุงเทพมหานคร	2
รวม		12

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.3.1 ข้อคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึก: สัมภาษณ์ผู้กำกับการสถานีตำรวจนครบาล เพื่อให้ได้ข้อมูลด้านปัจจัยการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินของผู้สูงอายุ ประเภทความผิดของอาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินของผู้สูงอายุ รวมตลอดถึงแนวทางการป้องกันอาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินของผู้สูงอายุที่ดำเนินการอยู่และแนวทางการดำเนินการต่อไป ซึ่งผู้วิจัยได้ข้อคำถามจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

ข้อ 1 คดีอาญากลุ่มที่ 2 ฐานความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน ในผู้สูงอายุพบคดีประเภทใดมากที่สุด (การปล้นทรัพย์สิน การชิงทรัพย์สิน การลักทรัพย์สิน การฉ้อโกง การยักยอกทรัพย์สิน การทำให้เสียทรัพย์สิน คดีออนไลน์)

ข้อ 2 พฤติกรรม/กิจกรรมประจำวันอย่างไรบ้างของผู้สูงอายุที่พบว่าทำให้เกิดเป็นเหตุอาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สิน

ข้อ 3 ลักษณะของที่อยู่อาศัยอย่างไรที่ท่านพบว่า เชื้อต่อการเกิดอาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินในผู้สูงอายุ

ข้อ 4 สภาพแวดล้อม/อุปกรณ์ในพื้นที่รับผิดชอบของท่านเป็นอย่างไร เช่น ไฟส่องสว่าง พื้นทึบกร้าง แหล่งมั่วสุม กล้องวงจรปิด

ข้อ 5 ความพร้อมของกำลังพลในการป้องกันอาชญากรรมเป็นอย่างไร และมีแนวทางการดำเนินการปรับปรุงแบบตามสถานการณ์กำลังพลอย่างไรบ้าง

ข้อ 6 การให้ความรู้ในการป้องกันตนเองแก่ผู้สูงอายุ มีการดำเนินการอย่างไร มีหน่วยงานใดบ้างที่เกี่ยวข้อง และมีช่องทางใดบ้างในการติดต่อประสานงาน

ข้อ 7 กรณีเกิดเหตุมีช่องทางการช่วยเหลือฉุกเฉินหรือไม่ อย่างไร มีหน่วยงานใดบ้างที่เกี่ยวข้องและมีช่องทางการประชาสัมพันธ์อย่างไร

ข้อ 8 ผู้สูงอายุในพื้นที่รับผิดชอบของท่าน สนใจและเข้าร่วมกิจกรรมที่ท่านหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดขึ้นหรือไม่ อย่างไร

ข้อ 9 ผู้สูงอายุ ในพื้นที่ของท่าน สามารถดูแลป้องกันตนเอง ในประเด็นเหล่านี้หรือไม่ อย่างไร

1) ด้านสภาพความเป็นอยู่ทั่วไป

2) ด้านการป้องกันอาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สิน

ข้อ 10 ท่านมีวิธีการหรือแนวทางการป้องกันอาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินอย่างไรบ้าง แยกตามระดับ 1) บุคคล 2) ครอบครัว 3) ชุมชน และ 4) สังคม/ภาครัฐ

1) แนวทางการป้องกันอาชญากรรมความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน ด้านการปล้นทรัพย์สิน

2) แนวทางการป้องกันอาชญากรรมความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน ด้านการชิงทรัพย์สิน

3) แนวทางการป้องกันอาชญากรรมความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน ด้านการลักทรัพย์สิน

4) แนวทางการป้องกันอาชญากรรมความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน ด้านการฉ้อโกง

5) แนวทางการป้องกันอาชญากรรมความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน ด้านการยักยอกทรัพย์สิน

6) แนวทางการป้องกันอาชญากรรมความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน ด้านการทำให้เสียทรัพย์สิน

7) แนวทางการป้องกันอาชญากรรมความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน ด้านคดีออนไลน์

3.3.2 ชุดข้อคำถามในการการสนทนากลุ่ม เป็นการนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก มาสร้างข้อคำถาม เพื่อระดมความคิดเพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์มากขึ้น ทั้งในประเด็น ปัจจัยที่ทำให้เกิดอาชญากรรม ประเภทความผิดของอาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินในผู้สูงอายุ รวมตลอดถึง เพื่อปรับปรุงและพัฒนาแนวทางการป้องกันอาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินในผู้สูงอายุให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ดังนี้

ข้อ 1 จากประสบการณ์การทำงานของท่าน พบปัจจัยการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินในผู้สูงอายุ ประเด็นใดเพิ่มเติมหรือไม่ อย่างไรบ้าง

ข้อ 2 การกระทำผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินในผู้สูงอายุ ท่านพบประเภทความผิดใดเพิ่มเติมอีกบ้าง และอย่างไร

ข้อ 3 ท่านมีข้อเสนอแนะในการป้องกันการกระทำผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินในผู้สูงอายุ ตามลักษณะความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน ในประเด็นต่อไปนี้อย่างไรบ้าง

- 1) ประเด็น การปล้นทรัพย์สิน
- 2) ประเด็น การชิงทรัพย์สิน
- 3) ประเด็น การลักทรัพย์สิน
- 4) ประเด็น การฉ้อโกง
- 5) ประเด็น การยักยอกทรัพย์สิน
- 6) ประเด็น การทำให้เสียทรัพย์สิน
- 7) ประเด็น คดีออนไลน์
- 8) ประเด็นอื่นเพิ่มเติม (และจากข้อ 2 ถ้ามี)

3.4 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือด้านความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยตรวจสอบความครอบคลุมเนื้อหาของคำถาม และความสอดคล้องระหว่างเนื้อหาเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการวัด โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC: Index of Item-Objection Congruence) ซึ่งผู้วิจัยให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน พิจารณาให้คะแนนข้อคำถามแต่ละข้อ ดังนี้

+1	เมื่อแน่ใจว่า	ข้อคำถามนั้นสอดคล้องกับวัตถุประสงค์
0	เมื่อไม่แน่ใจว่า	ข้อคำถามนั้นสอดคล้องกับวัตถุประสงค์
-1	เมื่อแน่ใจว่า	ข้อคำถามนั้น ไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์

จากนั้นนำผลการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิมาหาค่า IOC โดยใช้เกณฑ์ข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.5-1.0 คือ ข้อคำถามที่ความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์สามารถนำไปใช้ได้ ส่วนข้อคำถามที่มีค่า IOC ต่ำกว่า 0.5 ผู้วิจัยได้พิจารณาปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้

3.5 ขั้นตอนการวิจัย

3.5.1 การศึกษาทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ด้านการกระทำผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินในผู้สูงอายุ รวมถึงเรื่องปัจจัยหรือโอกาสที่ทำให้ผู้สูงอายุตกเป็นเหยื่อ และแนวทางการป้องกันการกระทำผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินด้านต่าง ๆ เช่น การปล้นทรัพย์สิน การชิงทรัพย์สิน การลักทรัพย์สิน การขโมยทรัพย์สิน การฉ้อโกงทรัพย์สิน การทำให้เสียทรัพย์สิน และอาชญากรรมออนไลน์ เป็นต้น

3.5.2 สร้างเครื่องมือในการสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม และตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

3.5.3 ขอรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

3.5.4 การสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้กำกับสถานีตำรวจ สังกัดกองบังคับการตำรวจนครบาล เพื่อให้ได้ข้อมูลด้านปัจจัยการตกเป็นเหยื่อของผู้สูงอายุ ประเภทความผิดของอาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินในผู้สูงอายุ รวมตลอดถึงแนวทางการป้องกันอาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินในผู้สูงอายุ ที่ดำเนินการอยู่และแนวทางการดำเนินการต่อไป

3.5.5 สรุปแนวทางการป้องกันอาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินในผู้สูงอายุ แยกตามประเภทความผิดของอาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สิน เช่น คดีปล้นทรัพย์สิน คดีชิงทรัพย์สิน คดีลักทรัพย์สิน คดีฉ้อโกงทรัพย์สิน คดีขโมยทรัพย์สิน และคดีอาชญากรรมออนไลน์ เป็นต้น

3.5.6 การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เจ้าหน้าที่ตำรวจ พนักงานอัยการ เจ้าหน้าที่กองการพัฒนารัฐบาล สำนักพัฒนาสังคม กรุงเทพมหานคร นักจิตวิทยา เจ้าหน้าที่กรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และผู้นำชุมชน เป็นการระดมความคิดจากหลากหลายสาขาอาชีพที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ ในการวิเคราะห์แนวทางการป้องกันอาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินในผู้สูงอายุ ตามประเภทความผิดของอาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินในผู้สูงอายุที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อปรับปรุงและพัฒนาแนวทางการป้องกันอาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินในผู้สูงอายุให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

3.5.7 ตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล และสรุปแนวทางการป้องกันอาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินในผู้สูงอายุ

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้สถิติพรรณนา (Descriptive Statistic) ในการบรรยายข้อมูลพื้นฐานทั่วไปจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และการตีความข้อมูล (Interpretation of Information) จากการสังเกต การตอบข้อคำถาม การอภิปราย และการแสดงความคิดเห็นจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ในการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม

3.7 การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล

ใช้วิธีการตรวจสอบสามเส้า (Triangulation) โดยใช้ทีมงานในการลงสัมภาษณ์เชิงลึกร่วมกับผู้วิจัย (Multiple Investigator Triangulation) เพื่อป้องกันการมีอคติต่อข้อมูลในการสัมภาษณ์เชิงลึก และนำข้อมูลที่สรุปแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญ (Expert Audit Review) ตรวจสอบอีกครั้งหนึ่ง

3.8 การพิทักษ์สิทธิผู้ให้ข้อมูล

งานวิจัยนี้ได้รับการรับรองจริยธรรมการวิจัยจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยเกี่ยวกับมนุษย์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ: COA No.6/2566 วันที่รับรอง 18 พฤษภาคม พ.ศ. 2566 โดยผู้วิจัยได้ปฏิบัติตามหลักจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ คือหลักความเคารพในบุคคล (Respect for Person) หลักคุณประโยชน์ไม่ก่ออันตราย (Beneficence) และหลักความยุติธรรม (Justice)

บทที่ 4

ผลการวิจัย

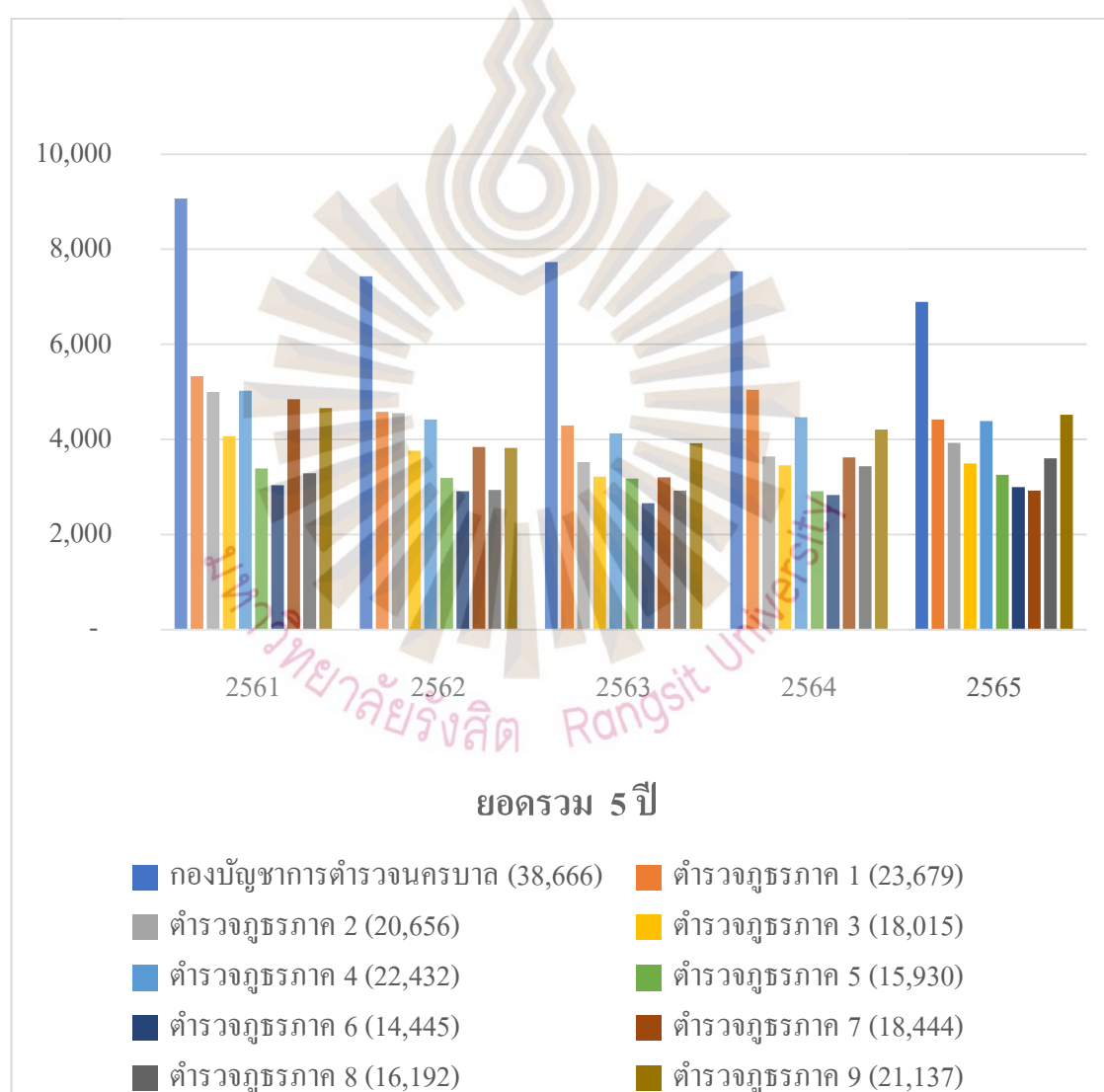
การวิจัยเรื่องนี้เป็นการศึกษาหาแนวทางการป้องกันอาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินในผู้สูงอายุ โดยมีวัตถุประสงค์การศึกษาเพื่อ 1) วิเคราะห์ปัจจัยการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมและประเภทความผิดของอาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินในผู้สูงอายุ และ 2) ศึกษาแนวทางการป้องกันอาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินในผู้สูงอายุ รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้กำกับสถานีตำรวจนครบาล และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผู้ที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรมในผู้สูงอายุ เช่น เจ้าหน้าที่ตำรวจ พนักงานอัยการ เจ้าหน้าที่กองการพัฒนารัฐบาล สำนักพัฒนาสังคม กรุงเทพมหานคร นักจิตวิทยา เจ้าหน้าที่กรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และผู้นำชุมชน การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และการตีความข้อมูล (Interpretation of Information) จากการสังเกต การตอบข้อคำถาม การอภิปราย และการแสดงความคิดเห็นจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ ผู้วิจัยได้นำเสนอข้อมูลออกเป็น 3 ส่วนด้วยกัน คือ ส่วนที่ 1 สถิติการเกิดอาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สิน ส่วนที่ 2 ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก และส่วนที่ 3 ข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม

4.1 สถิติการเกิดอาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สิน

จากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลทางสถิติคดีอาญา 4 กลุ่มของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ คือ 1) คดีอาญากลุ่มที่ 1 ฐานความผิดเกี่ยวกับชีวิต ร่างกายและเพศ 2) คดีอาญากลุ่มที่ 2 ฐานความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน 3) คดีอาญากลุ่มที่ 3 ฐานความผิดพิเศษ และ 4) คดีอาญากลุ่มที่ 4 คดีความผิดที่รัฐเป็นผู้เสียหาย โดยในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยสนใจศึกษาคดีอาญากลุ่มที่ 2 ฐานความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน เนื่องจากเป็นคดีที่เกิดขึ้นมากที่สุดในกลุ่มผู้สูงอายุ (ไกรวุฒิ วัฒนสิน, 2561)

4.1.1 คดีอาญากลุ่มที่ 2 ฐานความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน: สำนักงานตำรวจแห่งชาติ มีการรวบรวมข้อมูล เร่งรัดติดตาม รายงานผลการปฏิบัติ วิเคราะห์และประเมินผลการปฏิบัติของ

หน่วยงานในสังกัด ตามแผนงานป้องกันปราบปรามอาชญากรรม ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ข้อมูลที่ได้ เป็นการรวบรวมสถิติคดี ในแต่ละปีงบประมาณของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ซึ่งการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้พื้นที่ความรับผิดชอบของกองบัญชาการตำรวจนครบาล ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีความรับผิดชอบในพื้นที่กรุงเทพมหานคร และเป็นหน่วยงานที่มีคดีอาญา กลุ่มที่ 2 ฐานความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สูงที่สุด ตามรูปที่ 4.1 พบว่า ในรอบปีงบประมาณ พ.ศ. 2561-2565 กองบัญชาการตำรวจนครบาล เป็นหน่วยงานที่มีคดีอาญาฐานความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สูงที่สุด รองลงมาคือตำรวจภูธรภาค 1 และตำรวจภูธรภาค 4 ตามลำดับ

รูปที่ 4.1 สถิติคดีอาญากลุ่ม 2 ฐานความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ รอบปีงบประมาณ พ.ศ. 2561-2565

แยกตามหน่วยงานของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

ที่มา: สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศกลาง, 2566

4.1.2 คดีอาญากลุ่มที่ 2 ฐานความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ โดยจำแนกประเภทความผิดของอาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์ คือ 1) คดีปล้นทรัพย์ (อุกฉกรรจ์) 2) คดีชิงทรัพย์ 3) คดีลักทรัพย์ 4) คดีฉ้อโกง 5) คดียักขอกทรัพย์ และ 6) คดีทำให้เสียทรัพย์ ซึ่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ มีการรวบรวมสถิติในภาพรวมของทุกหน่วยงาน ซึ่งในส่วน of คดีอาญา กลุ่มที่ 2 ฐานความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ จำแนกประเภทความผิดของอาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์ ตามวงรอบปีงบประมาณ พ.ศ. 2561-2565 ตามตารางที่ 4.1 ดังนี้

ตารางที่ 4.1 สถิติคดีอาญา กลุ่มที่ 2 ฐานความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ จำแนกตามประเภทความผิดของอาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์ พ.ศ. 2561-2565

ฐานความผิด	จำนวนคดี					รวม
	2561	2562	2563	2564	2565	
คดีทำให้เสียทรัพย์	3,089	3,154	2,807	2,900	2,490	14,440
คดีปล้นทรัพย์	82	70	57	41	60	310
คดีชิงทรัพย์	559	480	442	412	510	2,403
คดีลักทรัพย์	26,107	20,995	19,738	21,727	24,198	112,765
คดีฉ้อโกง	10,342	9,982	9,904	10,556	8,479	49,263
คดียักขอกทรัพย์	7,778	7,001	6,047	5,796	5,385	32,007

ที่มา: สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศกลาง, 2566

ตามตารางที่ 4.1 ในรอบ 5 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2561-2565) สถิติคดีอาญากลุ่มที่ 2 ฐานความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ พบว่าคดีลักทรัพย์เป็นคดีที่มีสถิติของการเกิดเหตุสูงที่สุด รองลงมาเป็นคดีฉ้อโกง คดียักขอกทรัพย์ และคดีทำให้เสียทรัพย์ ตามลำดับ ทั้งนี้ จากสถิติดังกล่าว มีแยกตามกลุ่มอายุของผู้เสียหาย โดยผู้วิจัยได้นำเสนอคดีที่มีผู้เสียหายกลุ่มอายุ 60 ปีขึ้นไป ตามตารางที่ 4.2 ดังนี้

ตารางที่ 4.2 สถิติคดีอาญากลุ่มที่ 2 ฐานความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ ในผู้เสียหายกลุ่มอายุ 60 ปีขึ้นไป จำแนกตามประเภทความผิดของอาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์ พ.ศ. 2561-2565

ฐานความผิด เกี่ยวกับทรัพย์	จำนวนคดี					รวมจำนวน
	2561	2562	2563	2564	2565	
คดีทำให้เสียทรัพย์	318	288	244	266	288	1,404
คดีปล้นทรัพย์	2	3	4	2	3	14
คดีชิงทรัพย์	38	46	40	42	54	220
คดีลักทรัพย์	1,666	1,398	1,392	1,522	1,696	7,674
คดีฉ้อโกง	717	658	560	545	561	3,041
คดียักยอกทรัพย์	362	400	345	324	324	1,755

ที่มา: สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศกลาง, 2566

จากตารางที่ 4.2 สถิติคดีอาญากลุ่มที่ 2 ฐานความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ในผู้เสียหายกลุ่มอายุ 60 ปีขึ้นไป แยกตามประเภทความผิดของอาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์ ในปี พ.ศ. 2561-2565 พบว่า ประเภทของความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ที่พบมากที่สุด คือ คดีลักทรัพย์ รองลงมาคือคดีฉ้อโกง คดียักยอกทรัพย์ และคดีทำให้เสียทรัพย์ เช่นเดียวสถิติคดีในภาพรวม

กล่าวโดยรวม คดีลักทรัพย์เป็นคดีที่พบมากที่สุด และเป็นคดีที่ไม่รู้ตัวผู้กระทำความผิดและวิธีการส่วนใหญ่ผู้เสียหายมักจะไม่รู้ตัว จึงทำให้ยากต่อการป้องกัน ส่วนคดีที่พบรองลงมา คือ คดีฉ้อโกง ซึ่งเป็นคดีเกี่ยวกับทรัพย์ที่ผู้กระทำความผิดจะต้องมีการวางแผนในการปฏิสัมพันธ์กับผู้เสียหาย โดยปัจจุบันมีทั้งการฉ้อโกงแบบซึ่งหน้า และการฉ้อโกงออนไลน์ และด้วยความเสื่อมตามสภาพของกลุ่มผู้สูงอายุ ทั้งทางร่างกายและจิตใจ และความไม่รู้เท่าทันเทคโนโลยีของผู้สูงอายุ อีกทั้งการพัฒนาวิธีการหลอกลวงหลากหลายรูปแบบของผู้กระทำความผิด จึงทำให้คดีฉ้อโกงจึงเป็นประเภทของความผิดเกี่ยวกับทรัพย์อันดับต้น ๆ ที่เกิดขึ้น

4.2 ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก

ผลการวิจัยที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัย ได้นำเสนอข้อมูลออกเป็น 3 ประเด็นด้วยกัน คือ

ประเด็นที่ 1 ปัจจัยการเป็นตกเหยื่ออาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์ในผู้สูงอายุ

ประเด็นที่ 2 ประเภทความผิดของอาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินในผู้สูงอายุ

ประเด็นที่ 3 แนวทางการป้องกันอาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินในผู้สูงอายุ

4.2.1 ปัจจัยการเป็นเหยื่ออาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินในผู้สูงอายุ

ในการวิเคราะห์ปัจจัยการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินในผู้สูงอายุ ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ซึ่งได้ข้อค้นพบใน 2 ประเด็นสำคัญ คือ

1) พฤติกรรมการใช้ชีวิตประจำวัน และ 2) สภาพแวดล้อม

1) พฤติกรรมการใช้ชีวิตประจำวัน: พบว่าส่วนใหญ่ผู้สูงอายุอยู่บ้านคนเดียวในตอนกลางวัน เนื่องจากบุตรหลานต้องออกไปทำงาน ทำให้ไม่มีผู้ดูแลให้คำปรึกษา ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้ตกเป็นเหยื่อ ตามคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

“...ก็น่าจะเป็นพฤติกรรมเกี่ยวกับการอยู่บ้านคนเดียวโดยที่ไม่มีใครอยู่ด้วย ทำให้กลุ่มมิจฉาชีพที่สังเกตพฤติกรรมของผู้สูงอายุที่อยู่ที่บ้าน อาจจะเป็นช่องโอกาสทำให้คนร้ายเข้ามาหลอกลวง...ผู้สูงอายุอยู่บ้านโดยลำพัง อาจจะเป็นช่องทางให้ผู้สูงอายุถูกมิจฉาชีพมาก่อเหตุได้ง่ายขึ้น...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 2, การสื่อสารส่วนบุคคล, 10 มิถุนายน 2566)

“...ลักษณะของครอบครัวเดี่ยว ในการที่ปล่อยให้พ่อแม่ผู้สูงอายุอยู่ที่บ้าน แล้วก็ลูกหลานออกไปทำงาน นาน ๆ จะกลับมา หรือไปในช่วงเช้า เย็นกลับมา ก็จะมีในส่วนที่เป็นช่องว่างที่กลุ่มมิจฉาชีพจะเข้ามาดำเนินการได้...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 3, การสื่อสารส่วนบุคคล, 14 มิถุนายน 2566)

“...ส่วนใหญ่ในพื้นที่...ก็จะเป็นผู้สูงอายุที่เกษียณราชการ พอเกษียณมาท่านก็จะอยู่บ้านคนเดียว ซึ่งจะทำให้เกิดโอกาสของคนร้ายที่เดินตามบ้าน...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 5, การสื่อสารส่วนบุคคล, 14 มิถุนายน 2566)

“...ผู้สูงอายุจะต้องเป็นคนที่มีเงินเก็บในบัญชีแล้วก็อยู่คนเดียว บุตรหลานจะไม่ค่อยได้เข้ามาปฏิบัติสังคมกับครอบครัว เหมือนกับไม่มีที่ปรึกษาที่จะถูกหลอกลวงง่ายหน่อยประมาณนี้...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 7, การสื่อสารส่วนบุคคล, 15 มิถุนายน 2566)

“...มีคนแก่ที่ถูกหลอกที่ที่เคยเจอนะอันนี้ปลอมเป็นพนักงาน safe-t-cut บ้านนี้ถูกหลอก เช่น คุณยายอยู่บ้านคนเดียวใช้ไหม เมื่อเขาอยู่บ้านคนเดียวปั๊บ คุณยายไฟเสีย ผมมาจาก ไฟฟ้านะ ขอเข้าไปดูในบ้าน ขอเข้าไปตรวจสอบ ก็ไม่ทันคิด แล้วทำเหมือนว่าทำให้ไฟติด พอดีนะ ทำให้ไฟดับไฟแบบนี้ ไฟดับบ่อยไหม เดียวผมเข้าไปดูให้ ระหว่างนั้นคนแก่ อยู่บ้านคนเดียวก็ขึ้นไปข้างบนเอาของไปหมดแล้วแบบนี้ก็มี...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1, การสื่อสารส่วนบุคคล, 10 มิถุนายน 2566)

“...ผู้สูงอายุจะอยู่บ้านในช่วงเวลากลางวัน มีงานก็จะหาข้อมูล ส่วนมากก็จะเล็งในส่วน ของข้าราชการบำนาญที่เป็น case study เป็นข้าราชการบำนาญที่อยู่บ้าน แล้วก็หลอกหลวง ให้โอนเงินในช่วงที่อยู่บ้านคนเดียว ช่วงที่ถูกหลอกไม่อยู่ หรือคนที่อยู่บ้านด้วยกันเขา ออกไปทำงานก็จะเป็นเหยื่อได้ง่าย...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 3, การสื่อสารส่วนบุคคล, 14 มิถุนายน 2566)

“...ผู้สูงวัยเขาอยู่บ้านคนเดียว บุตรหลานก็ไปทำงาน บางทีไม่มีที่ปรึกษา ไปคุยกับคนที่ แอบอ้างเป็นชาวต่างชาติแบบนี้ทำให้ก็ไม่ว่าเกิดขึ้นจากความโลภหรือความหลง บางทีก็ อ้างตัวแล้วก็โอนเงินไปให้ เหมือนกับพูดให้ความหวังอะไรประมาณนี้...” (ผู้ให้ข้อมูล คนที่ 7, การสื่อสารส่วนบุคคล, 15 มิถุนายน 2566)

ในส่วนของผู้สูงอายุนอกจากการอยู่บ้านตามลำพังแล้ว ยังมีพฤติกรรมอื่น ๆ เช่น ไม่สนใจในการปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนบ้าน ไม่ติดตามข้อมูลข่าวสาร หรือไม่มีความสามารถเรื่องการใช้เทคโนโลยี ก็ทำให้เสี่ยงต่อการเป็นเหยื่ออาชญากรรม ดังกล่าว

“...ไม่ค่อยได้ศึกษาข้อมูลข่าวสาร หรือศึกษารูปแบบแผนประทุษกรรมของคนร้าย...แล้วก็ เวลาประชาสัมพันธ์คนแก่ก็ไม่ได้สนใจข่าวสารหรือการเตือนภัยทางออนไลน์เขาก็ไม่ค่อย ได้รับรู้...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1, การสื่อสารส่วนบุคคล, 10 มิถุนายน 2566)

“..ส่วนหนึ่งผู้สูงอายุที่สามารถเข้าถึง social ได้ ก็จะได้รับข้อมูลข่าวสาร แล้วก็มาร่วม กิจกรรม อีกครั้งนึงก็จะมีโลกส่วนตัว ก็จะไม่ค่อยสนใจ อาจจะเป็นเพราะว่าเนื่องจาก

ตัวเองไม่ได้เล่น social แล้วก็ไม่มีเหตุที่จะไปยุ่งเกี่ยวกับใคร...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 2, การสื่อสารส่วนบุคคล, 10 มิถุนายน 2566)

“...ส่วนมากก็คนสูงอายุก็จะไม่ค่อยติดตามสื่อ social ที่เราประชาสัมพันธ์ ทาง สน. ...จะมีการประชาสัมพันธ์ในช่องสื่อ social ไม่ว่าจะเป็น Facebook, YouTube, Instagram อะไรอย่างนี้ก็มี แต่ผู้สูงอายุจะไม่ค่อยดูพวกนี้เขาก็จะมักจะโดนหลอก...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 6, การสื่อสารส่วนบุคคล, 15 มิถุนายน 2566)

จากข้อมูลที่ได้ แม้ว่าผู้สูงอายุจะตามไม่ทันเทคโนโลยี หรือไม่สนใจติดตามข้อมูลข่าวสาร แต่ในเรื่องของการเข้าร่วมกิจกรรม พบว่าผู้สูงอายุสนใจและเข้าร่วมกิจกรรมที่ทางชุมชน หรือที่ทางสถานีตำรวจดำเนินการ ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

“...ผู้สูงอายุก็จะเข้าร่วมกิจกรรมมาก และคิดว่าวัยรุ่น ทุกวันนี้วัยรุ่น วัยทำงานจะไม่ค่อยร่วมกิจกรรม แต่ผู้สูงอายุเขาก็จะว่างงาน เขาก็จะไปร่วม เช่น ตอนนี้ชุมชนยังเย็น คนที่มาร่วมกิจกรรมของเราส่วนใหญ่ก็จะเป็นผู้สูงอายุเท่านั้น...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 6, การสื่อสารส่วนบุคคล, 15 มิถุนายน 2566)

“...ส่วนใหญ่กิจกรรมที่เกิดขึ้นก็จะเป็นผู้สูงอายุถูกต้องแล้ว เพราะว่าบางทีหนุ่มสาววัยทำงานเขาก็ไม่ค่อยอยู่ เวลาไปตรวจเยี่ยมช่วงกลางวัน จะอยู่เฉพาะผู้สูงอายุก็ให้ความร่วมมือดีครับ...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 7, การสื่อสารส่วนบุคคล, 15 มิถุนายน 2566)

“...ส่วนใหญ่เวลาทางโรงพักลงพื้นที่ ก็จะลงไปแจกของ แล้วก็บอกเขาในข่าวสารต่าง ๆ ส่วนใหญ่ผู้ที่มาร่วมงานก็จะเป็นผู้สูงอายุกับเด็ก เพราะเขาอยู่บ้านตลอด เขาไม่ได้ประกอบอาชีพอะไร...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 8, การสื่อสารส่วนบุคคล, 16 มิถุนายน 2566)

“...ที่จัดก็มาเยอะครับ เพราะว่าส่วนใหญ่เวลาเราจัดพวกชุมชน เราจะจัดช่วงบ่าย ช่วงบ่ายผู้สูงอายุจะเป็นผู้เฝ้าบ้านก็ออกมานั่งฟัง เพราะว่ามันเป็นการให้ความรู้ แล้วเราก็ได้ประสานงานประสานชุมชนก่อน ว่าเราจะมีอะไรให้ความรู้...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 9, การสื่อสารส่วนบุคคล, 16 มิถุนายน 2566)

“...ของพีกิจกรรมอื่น ๆ ที่จัดให้คนแก่โดยตรงน้อย แต่กิจกรรมเรื่องชุมชนยังยืนเข้มแข็ง ส่วนใหญ่แล้ว เขาก็มาร่วมนะ มาร่วมเยอะ ซึ่งชุมชนเข้มแข็งตอนนี้เราจะเห็นเลยว่า สื่อประชาสัมพันธ์ของพี นอกจากเราเดินชุมชนในเรื่องของชุมชนยั่งยืน ในขณะที่เดียวกัน เราก็จะเอาเรื่องสื่อออนไลน์ลงไปด้วย...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1, การสื่อสารส่วนบุคคล, 10 มิถุนายน 2566)

“...ส่วนใหญ่คนแก่ก็จะอยู่บ้านอยู่แล้ว เราก็จะเอาเรื่องพวกกิจกรรมต่าง ๆ อย่างเช่น การ ออกกำลังกายเข้าไปด้วย นอกจากนี้แล้วเราก็จะหาพวกของรางวัลอะไรพวกนี้ มาแจกเขา หรือบางทีได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานไปแจก ไปช่วยเหลือเขา ใครมาร่วมงาน ลงชื่อปุ๊บเราก็จะแจกของอะไรบ้าง ก็จะทำให้เขาสนใจ แล้วเวลาเราไปเราไม่ได้ไป คนเดียวเราไปทั้ง ป.ป.ส. ไปทั้ง พม. ไปทั้งสาธารณสุข...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1, การสื่อสารส่วนบุคคล, 10 มิถุนายน 2566)

“...ทุกครั้งทีลงชุมชน ด้วยความที่เราลงชุมชนช่วงบ่าย ๆ เย็น ๆ ประชาชนในชุมชน ที่มาร่วมส่วนมากเป็นผู้สูงอายุ คนวัยทำงานเขาก็ยังทำงานอยู่ เราก็ยังเข้าไป ส่วนมาก จะเป็นผู้สูงอายุ เขาก็ให้ความร่วมมือด้วย ในการที่เราเข้าไป สิ่งที่เขามีปัญหาหรือเขาอยาก จะแจ้งเบาะแสดอะไร เขาก็สามารถเป็นมาพูด เป็นเวทีที่เราจะได้พบปะพูดคุยกัน...” (ผู้ให้ ข้อมูลคนที่ 3, การสื่อสารส่วนบุคคล, 14 มิถุนายน 2566)

“...ส่วนใหญ่เนื่องจากว่าความเป็นผู้สูงอายุในพื้นที่ คือเราต้องเข้าหาเขา ไม่ใช่ให้เขาเข้าหา เรา เพราะเวลาเราจัดกิจกรรม อย่างเราจะไปจัดกิจกรรมในชุมชน ซึ่งผู้สูงอายุในชุมชน ของเราจะชอบที่มีตำรวจเข้ามาพบปะในชุมชน สอบถามปัญหา ว่าคุณยายมีปัญหาอะไร ไหม ให้คำแนะนำต่าง ๆ ก็จะเป็นการลักษณะในการทำงานในเชิงรุก ไม่ว่าจะเป็น โครงการ RTP Cyber Village ที่ทาง ตร. ให้เราเข้าชุมชนไปสอบถามปัญหาส่วนหนึ่งก็ สอบถามปัญหาเกี่ยวกับผู้สูงอายุ แล้วก็เอามาเป็นปัญหาเพื่อทำการแก้ไข...” (ผู้ให้ข้อมูล คนที่ 5, การสื่อสารส่วนบุคคล, 14 มิถุนายน 2566)

2) สภาพแวดล้อม: นอกจากพฤติกรรมส่วนตัวของผู้สูงอายุที่ไม่สนใจหรือ ติดตามข้อมูลข่าวสาร หรือการต้องอยู่บ้านเพียงลำพัง พบว่าปัจจัยอีกประเด็นหนึ่ง คือสภาพแวดล้อม อาทิ ลักษณะบ้าน สภาพแวดล้อมของบ้าน ลักษณะชุมชน ความสัมพันธ์ของเพื่อนบ้าน หรือความ

ไม่พร้อมของอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่เอื้อต่อการกระทำผิด ทั้งกล้องวงจรปิด ไฟส่องสว่าง ก็เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุตกเป็นเหยื่อ ตามคำกล่าว

“...ก็เป็นที่อยู่อาศัยที่ตั้งบ้านเดี่ยวอยู่ในที่เปลี่ยว ๆ หน่อย หรือว่าเป็นที่อยู่ที่ตั้งโดยลำพัง ไม่มีเพื่อนบ้าน แล้วก็ไม่มีใครช่วยเฝ้าระวัง คนร้ายเวลาก่อเหตุก็คิดว่าหลอกได้ง่าย แล้วก็ไม่มีโอกาสจับได้...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 2, การสื่อสารส่วนบุคคล, 10 มิถุนายน 2566)

“...รู้ก็มีผลครับ เพราะว่าถ้ามีรั้ว คนร้ายเวลาที่จะเข้าไปถึงตัวของผู้สูงอายุมันก็เป็นไปได้ยากหน่อยแต่ถ้าไม่มีรั้วก็สามารถใช้ยานพาหนะเข้าไปถึงตัวบ้าน แล้วก็สามารถเรียกผู้สูงอายุได้เลย โดยที่ไม่ต้องผ่านสิ่งกีดกันเข้าไปก็จะง่ายกว่า...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 2, การสื่อสารส่วนบุคคล, 10 มิถุนายน 2566)

“...ลักษณะที่อยู่อาศัยในสังคมเมืองในกรุงเทพมหานคร ซึ่งที่พักอาศัยค่อนข้างมีลักษณะต่างคนต่างอยู่ ไม่มีใครสนใจเพื่อนบ้านข้างเคียง ซึ่งเป็นปัจจัยเอื้อต่อการเกิดอาชญากรรมในผู้สูงอายุครับ...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 4, การสื่อสารส่วนบุคคล, 14 มิถุนายน 2566)

“...คือถ้าเป็นบ้านริมถนน มันก็จะมีทั้งคนขายของ หรืออะไรพวกนี้ก็จะมาข้างบ้านช่วยกันดู แต่ส่วนที่เกิดเป็นบ้านที่มีพื้นที่ ซึ่งหมายความว่าบ้านเขาติดกันจริงแต่ว่ามันจะเงียบมากในช่วงกลางวัน ไม่ใช่ว่าเขาจะออกมาทักทายกันข้างบ้าน...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 5, การสื่อสารส่วนบุคคล, 14 มิถุนายน 2566)

“...ในกรุงเทพฯ ถึงแม้บ้านติดกัน แต่ก็ไม่มีที่ปรึกษาที่ถูกหลอกได้เหมือนกัน...ก็คือที่กรุงเทพฯ ที่ที่บอกว่ามันไม่มีผลเนื่องจากว่ากิจวัตรประจำวันของคนกรุงเทพฯ ก็ไม่ได้สนใจกันอยู่แล้วดังนั้นตรงนี้สำคัญ ในกรุงเทพฯ เรื่องความห่างไกลของที่อยู่อาศัยไม่มีผลคือต่างคนต่างอยู่ไม่สนใจกัน เห็นไหมบางทีเกิดอาชญากรรมบ้านติดกัน เพื่อนบ้านยังไม่รู้เลยว่าเกิดอะไรขึ้น...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1, การสื่อสารส่วนบุคคล, 10 มิถุนายน 2566)

“...ก็ส่วนใหญ่ก็คือที่อยู่อาศัยส่วนนี้ ก็คือบริเวณที่เปลี่ยว แล้วก็อยู่คนเดียว ลูกหลานอาจจะไปทำงานอย่างนี้เป็นต้น รั้วรอบขอบชิดก็มีผลส่วนหนึ่ง แต่ถ้าลูกหลานติดกล้อง

วงจรปิดก็น้อยหน่อย อาจจะต่ำกว่าที่อยู่ที่เปลี่ยนแล้วก็ไม่มีกล้องวงจรปิดอะไรต่าง ๆ ที่ป้องกันเหตุ...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 6, การสื่อสารส่วนบุคคล, 15 มิถุนายน 2566)

จากการวิเคราะห์ข้อมูลตามข้อค้นพบปัจจัยการเป็นเหยื่ออาชญากรรมดังกล่าวข้างต้น ผู้สูงอายุเป็นผู้ที่อยู่บ้านตามลำพัง อาจด้วยสภาพการใช้ชีวิตที่บุตรหลานต้องออกไปทำงานในเวลา กลางวัน ทำให้ไม่มีคนคอยให้คำปรึกษาหรือช่วยเหลือแนะ บางคนก็เริ่มหลงลืมตามวัย และกรณีที่ ผู้สูงอายุไม่สนใจหรือติดตามข้อมูลข่าวสาร อีกทั้งเป็นช่วงวัยที่อาจไม่เท่าทันต่อเทคโนโลยีที่พัฒนา อย่างรวดเร็ว และในวิถีความเป็นอยู่ในสถานการณ์ปัจจุบันที่ต่างคนต่างอยู่ เพื่อนบ้านไม่ดูแลซึ่งกัน และกัน ล้วนแต่เป็นการเปิดช่องทางให้ผู้กระทำความผิดทั้งสิ้น ปัจจัยที่กล่าวมาข้างต้นจึงทำให้ผู้สูงอายุ ตกเป็นเหยื่อได้โดยง่าย ถึงแม้ว่าผู้สูงอายุจะมีพฤติกรรมหรือสภาพแวดล้อมที่สัมพันธ์ต่อการตกเป็น เหยื่ออาชญากรรมดังกล่าว แต่ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีความสนใจและเข้าร่วมกิจกรรมที่ทางสถานี ตำรวจหรือทางชุมชนจัดขึ้น ซึ่งถือว่าเป็นแนวโน้มที่ดีในการใช้ช่องทางดังกล่าวเพื่อประชาสัมพันธ์ ข้อมูล ความรู้ ข่าวสารต่าง ๆ หรือเป็นช่องทางการแนะนำการใช้เทคโนโลยี เพื่อให้ผู้สูงอายุ มีแนวทางในการป้องกันตัวเองไม่ให้ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมได้โดยง่าย

4.2.2 ประเภทความผิดของอาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินในผู้สูงอายุ

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกพบว่าอาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินในผู้สูงอายุส่วนใหญ่ ทั้งคดี รูปแบบปกติและคดีออนไลน์ เป็นคดีการฉ้อโกงทั้งสิ้นจากคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยแยก เป็น 2 ประเด็น คือ 1) อาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินในรูปแบบปกติ และ 2) คดีออนไลน์ ดังนี้

1) อาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินในรูปแบบปกติ พบว่าส่วนใหญ่เป็นคดีฉ้อโกง ส่วนคดีรูปแบบอื่น ๆ อาทิ ปล้นทรัพย์ ชิงทรัพย์ แทบจะไม่พบหรือพบน้อยมาก ดังคำกล่าว

“...การปล้นทรัพย์ ชิงทรัพย์ ในท้องที่ตั้งแต่พี่มาอยู่ยังไม่เคยเกิด...การขกขอกทรัพย์หรือ การทำให้คนแก่เสียทรัพย์ อันนี้น้อยนะ...ถ้ามากที่สุดในทุกหมดแล้ว น่าจะเป็นรูปแบบ ของการฉ้อโกง...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1, การสื่อสารส่วนบุคคล, 10 มิถุนายน 2566)

“...คดีที่เกี่ยวทรัพย์สินในผู้สูงอายุถ้าพบมากที่สุดน่าจะเป็นคดีเกี่ยวกับฉ้อโกงครับ เนื่องจาก ผู้สูงอายุจะถูกหลอกได้ง่ายจากคนที่เป็นามิจฉาชีพนะ จะมีกลอุบายทำให้ผู้สูงอายุซึ่งอาจจะ

ตามไม่ทันคนที่เป็นามิจาชิพครับ...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 2, การสื่อสารส่วนบุคคล, 10 มิถุนายน 2566)

“...คดีอาชญากรรมพื้นฐานพวกลักวิ่งชิงปล้น ไม่ค่อยมีนะ ส่วนมากจะมีแต่เรื่องฉ้อโกง เรื่องที่เป็นเกี่ยวกับอาชญากรรมทางออนไลน์นี่แหละ...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 3, การสื่อสารส่วนบุคคล, 14 มิถุนายน 2566)

“...ลัก วิ่ง ชิง ปล้น น้อยแทบไม่มีเลยครับ...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 7, การสื่อสารส่วนบุคคล, 15 มิถุนายน 2566)

“...เกี่ยวกับทรัพย์สินส่วนใหญ่จะเป็นคดีพวกเทคโนโลยี คล้าย ๆ หลอกโอนเงิน เป็นพวกคดีออนไลน์...ลัก วิ่ง ชิง ปล้น น้อยมากครับ ไม่ค่อยมี...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 9, การสื่อสารส่วนบุคคล, 16 มิถุนายน 2566)

“...ดังนั้นในปัจจุบันถ้าให้ผมมองก็คือลักษณะของการฉ้อโกงง่ายที่สุด เนื่องจากว่าผู้สูงวัย การติดตามข่าวสารหรือว่าอะไรพวกนี้มันจะไม่ค่อยทัน หรือบางคนก็ไม่ค่อยสนใจ เหตุการณ์บ้านเมือง และรูปแบบแผนประทุษกรรมของคนร้ายปัจจุบัน ก็อาศัยเหยื่อที่เป็นผู้สูงวัย บางคนก็อาศัยพฤติกรรมเดิม ๆ ของเหยื่อ อย่างเช่น บางคนอยู่บ้านคนเดียว แล้วไม่ได้ไม่ค่อยได้รับข่าวสารอะไรเลย คนร้ายก็สามารถหาช่องทางนี้เข้าถึงตัวผู้เสียหาย พอเข้าถึงตัวเหยื่อได้ปุ๊บ คนร้ายก็จะมีวิธีการแปลก ๆ สร้างสถานการณ์ขึ้นมา ก็คือเข้าสู่การหลอกลวง ปกปิดข้อความจริง ซึ่งควรบอกกล่าวให้แจ้งแสดงข้อความอันเป็นเท็จ และได้ไปซึ่งทรัพย์สิน ทั้งหมดที่ผมมองคือการฉ้อโกงจะเป็นรูปแบบที่เป็นการก่อเหตุที่เกิดขึ้นมากที่สุด...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1, การสื่อสารส่วนบุคคล, 10 มิถุนายน 2566)

“...ส่วนใหญ่ในพื้นที่ผู้สูงอายุจะเป็นกลุ่มที่เกษียณแล้วในหมู่บ้าน จะอยู่บ้านในช่วงกลางวัน ก็จะมีลักษณะเป็นฉ้อโกง ก็คืออาศัยความสงสารของผู้สูงอายุ คือเดินตามบ้าน แล้วก็เรียไร คล้าย ๆ ว่าผมเป็นศิษย์เก่าครับ เดี่ยวผมจะไปบวชครับ เลยจะขอเงินไปบวชหน่อย ส่วนใหญ่ก็จะเจอลักษณะนี้...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 5, การสื่อสารส่วนบุคคล, 14 มิถุนายน 2566)

2) อาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินในรูปออนไลน์ ส่วนใหญ่เป็นคดีฉ้อโกง โดยเป็นรูปแบบการหลอกลวง การขู่ให้กลัว ทำให้ผู้สูงอายุกลัวว่าตนเองได้ไปกระทำความผิดไว้ แล้วก็หลอกเพื่อให้ผู้สูงอายุโอนเงิน ตามคำกล่าว

“...ในส่วนของการฉ้อโกงออนไลน์ที่พบส่วนใหญ่ก็จะเป็นลักษณะของขู่ ว่าคุณยังไม่ได้จ่ายค่าภาษีหรืออะไร ซึ่งทำให้เขาตกใจ ก็จะมีบางส่วนที่เป็นลักษณะขู่ให้กลัว แล้วก็ให้โอนเงินให้...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 5, การสื่อสารส่วนบุคคล, 14 มิถุนายน 2566)

“...ความเสียหายมากที่สุด น่าจะเกิดจากการหลอกให้คนแก่กลัว กลัวว่าจะเดินถูกดำเนินคดีบ้าง กลัวว่าตนเองจะไม่ได้เสียภาษีถูกต้องบ้าง กลัวว่าตนเองมีคนส่งของส่งอะไร แล้วตัวเองก็จะเป็นความผิด ซึ่งกลัวว่าตนเองจะมีความผิด หลอกว่าเงินที่เก็บไว้ไม่ได้มาเสียภาษีถูกต้องบ้าง อาจจะสงสัยว่าเกี่ยวข้องกับยาเสพติดบ้าง หรือได้มาโดยไม่ชอบบ้าง ผิดฟอกเงินบ้าง หรือเหล่านี้ทำให้เขากลัว พอทำให้เขากลัวปั๊บ พวกนี้ก็จะสร้างว่าถ้าอย่างนั้นมาตรวจสอบก่อนนะ ถ้าตรวจสอบแล้วไม่มีส่วนเกี่ยวข้องก็จะคืนให้ก็ไม่ทันคิดพอไม่ทันคิดปั๊บก็หลงกล...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1, การสื่อสารส่วนบุคคล, 10 มิถุนายน 2566)

“...ก็น่าจะเป็นเรื่องการหลอกให้ลงทุน เนื่องจากผู้สูงอายุหลายคน พอเกษียณมาก็จะมีเงินอยู่ก้อนหนึ่ง แล้วก็ยังไม่มีความคิดว่าจะลงทุนทำอะไรดี พอมีคนทีพูดจาดูน่าเชื่อถือ หรือว่ามีกลอุบายที่มันน่าเชื่อถือ ก็จะทำให้ผู้สูงอายุหลงเชื่อได้ง่าย แล้วก็เอาเงินที่ตัวเองสะสมมาเอาไปลงทุนแล้วก็ทำให้เสียเงินก้อนสุดท้ายของชีวิตไปครับ...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 2, การสื่อสารส่วนบุคคล, 10 มิถุนายน 2566)

“...ฉ้อโกงออนไลน์ก็จะเป็น 1.เกี่ยวกับการลงทุน 2.ก็คือเกี่ยวกับการแสดงตัวเป็นเจ้าของหน้าที่ของรัฐเช่น เจ้าหน้าที่ ป.ป.ส. เจ้าหน้าที่ตำรวจ หรือเจ้าหน้าที่ DSI อะไรแบบนี้ก็จะโดนมาก เช่น เจ้าหน้าที่ของรัฐนะ ต้องโอนเงินมาตรวจสอบ ของ ป.ป.ส. จะให้โอนเงินมาตรวจสอบ ก็จะหลงเชื่อแล้วก็โอนเงินไป แบบนี้เป็นต้น...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 6, การสื่อสารส่วนบุคคล, 15 มิถุนายน 2566)

“...รูปแบบของคดีออนไลน์จะมากกว่า...แล้วก็เกี่ยวกับเรื่องแอบอ้างเป็นเจ้าหน้าที่ ที่ติดต่อมาทางโทรศัพท์...เคยมีเคสตัวอย่างเช่น อ้างว่าเป็นเจ้าพนักงานตำรวจบ้าง เจ้าหน้าที่ ป.ป.ง. บ้าง แล้วก็บอกว่าบัญชีของเหยื่อจะเกี่ยวข้องกับเรื่องยาเสพติด เกี่ยวข้องกับเรื่อง ป.ป.ง. ขอให้โอนเงินไปตรวจสอบ ก็หลงเชื่อโอนไป ทำให้สูญเสียทรัพย์สินประมานนี้ ครึ่ง ส่วนใหญ่จะเป็นแนวนั้นมากกว่า...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 7, การสื่อสารส่วนบุคคล, 15 มิถุนายน 2566)

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับรูปแบบอาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินในผู้สูงอายุ (คดีอาญา กลุ่มที่ 2 ฐานความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน ตามสถิติคดีอาญา 4 กลุ่มของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ) ผู้วิจัย ได้วิเคราะห์ข้อมูลตามข้อค้นพบที่ได้ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นคดีฉ้อโกง ทั้งในรูปแบบคดีฉ้อโกง ซึ่งหน้า และคดีฉ้อโกงออนไลน์ ส่วนคดีอื่น ๆ คือ คดีปล้นทรัพย์ คดีชิงทรัพย์ คดีลักทรัพย์ คดียักยอกทรัพย์ คดีทำให้เสียทรัพย์ มีน้อยมาก จากข้อค้นพบคดีฉ้อโกงซึ่งหน้า พบว่าส่วนใหญ่ เป็นการหลอกลวงให้ลงทุน หรือหลอกลวงเป็นคนที่รู้จักแล้วให้โอนเงิน ส่วนคดีฉ้อโกงออนไลน์ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นการโทรมาขู่ให้กลัว ใช้เหตุว่าผู้สูงอายุได้กระทำความผิด จากเรื่องราวแอบอ้างต่าง ๆ จนผู้สูงอายุกลัวและหลงเชื่อจนกระทั่งโอนเงินให้

4.2.3 แนวทางการป้องกันอาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินในผู้สูงอายุ

ในการดำเนินการป้องกันอาชญากรรมปัจจุบัน ซึ่งเป็นการป้องกันอาชญากรรมในภาพรวม การดำเนินการส่วนใหญ่มีการบูรณาการร่วมกันทั้งเจ้าหน้าที่ตำรวจ พนักงานฝ่ายปกครอง พนักงานสาธารณสุข มีความร่วมมือกันทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชนรวมถึงอาสาสมัครในชุมชน ซึ่งจากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ในการสัมภาษณ์เชิงลึกโดยเน้นการป้องกันอาชญากรรมในกลุ่มผู้สูงอายุจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยได้นำเสนอแนวทางการป้องกันอาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินในผู้สูงอายุออกเป็น 4 ประเด็นด้วยกัน คือ 1) การบริหารกำลังพล/การออกตรวจ 2) การปรับปรุงสภาพแวดล้อม/อุปกรณ์ 3) การประชาสัมพันธ์โดยการลงพื้นที่/การบูรณาการการทำงานร่วมกับหน่วยงานอื่น และ 4) การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อออนไลน์

1) การบริหารกำลังพล/การออกตรวจ พบว่า กำลังพลเจ้าหน้าที่ตำรวจในแต่ละท้องที่มีไม่เพียงพอในการปฏิบัติหน้าที่ป้องกันปราบปราม แต่ผู้บริหารก็พยายามบริหารจัดการตามกำลังพลที่มีอยู่ โดยปรับตามสถานการณ์ รวมถึงขอความร่วมมือจากชุมชนในการร่วมกันดูแลท้องที่

ของตน รวมถึงการบูรณาการการดำเนินการจากภาคเอกชน อาทิ เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยตามหมู่บ้าน เพื่อให้การดูแลตรวจตราในพื้นที่รับผิดชอบเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ดังคำกล่าว

“...ไม่ว่าจะเป็นสายตรวจ ก่อนออกปฏิบัติหน้าที่ตรวจแล้วก็จะมีการตรวจ Achievement ต่าง ๆ ความพร้อมยุทธโศปกรณ์ก่อนออกตรวจ แล้วก็มี 191 รับแจ้งเหตุ ตอนนั้นก็มีการยกระดับการให้บริการบนสถานีแล้วก็นอกสถานี...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 6, การสื่อสารส่วนบุคคล, 15 มิถุนายน 2566)

“...แหล่งที่วัยรุ่นเขาจะไปมั่วสุม จับกลุ่มจะเป็นแหล่งริมคลอง เราก็จะให้สายตรวจ ไปวนตรวจ แล้วก็แนะนำให้กลับบ้านอะไรแบบนี้...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 6, การสื่อสารส่วนบุคคล, 15 มิถุนายน 2566)

“...พื้นที่ของเราก็จะใช้ในเรื่องของชุมชนช่วยในการแจ้งเหตุ แล้วก็เรามีมอนิเตอร์กล้องวงจรปิดซึ่งเราตั้งมาที่โรงพัก มาดูได้ส่วนหนึ่งแล้วเราก็ใช้จรรยาบรรณในการป้องกันเหตุ...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 8, การสื่อสารส่วนบุคคล, 16 มิถุนายน 2566)

“...สายตรวจไม่พอแน่นอน พี่ก็ต้องปรับกำลังพล นอกจากปรับกำลังพลแล้ว ถามว่า กำลังพลไหนบ้างก็คือเอาธุรการที่ออกเวร 4 โมงครึ่งมาช่วยตรวจอันนี้ส่วนหนึ่ง สอง ตำรวจบ้านถ้าเป็นวันศุกร์ เสาร์ อาทิตย์ พี่ก็จะให้มาปล่อยแถวเลยปรับอย่างนี้เลย ปล่อยแถวเพื่อให้ช่วยสายตรวจอีกกำลัง...งานดูแลความปลอดภัยเป็นหน้าที่ของ รปภ. ซึ่งเป็นหน่วยงานของเอกชนเลย...พี่เน้นย้ำมาก พี่ต้องการให้ รปภ. ในหมู่บ้านมีความเข้มแข็งและตำรวจไม่ต้องไปยุ่งเลย ยกเว้นว่ามีเหตุร้ายให้ตำรวจรีบไป ซึ่งใน พรบ. รปภ. เราก็เขียนไว้นะ ดังนั้นถ้า รปภ. เข้มแข็ง หมู่บ้านแต่ละหมู่บ้าน ตำรวจก็ไม่ต้องเข้ามายุ่ง...พี่เลยบอกว่า พวกแสงสว่าง พื้นที่รกร้างต่าง ๆ เหล่านี้ ในพื้นที่พี่ พวกแหล่งมั่วสุม หรือพวกติวงคือ วงสุราอะไรพวกนี้ทุกอย่าง พี่ก็ต้องให้สายตรวจเข้าไป ทฤษฎีการควบคุมอาชญากรรม ตัวหนึ่งที่เราใช้คือการปรากฏตัวของเจ้าหน้าที่ตำรวจ คือการบังคับใช้กฎหมาย Law Enforcement คือถ้าตำรวจปรากฏตัว มันก็ทำให้อาชญากรรมลดน้อยลง...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1, การสื่อสารส่วนบุคคล, 10 มิถุนายน 2566)

“...คำรวจชุมชนถือว่าเป็นส่วนที่ช่วยคำรวจท้องถิ่นได้ค่อนข้างมาก เนื่องจากกำลังคำรวจค่อนข้างน้อย แล้วก็พื้นที่ค่อนข้างกว้าง พอเราหาแนวร่วมจากประชาชนที่อยากจะทำงานคำรวจ...บางคนมีจิตอาสาที่จะมาทำงานคำรวจเนี่ย ถ้าเราให้ดาบเขาไปหรือว่าให้หมวกเขาไป หลายคนก็ทำหน้าที่ได้ค่อนข้างดี แล้วก็ป็นหูเป็นตา แล้วก็ช่วยเหลือเจ้าหน้าที่คำรวจได้ค่อนข้างมาก ทำให้คำรวจทำงานน้อยลงหรือว่ามีข้อมูลในพื้นที่ค่อนข้างมาก...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 2, การสื่อสารส่วนบุคคล, 10 มิถุนายน 2566)

“...กำลังพลของเจ้าหน้าที่คำรวจในการป้องกันอาชญากรรมยังมีไม่เพียงพอ เนื่องจากมีการแต่งตั้งโยกย้ายกลับภูมิลำเนา เมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนประชากรในพื้นที่ซึ่งมีปริมาณมากขึ้น โดยเฉพาะประชากรแฝง จึงไม่มีความสัมพันธ์กัน จึงได้มีการปรับรูปแบบการป้องกันอาชญากรรมตามสถิติคดีอาญาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ โดยนำวิเคราะห์เพื่อนำมาแก้ปัญหา และเป็นแนวทางในการปรับสายงานตรวจตามช่วงเวลาเกิดเหตุและสถานที่เกิดเหตุทุกวงรอบ 15 วัน...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 4, การสื่อสารส่วนบุคคล, 14 มิถุนายน 2566)

“...ในการป้องกันเกี่ยวกับทรัพย์สิน ทางโรงพักก็จะมีการวิเคราะห์อาชญากรรมในภาพรวมของโรงพัก โดยกำลังเราน้อยจริง แต่เราก็พยายามเสริม เช่น เหตุปล้นทรัพย์สิน ซึ่งทรัพย์สินถ้าเป็นพวกร้านทอง เราก็จะเฝ้ากำลังจราจรในช่วงที่ว่างเว้นจากการอำนวยความสะดวก เร่งด่วน มาเสริมในการยื่นป้องกันเหตุ ในส่วนของวงรอบสายตรวจ ตามการวิเคราะห์อาชญากรรม อย่างเขตพื้นที่หลักสอง เกิดเหตุส่วนใหญ่จะเกิดช่วงประมาณ 22.00 น. ถึง 02.00 น. ไม่เกินนี้ ที่เกิดเยอะ เราก็จะเสริมเอาธุรการมาจัดเป็นชุดพิเศษ ทำการเข้าสกัดจับคนร้ายที่ก่อเหตุ ทำการตรวจค้นยึดรถต้องสงสัย...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 5, การสื่อสารส่วนบุคคล, 14 มิถุนายน 2566)

“...เราก็แบ่งเขตตรวจทั้งหมด 5 เขตตรวจ เพื่อให้เจ้าหน้าที่คำรวจสามารถที่จะดูแลความปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สินครอบคลุมพื้นที่ได้ทั้งหมด กรณีที่เหตุเกิดขึ้น ก็สามารถที่จะระงับเหตุได้ทันตามกำหนดเวลา หรือว่าไปยับยั้งเพื่อไม่ให้เหตุนานปลายได้ ก็พยายามซอยเขตพื้นที่ให้ได้มากที่สุด เหมาะสมกับกำลัง กับเขตตรวจในพื้นที่...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 7, การสื่อสารส่วนบุคคล, 15 มิถุนายน 2566)

“...เรื่องกำลังพลเป็นเรื่องที่เป็นปัญหาของการทำงานของตำรวจอยู่แล้วครับ ตอนนี้ถ้าใช้คำว่าพอไหม ก็จำนวนคนใน สน. ... 1 คนจะดูแลประชากรทั้งหมด 1,350 คน ในเรื่องของการเพียงพอหรือไม่ มันไม่เพียงพออยู่แล้ว แต่การปรับเราก็ปรับโดยใช้ความจำเป็นเป็นหลัก คือทำกำลังพลทำคนน้อยให้เป็นคนมาก ก็คือเพิ่มสายตรวจดูแลตามพื้นที่แบ่งเป็นเขตรับผิดชอบ แล้วก็มีสองศูนย์คอยกำกับ ถ้าสายตรวจเขตไม่พอก็สองศูนย์วิ่งตามเขตแทน...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 9, การสื่อสารส่วนบุคคล, 16 มิถุนายน 2566)

2) การปรับปรุงสภาพแวดล้อม/อุปกรณ์: พบว่ามีการพัฒนาหรือปรับปรุงสภาพแวดล้อมอยู่เสมอทั้งเรื่องไฟส่องสว่างหรือพื้นที่ที่รกร้าง และแหล่งมั่วสุม หรือมีการตรวจตราตามจุดที่เสี่ยงต่อการเกิดอาชญากรรม รวมถึงติดตั้งกล้องวงจรปิดสำหรับการป้องปรามการกระทำผิด ก็พบว่าเพียงพอในการติดตามเหตุที่เกิดขึ้นได้เป็นอย่างดีตามคำกล่าว

“...ไฟส่องสว่าง ก็คือค่อนข้างสว่างในพื้นที่ คือมันเป็นนโยบายของเขตด้วย ว่าจะต้องมีการประชุมทุกครั้ง เพื่อที่จะดูว่ามีปัญหาข้อขัดข้องอะไร เพราะฉะนั้นไฟส่องสว่าง ถ้าตรงนั้นดับทางเขต เค้าจะมีงบประมาณเข้ามาทำให้...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 5, การสื่อสารส่วนบุคคล, 14 มิถุนายน 2566)

“...ส่วนในกรณีกล้องวงจรปิด ก็จะมีกล้องวงจรปิดของ กทม. แล้วก็ของโครงการ ตร. ที่ทำไว้ ซึ่งค่อนข้างจะครอบคลุมพื้นที่ทั้งหมดของ สน. ...ครับ เวลาเกิดเหตุก็สามารถที่จะไล่ตามคนร้ายได้...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 5, การสื่อสารส่วนบุคคล, 14 มิถุนายน 2566)

“...ในเขตพื้นที่รับผิดชอบก็ประกอบด้วยชุมชนแออัด ที่พักอาศัยข้างร้าน และศูนย์การค้าตลอดจนห้องเช่าเป็นจำนวนมาก ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีความหนาแน่นของประชากร และก็มีอาชญากรรมจำนวนมาก แต่ก็มีปรับปรุงพัฒนาระบบไฟส่องสว่าง หรือบริเวณพื้นที่เสี่ยงภัยมีการติดตั้งกล้องวงจรปิดเพิ่มเติม เพื่อควบคุมและแก้ไขปัญหาอาชญากรรมในพื้นที่ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 4, การสื่อสารส่วนบุคคล, 14 มิถุนายน 2566)

“...สภาพแวดล้อมบางจุดมันก็เป็นจุดอับ แต่ว่าเราก็จะมีการแก้ไขประสานกับสำนักงานเขตให้ไฟฟ้ามาติด เพื่อลดช่องว่างการเกิดอาชญากรรม แล้วก็บางที่ก็ไปปรับสภาพแวดล้อม

ในการตัดแบ่งกิ่งไม้ อันไหนที่เป็นที่เปลี่ยว หรือเป็นชอย เราก็มีการบูรณาการกำลังกับสำนักงานเขต กทม. ให้ช่วยดูแลปรับสภาพแวดล้อม ในจุดที่มันลุ่มเสี่ยง ในส่วนของกล้องวงจรปิดถามว่ามีเพียงพอไหม ก็มีทั้งกล้องของ กทม. แล้วก็กล้องของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ตอนนี้ก็มีกล้องเฉพาะของ ตร. นะครับ ที่สามารถดูได้รวม 200 กว่าจุด ก็ถือว่าเป็นประโยชน์มาก แล้วก็เพียงพอ ในส่วนของ กทม. เราก็สามารถที่จะเชื่อมโยงเอากล้องมาดูได้เวลาที่เกิดเหตุ...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 7, การสื่อสารส่วนบุคคล, 15 มิถุนายน 2566)

“...สภาพแวดล้อมของเราก็จะมีกล้องวงจรปิด 400 กว่าตัว ตอนนี้ก็ครอบคลุมพื้นที่ทั้งหมด ส่วนใหญ่เวลาเหตุเกิดมา ก็คือมีเคสเดิวนั้นแหละ โฉกกล้องดูก็เห็น แต่เห็นว่าคนในบ้านออกมาไง แต่ว่าไม่เห็นคนร้ายเข้าไปอะไรแบบนี้ อันนี้ก็คือเคสที่เกิดขึ้นนะครับ กล้องก็ชัดเจนในพื้นที่เพราะว่ามีเส้นหลักเส้นเดียว แต่ก็มีมืดบ้างบางช่วง แต่ไม่ได้มืดตลอด ถ้าโฉกกล้องก็เห็น ทุกเคสมืออะไร โฉกกล้องได้หมด...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 8, การสื่อสารส่วนบุคคล, 16 มิถุนายน 2566)

“...พื้นที่ส่วนใหญ่จะเป็นชุมชนครับ เพราะฉะนั้นพื้นที่ที่รกร้างก็จะเหลือไม่มาก เพราะว่าพื้นที่...ตารางกิโลเมตร มีทั้งหมด...ชุมชน เป็นชุมชน เหมือนบ้านทาวน์โฮมเล็ก ๆ ส่วนมากเรื่องไฟส่องสว่างก็เพียงพอ กล้องวงจรปิดของเราก็คิดไว้เพียงพอตามเส้นทาง...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 9, การสื่อสารส่วนบุคคล, 16 มิถุนายน 2566)

3) การประชาสัมพันธ์โดยการลงพื้นที่/การบูรณาการการทำงานร่วมกับหน่วยงานอื่น: มีการลงพื้นที่ประชาสัมพันธ์ทั้งตัวผู้สูงอายุเอง และครอบครัว เน้นการร่วมมือกับทั้งภาครัฐและเอกชน อาทิ เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยของหมู่บ้าน ฝ่ายปกครอง สาธารณสุข ผู้นำชุมชน ทั้งเรื่องการให้ผู้สูงอายุดูแลตนเอง ให้ครอบครัวช่วยดูแลแนะนำผู้สูงอายุ และช่องทางการติดต่อสื่อสาร ตามคำกล่าว

“...การใส่ความรู้ การให้เหยื่อป้องกันตนเอง การไม่ใส่ของมีค่า ใส่เครื่องประดับ หรือไปไหนคนเดียว เราก็ต้องใส่ความรู้ไปในตัวบุคคล...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1, การสื่อสารส่วนบุคคล, 10 มิถุนายน 2566)

“...สำหรับหน่วยงานของข้าพเจ้าก็จะมีชุด สยส. มีการตรวจพื้นที่ที่จะตรวจเยี่ยมพบปะประชาชนเป็นประจำ และได้มีการร่วมกับสำนักงานเขต อาสาสมัครตำรวจ ออกตรวจเยี่ยมเยียนชุมชน หมู่บ้านในพื้นที่มาโดยตลอด...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 4, การสื่อสารส่วนบุคคล, 14 มิถุนายน 2566)

“...ในส่วนของช่องทางติดต่อประสานงาน ในโรงพักเราก็จะมีทั้งเบอร์โทรศัพท์ มี Line แง้เหตุ มี Facebook แง้เหตุ ซึ่งก็จะประชาสัมพันธ์ทุกช่องทาง...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 5, การสื่อสารส่วนบุคคล, 14 มิถุนายน 2566)

“...อย่าปล่อยให้คนสูงวัยอยู่บ้านคนเดียว ดังนั้นก็ต้องมีการประชาสัมพันธ์ลูกหลาน ถ้าเกิดว่าอยู่คนเดียวเราก็ต้องพยายามบอกเขาว่าโทรมาหาพ่อแม่ หรือว่าทุกวันนี้มันก็มีออนไลน์ อาจจะติดกล้องวงจรปิดเอาไว้ในบ้านแล้วเราก็จะได้เห็น แล้วกล้องวงจรปิดก็จะให้มันมี Alert ถ้ามันมีผู้คนแปลกปลอมเข้าบ้านก็ให้มันเตือนด้วย ต้องปรับเอาเทคโนโลยีมาใช้ให้มากถ้าอยากจะทำคนแก่เอาไว้บ้านคนเดียวอันนี้คือสำคัญ...ครอบครัวอันนี้เป็นตัวกำแพงกันอย่างดีเลย บุคคลในครอบครัวต้องตัดช่องโอกาสทุกรูปแบบ ที่จะทำให้เกิดอาชญากรรม มันมีหลายอย่างที่จะตัดช่องโอกาสด้วย นอกจากให้ความรู้และเตือนแล้ว ตัวเขาเองถ้าพ่อแม่อยู่บ้านคนเดียว เขาก็ต้องหาวิธีการเอาเทคโนโลยีมาใช้ หรือการปิดรั้วบ้าน รื้อรอบขอบชิด การเลี้ยงสัตว์เลี้ยงเพื่อเตือน หรือฝากไว้กับเพื่อนบ้าน หรือหาใครมาเยี่ยม หรือการโทรหาบ่อย ๆ...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1, การสื่อสารส่วนบุคคล, 10 มิถุนายน 2566)

“...ให้ความรู้ในการดูแลตนเอง ถ้ามีเหตุเกิด ก็พยายามที่จะแจ้งเหตุให้เร็ว หรือว่าพยายามช่วยเหลือตัวเอง หรือว่าหาเทคนิคในการช่วยเหลือตัวเองให้มาก...เวลาที่มีทรัพย์สิน ก็พยายามเก็บรักษาทรัพย์สินให้มิดชิด หรือไม่ก็ไม่พยายามแสดงทรัพย์สินที่มีค่าให้บุคคลที่เป็นมิจฉาชีพเห็น...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 2, การสื่อสารส่วนบุคคล, 10 มิถุนายน 2566)

“...ส่วนใหญ่อะไรก็จะมีประชาสัมพันธ์ผ่านกลุ่มวัยรุ่นลูกหลาน เวลาที่ถูกหลานมีประชุม หรือว่ามีกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานตำรวจ หรือว่าเวลาที่สายตรวจออกตรวจพื้นที่ ก็พยายามจะประชาสัมพันธ์ให้ทราบว่าตอนนี้มีกลโกงอะไรบ้าง ที่เป็นที่แพร่หลาย แล้วก็ช่วงนี้กำลังมีคนตกเป็นเหยื่อจำนวนมาก ก็พยายามประชาสัมพันธ์เรื่องที่เกิดขึ้นบ่อยใน

ช่วงเวลานั้นเพื่อให้ระมัดระวังตัว...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 2, การสื่อสารส่วนบุคคล, 10 มิถุนายน 2566)

“...มีหน่วยงานที่ออกหน่วยร่วมกันอยู่บ่อยครั้ง ตำรวจอาจจะเป็นหน่วยงานหลักมีฝ่ายปกครอง หรือว่าทางผู้นำท้องถิ่น เราในฐานะที่เป็นตำรวจท้องถิ่น ก็จะเข้าไปร่วมกันในการเผยแพร่ความรู้ในส่วนที่เกี่ยวข้องแต่ละด้าน เช่น ทางฝ่ายแพทย์ก็อาจจะไปเป็นหน่วยตรวจสุขภาพเคลื่อนที่ ตำรวจเองก็ส่งเจ้าหน้าที่ตำรวจไปพูดหรือว่าให้ความรู้ในส่วนองเจ้าหน้าที่ตำรวจ...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 2, การสื่อสารส่วนบุคคล, 10 มิถุนายน 2566)

“...ใช้ช่องทาง 191 ในการแจ้งเหตุเป็นหลัก หลักเลยคือเจ้าหน้าที่ตำรวจ สอง ก็จะเป็นกู้ภัย สามก็จะเป็นโรงพยาบาลที่เข้าไป แล้วก็จะไปอาสาในพื้นที่ แล้วก็ช่องทางไลน์ของโรงพัก โดยปกติแล้วเราก็จะตั้งกลุ่มไลน์ของตำรวจ ทหาร ผู้นำชุมชนต่าง ๆ แล้วก็เพิ่มช่องทางการแจ้งเหตุอาชญากรรมให้ประชาชนในพื้นที่ผ่านทางไลน์ เป็นช่องทางสำคัญอีกทั้งทางหนึ่งนอกจากทางโทรศัพท์...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 2, การสื่อสารส่วนบุคคล, 10 มิถุนายน 2566)

“...เรากำหนดการตรวจเยี่ยมชุมชน สัปดาห์ละ 1 ครั้ง ก็บูรณาการกำลังทุกฝ่ายทั้ง ป. จร. สืบสวน เพื่อที่เข้าไปให้ความรู้ด้วย และก็รับฟังปัญหา ก็จะมีส่วนร่วม ถ้าเกิดมีในส่วนของการดำเนินการ โครงการต่าง ๆ ที่ ดร. ได้มอบหมายมา อย่างเช่น โครงการชุมชนยั่งยืน เราก็ได้ประสานงานกับส่วนงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งเขต อนามัย แล้วก็เจ้าหน้าที่สิ่งแวดล้อม เข้ามาบูรณาการกำลังด้วยกัน ในการที่จะให้ความรู้ด้วย พบปะเยี่ยมเยียนประชาชนด้วย เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นแล้วก็ความอุ่นใจของประชาชนในการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจด้วย...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 3, การสื่อสารส่วนบุคคล, 14 มิถุนายน 2566)

“...โครงการชุมชนยั่งยืน ก็มีเจ้าหน้าที่เขต เจ้าหน้าที่เทศกิจ เจ้าหน้าที่สาธารณสุข...ก็จะเข้าร่วมด้วย เราก็ปฏิบัติเป็นประจำอยู่แล้ว เพราะมันเป็น Routine ในการปฏิบัติรายเดือน ช่องทางในการประชาสัมพันธ์ก็เข้าไปในชุมชนเลย...ในส่วนของการเน้นในการปฏิบัติก็คือการที่เราเข้าไปในชุมชน เราก็จะพบปะประชาชนในกลุ่มหนึ่ง ก็เหมือนเป็นครูแม่ไก่ในชุมชนนั้น เราก็เน้นย้ำให้เขาที่จะไปแจกสติ๊กเกอร์ ช่องทางการสื่อสารของ สน. ด้วย รวมถึงโปสเตอร์ต่าง ๆ ที่ให้ความรู้เกี่ยวกับวัคซีนไขเบอร์ดต่าง ๆ รวมถึงนโยบายที่ ดร.

มอบเพื่อประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรู้ เราก็มอบให้กับชุมชน ชุมชนเขาก็จะส่งต่อไปโดยมีประธานชุมชน คณะกรรมการชุมชนที่เขามาร่วมด้วย เขาก็จะไปบอกต่อ สิ่งที่สำคัญที่สุดคือการประชาสัมพันธ์ในส่วนของการติดต่อของ สน. ซึ่งผมก็คิดว่ามันน่าจะช่วยในการทำงาน รวมถึงการแจ้งเบาะแส รวมถึงการเกิดข้อสงสัยต่าง ๆ เขาจะได้ติดต่อมาโดยตรงกับ สน. ถ้าเกิดกรณีมีปัญหาเราไม่รู้จะติดต่อใคร อันนี้ก็สำคัญที่สุดในการที่เราจะประชาสัมพันธ์ ถ้าเกิดผู้อายุค่อนข้างมีข้อจำกัดเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยี...สิ่งที่สำคัญที่สุด รวมถึงการที่มอบความรู้ให้กับผู้นำชุมชนเพื่อที่เขาจะได้แนะนำความรู้ หรือวิธีการป้องกัน หรือเหตุต่าง ๆ ประชาสัมพันธ์เสียงตามสายในชุมชนของเขา เวลาเขาพูดคุยในสภาคาแฟ หรือลักษณะการประชุมของชุมชนต่าง ๆ เขาจะได้พูด แล้วก็เน้นย้ำ ตอกย้ำกระตุ้นต่อมความรู้ของเขา เพื่อที่จะให้ไม่เป็นเหยื่อของมิจฉาชีพ...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 3, การสื่อสารส่วนบุคคล, 14 มิถุนายน 2566)

“...ทั้งระบบ Police I lert you รวมถึงการแจ้ง 191 ซึ่งเป็นพื้นฐานของตำรวจที่จะประชาสัมพันธ์ให้รู้แล้ว นอกเหนือจากนั้นก็จะมีใช้เบอร์ด่วนของ สน.เพื่อตัดขั้นตอนในการที่จะแจ้ง เพราะว่าเสียวินาที มันเป็นนาทีชีวิต ในส่วนของ Line official ซึ่งเป็นการสนทนาแจ้งเหตุที่จะเป็นการสื่อสารระหว่างผู้แจ้งและ Admin...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 3, การสื่อสารส่วนบุคคล, 14 มิถุนายน 2566)

“...ในกรณีเกิดเหตุก็จะมีช่องทางในการรับแจ้งเหตุผ่านแอปพลิเคชัน Police I lert You แล้วก็ผ่านระบบ 191 หมายเลขโทรศัพท์ของ สน. แจ้งผ่าน Facebook สน. แล้วก็มีการไลน์ของชุมชนตามชุมชนเข้มแข็ง และกลุ่มผู้ปฏิบัติอย่างต่อเนื่องครับผม...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 4, การสื่อสารส่วนบุคคล, 14 มิถุนายน 2566)

“...ลงประชาสัมพันธ์ตามพื้นที่กลุ่มชมรมผู้สูงอายุ ลงชุมชน เดินชุมชนก็จะพยายามจะบอกกันชุมชนที่มีผู้สูงอายุ อยู่ ผู้ที่เกษียณ เราวิเคราะห์อาชญากรรม มีเหตุอะไรเราก็จะมาแชร์...ในส่วนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่เป็นหน่วยงานหลักที่เป็น Partner เรา ก็จะเป็นทางสำนักงานเขต...ซึ่งลงชุมชนก็จะลงชุมชนคู่กัน เขตก็จะดูแลเรื่องงบประมาณชุมชน ในส่วนของการตั้งชมรมผู้สูงอายุ แล้วก็จะมีเกี่ยวกับหน่วยงานทาง โรงพยาบาลที่เข้ามาดูแลเกี่ยวกับสุขภาพผู้สูงอายุ...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 5, การสื่อสารส่วนบุคคล, 14 มิถุนายน 2566)

“...ในส่วนของการรณรงค์ทางออนไลน์ เราก็จะมีการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องตามกลุ่มผู้สูงอายุ เพราะว่าในพื้นที่ก็จะมีกลุ่มผู้สูงอายุในหลาย ๆ ที่ เพราะแต่ละเขตเขาก็จะมีให้จัดตั้งกลุ่ม... เราก็ไปตามกลุ่มผู้สูงอายุต่าง ๆ แล้วก็ประชาสัมพันธ์สร้างความรับรู้ให้เขา ถ้าเกิดเจอเบอร์แปลก เบอร์อะไร อ้างว่าเป็นเจ้าหน้าที่ ไม่ต้องไปหลงเชื่อเขา สงสัยอะไร โทรถามตำรวจก่อน ถ้ามีอะไรให้มาโรงพักเลย เคี้ยวตำรวจจัดการให้ ก็จะเข้าไปสร้างความรับรู้แบบนี้...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 5, การสื่อสารส่วนบุคคล, 14 มิถุนายน 2566)

“...เจ้าหน้าที่ตำรวจก็จะไปบรรยายให้ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันตัว ป้องกันภัย ไม่ว่าจะเป็นสื่อ Social ป้องกันภัยเกี่ยวกับออนไลน์หรือออนไลน์ต่าง ๆ เราก็จะไปให้ความรู้เกี่ยวกับผู้สูงอายุที่ว่าป้องกันตนอย่างไรเมื่อเราอยู่บ้านคนเดียวแบบนี้เป็นต้นแบบนี้ ก็จะมีการประชาสัมพันธ์...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 6, การสื่อสารส่วนบุคคล, 15 มิถุนายน 2566)

“...ในส่วนของภาคพื้นดิน ก็มีทีมงานของเจ้าหน้าที่ สยส. อยู่แล้วที่จะต้องตรวจชุมชนพบปะเยี่ยมเยียนพี่น้องประชาชน ในพื้นที่ของ...มีทั้งหมด...ชุมชน เราก็จัดเจ้าหน้าที่ชุมชนสัมพันธ์ เจ้าหน้าที่สายตรวจ ในส่วนของผู้บังคับบัญชาเอง ไม่ว่าจะเป็น ผู้กำกับ รองผู้กำกับ ไปตรวจเยี่ยม เพื่อไปทำความเข้าใจเกี่ยวกับการป้องกันอาชญากรรม ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของยาเสพติด ให้ความรู้เกี่ยวกับอาชญากรรมพื้นฐาน ให้ความรู้อาชญากรรมที่เป็นอาชญากรรมทางเทคโนโลยี ซึ่งเป็นนโยบายของ ตร. อยู่แล้ว เช่น Cyber Vaccine ก็ไปให้ความรู้เกี่ยวกับประชาชนในพื้นที่ตลอดเวลาอย่างต่อเนื่อง เวลาเราจะลงชุมชนจะมีทั้งสำนักงานเขต...แล้วก็มีสาธารณสุขที่จะลงพื้นที่ด้วยกัน...ชมรมผู้สูงอายุมีครับ ทางตำรวจเราก็เข้าไปให้ข้อมูลผ่านทางชมรมนี้...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 7, การสื่อสารส่วนบุคคล, 15 มิถุนายน 2566)

“...ทุก ๆ ปีเราก็จะมีการอบรมสมาชิก แจ้งข่าวอาชญากรรม อาสาสมัครตำรวจบ้าน แล้วก็ช่องทางการติดต่อสื่อสารระหว่างตำรวจกับชุมชน...จะต้องเน้นไปที่ชุมชน สร้างภาคีเครือข่าย การมีส่วนร่วมของคนในชุมชน อย่างน้อยก็ให้ช่วยกันดูแลชุมชนเอง ช่วยกันดูแลในเรื่องของอาชญากรรม แจ้งเบาะแส ข้อมูล เพื่อสร้างเครือข่าย แล้วก็ทำให้ชุมชนเข้มแข็ง มีเหตุมีอะไรก็ช่วยกันเป็นหู เป็นตา แล้วก็แจ้งเจ้าหน้าที่ประมาณนี้...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 7, การสื่อสารส่วนบุคคล, 15 มิถุนายน 2566)

“...เวลาเกิดเหตุ ส่วนหนึ่งเรามีกลุ่มแจ้งเครือข่ายอาชญากรรมในพื้นที่ มีช่องทางไลน์ ส่วนหนึ่ง ทุกคนก็จะเชิญผู้นำชุมชน หรือคนในชุมชนที่เขาสนใจ ให้เข้ามาร่วมกลุ่ม แล้วเวลามีอะไรก็จะแจ้งเข้ามา บางครั้งมีเหตุเพลิงไหม้เรารู้ก่อน 191 อีกเพราะว่าเขาจะแจ้งเข้ามาในกลุ่มเรา แล้วเราก็จะให้สายตรวจเข้าไปเลย แล้วก็มีความบ้านที่มีเบอร์โทรแจ้งเหตุโดยตรง แล้วก็ใน Line กลุ่ม ถ้าเขารู้เขาจะแจ้งมามันก็จะเร็วขึ้นกว่า 191...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 8, การสื่อสารส่วนบุคคล, 16 มิถุนายน 2566)

“...เราจะไปดูแต่ละครอบครัวที่เราดูแล ว่าในบ้านหลังนั้น สมมติมีผู้สูงอายุ 1 คน ใครที่อยู่กับผู้สูงอายุบ้าง ถ้าเป็นลูกหลาน หรือแม่ เราก็ไปให้ความรู้ในครอบครัวนั้น ว่าควรจะปฏิบัติตัวหรือระวังคนแก่อย่างไร ยิ่งคนแก่ที่มีความจำเสื่อม ก็ให้ความรู้เขาว่าอย่าเพิ่งปล่อยแกออกไป ให้ระวังตัว หรืออย่างพวกโทรศัพท์ พวกที่จะมาหลอก เราก็ให้ความรู้เกี่ยวกับคนในครอบครัว...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 9, การสื่อสารส่วนบุคคล, 16 มิถุนายน 2566)

4) การประชาสัมพันธ์ตามสื่อออนไลน์: มีช่องทางในการประชาสัมพันธ์ ทั้งทางกลุ่มไลน์ Facebook ของแต่ละสถานีตำรวจ ทาง Line Official รวมตลอดถึง TikTok และ YouTube ดังกล่าว

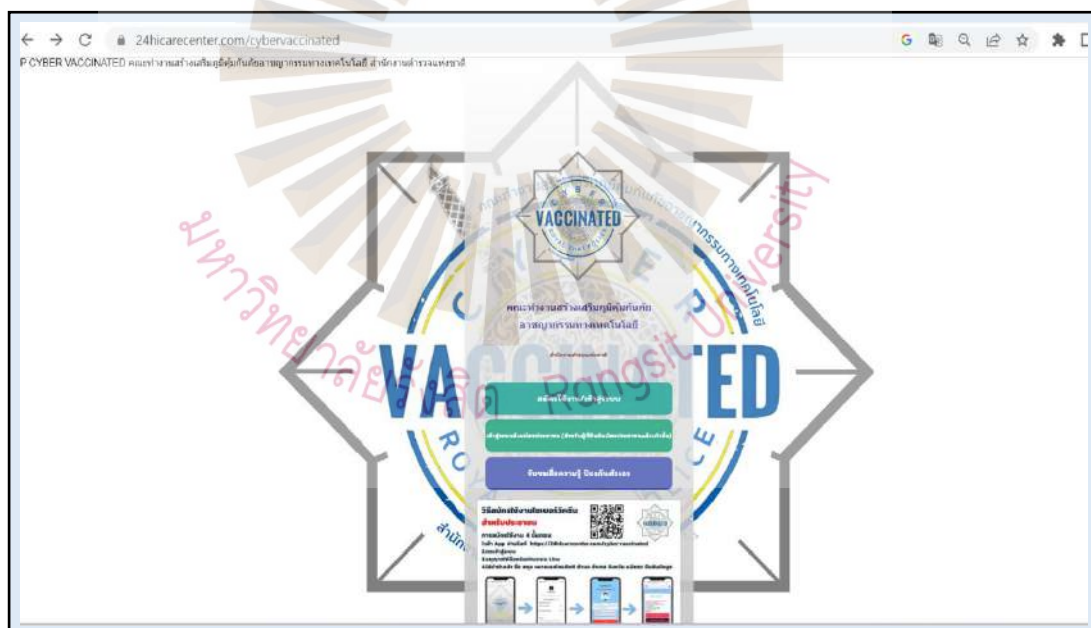
“...จะมี Facebook สน. ซึ่งเป็นแหล่งรวมความรู้ รวมถึงกิจกรรมต่างๆที่เป็นประโยชน์ เพื่อเป็นความรู้แก่ประชาชนได้รู้ และก็จะมีส่วนของ TikTok YouTube ที่พยายามทำ...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 3, การสื่อสารส่วนบุคคล, 14 มิถุนายน 2566)

“...รวมทั้งมีการประชาสัมพันธ์การป้องกันเหตุทาง Social Media เช่น Facebook กลุ่มไลน์ การติดป้ายหรือสติ๊กเกอร์ เป็นการประชาสัมพันธ์ป้องกันเหตุ รวมถึงเหตุที่จะเกิดกับผู้สูงอายุด้วย...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 4, การสื่อสารส่วนบุคคล, 14 มิถุนายน 2566)

“...เราก็ต้องทำงานเชิงรุกในส่วนองสิ่งที่สำคัญก็คือการให้ความรู้ เราก็ต้องให้ความรู้ในกรณีของการหลอกลวงออนไลน์ เราก็ต้องให้ความรู้ประชาชนอันดับแรกอยู่แล้ว เพื่อไม่ให้ได้ตกเป็นเหยื่อ เรามีวิธีการประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ ในส่วนของการดำเนินการป้องกันอาชญากรรมทางเทคโนโลยี เราก็มีการให้ความรู้ ลงพื้นที่ ลงประชาสัมพันธ์ใน

ส่วนของ Facebook สน. มีการเข้าไปติดสติ๊กเกอร์ เวลาทำอะไรก็จะให้เขาแจ้งเบาะแสช่องทางติดต่อของ สน. รวมถึงการดำเนินการในการเพิ่มเพื่อนใน Line Official ต่าง ๆ เราก็ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง แล้วก็มีความร่วมมือของประชาชนที่เราจะได้ป้องกันอย่าลืมนะว่าตำรวจในชุมชนคนแรกไม่ใช่ตำรวจของ สน. นะ เป็นประชาชนในพื้นที่ เพราะฉะนั้นแล้วเราก็ต้องเสริมสร้างเขาให้เป็นชุมชนที่เข้มแข็งแล้วก็สามารถป้องกันตัวเองได้ในระดับหนึ่ง...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 3, การสื่อสารส่วนบุคคล, 14 มิถุนายน 2566)

“...ช่องทางในการเข้าไปติดต่อให้ความรู้ ก็มี...สื่อออนไลน์ด้วยครับ ก็ให้ความรู้ในเรื่องสื่อออนไลน์ด้วยอย่าง เช่น มีโครงการของ ตร.ที่เป็นโครงการโดยตรงอยู่แล้ว เช่น โครงการ RTP Cyber Village ที่ใช้สื่อออนไลน์มาให้ความรู้และก็มาสร้างภาคีเครือข่ายในการร่วมกันแก้ปัญหา กลุ่มไลน์อันนี้ก็ส่วนหนึ่ง เวลาเราลงชุมชนก็จะมีกลุ่มไลน์ของชุมชน สามารถที่จะสื่อสารทางกลุ่มไลน์ได้สะดวก บางทีก็ไม่จำเป็นจะต้องไปพบปะโดยตรง มีอะไรก็สื่อสารทางกลุ่มไลน์...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 7, การสื่อสารส่วนบุคคล, 15 มิถุนายน 2566)

รูปที่ 4.2 การประชาสัมพันธ์ สื่อสร้างภูมิคุ้มกันด้านภัยอาชญากรรมทางเทคโนโลยี หรือ ไซเบอร์วัคซีน (Cyber Vaccine) ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

ที่มา: สำนักงานตำรวจแห่งชาติ คณะทำงานสร้างเสริมภูมิคุ้มกันภัยอาชญากรรมทางเทคโนโลยี, 2566

รูปที่ 4.3 ข้อมูล สื่อสร้างภูมิคุ้มกันด้านภัยอาชญากรรมทางเทคโนโลยี หรือ
ไซเบอร์วัคซีน (Cyber Vaccine) ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

ที่มา: สำนักงานตำรวจแห่งชาติ คณะทำงานสร้างเสริมภูมิคุ้มกันภัยอาชญากรรมทางเทคโนโลยี, 2566

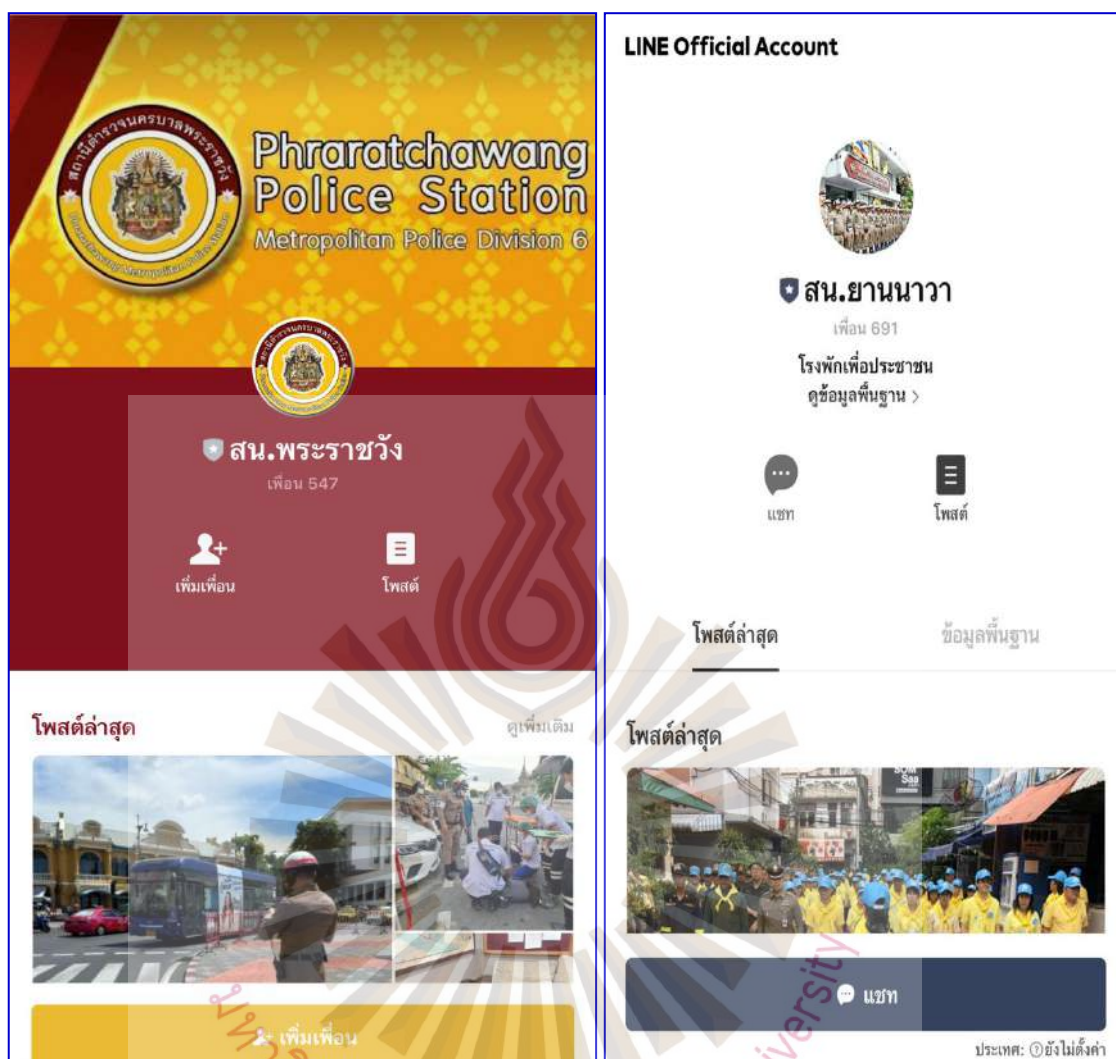
การประชาสัมพันธ์สื่อออนไลน์จาก Facebook ของสถานีตำรวจ ซึ่งมีหลากหลายรูปแบบ
การกระทำผิดและมีการลงข้อมูลอย่างต่อเนื่องทุกสถานีตำรวจ

รูปที่ 4.4 การประชาสัมพันธ์ข้อมูลภัยออนไลน์ ใน Facebook ของสถานีตำรวจ

ที่มา: Facebook สน.พญาไท, 2566

สถานีตำรวจได้ดำเนินการสร้างช่องทางการสื่อสารกับประชาชนในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร เช่น Line Official Account

รูปที่ 4.5 การใช้ Line Official Account ของสถานีตำรวจ ในการเข้าถึงประชาชน

ที่มา: ผู้วิจัย, 2566

จากข้อมูลการวิเคราะห์แนวทางการป้องกันอาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินในผู้สูงอายุใน 4 ประเด็นดังกล่าว พบว่าในการบริหารกำลังพล หรือการออกตรวจตราชุมชน ผู้บริหารของสถานีตำรวจ มีการบริหารจัดการกำลังพลที่มีอยู่อย่างจำกัดได้เป็นอย่างดี สามารถสนธิกำลังจากสายงานต่าง ๆ ได้ ส่วนเรื่องการปรับปรุงสภาพแวดล้อม ก็มีปรับปรุงดูแล เช่น พื้นที่รกร้าง มีการดำเนินการตรวจตราดูแลสอดส่องจุดที่ล่อแหลมในการก่ออาชญากรรม ในส่วนของอุปกรณ์ที่ช่วยเสริมการป้องกันปราบปรามอาชญากรรม ไม่ว่าจะเป็นไฟส่องสว่างหรือกล้องวงจรปิด ก็ได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งเจ้าหน้าที่ของแต่ละพื้นที่ของกรุงเทพมหานครและชุมชนที่คอยช่วยสอดส่องตรวจตรา ดูแลรักษา เมื่อพบว่ามี การชำรุดเสียหายก็มีการดำเนินการปรับปรุง หรือจัด

ทดแทนในทันที อีกทั้งด้านการประชาสัมพันธ์โดยการลงพื้นที่ ก็ได้รับความร่วมมือและมีการบูรณาการการทำงานร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ อาทิ กรมการปกครอง สาธารณสุข รวมไปถึงอาสาสมัครในชุมชน ทำให้มีการเข้าถึงชุมชนและได้รับความร่วมมือจากประชาชน โดยเฉพาะผู้สูงอายุที่เป็นกลุ่มหลักในการเข้าร่วมกิจกรรม สุดท้ายในเรื่องการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อออนไลน์ก็มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง มีช่องทางการประชาสัมพันธ์ที่หลากหลายและมีการนำเสนอข้อมูลข่าวสารที่ทันสมัยอยู่ตลอดเวลา

4.3 ข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม

การสนทนากลุ่มในวันที่ 28 มิถุนายน 2566 เป็นการระดมความคิดในการพัฒนาแนวทางการป้องกันอาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินที่ ผู้วิจัยได้ในการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยนำเสนอข้อมูลให้ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากหลากหลายสาขาวิชาชีพ ร่วมกันให้ข้อเสนอแนะเพื่อร่วมกันเติมเต็มเกี่ยวกับแนวทางการป้องกันอาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินในผู้สูงอายุให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น รวมทั้งให้ความคิดเห็นเพิ่มเติมทั้งด้านการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินของผู้สูงอายุ ดังนี้

4.3.1 ปัจจัยการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สิน: นอกเหนือจากพฤติกรรมการใช้ชีวิตประจำวันของผู้สูงอายุอยู่บ้านตามลำพังและการไม่สนใจข้อมูลข่าวสารแล้ว ผู้ให้ข้อมูลสำคัญให้ความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทั้งสภาพร่างกายและจิตใจของผู้สูงอายุที่ต้องพิจารณาเพิ่มเติม ดังคำกล่าว

“...สิ่งหนึ่งที่อยากให้คำนึงก็คือ ความรู้สึกไว้น้อยลงจะค่อยๆ ก็เลยทำให้เค้าค่อนข้างที่จะเชื่อใจคนได้ง่าย ตามทฤษฎีทางจิตวิทยา ทฤษฎีความเสื่อมของผู้สูงวัย เรื่องของความจำจะลดลง การเห็นคุณค่าของตัวเองก็จะลดลง จะมีอีกประเด็นหนึ่งก็คือเค้าจะยอมรับและคล้อยตามผู้อื่นได้ง่ายขึ้น...ก็ต้องทำความเข้าใจในส่วนนี้ ต้องคำนึงถึงความเปลี่ยนแปลงของผู้สูงวัยด้วยค่ะ...” (ผู้ให้ข้อมูลแบบกลุ่ม, การสื่อสารส่วนบุคคล, 28 มิถุนายน 2566)

ในกรณีการเข้าถึงข้อมูลโดยใช้โทรศัพท์มือถือเชื่อมต่อกับกล้องวงจรปิด เนื่องจากสามารถติดตามผู้สูงอายุได้อย่างใกล้ชิด ดังคำกล่าว

“...เรื่องกล้องวงจรปิด อาจจะเสริมในเรื่องการเชื่อมต่อกล้องวงจรปิดเข้ากับโทรศัพท์มือถือ ให้มีการแจ้งเตือนอัตโนมัติอะไรอย่างนี้นะครับ หรือการมีตัวเลี้ยง เช่น การเลี้ยงสุนัขน่าจะช่วยให้...” (ผู้ให้ข้อมูลแบบกลุ่ม, การสื่อสารส่วนบุคคล, 28 มิถุนายน 2566)

4.3.2 ประเภทความผิดของอาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินในผู้สูงอายุ: ผู้ให้ข้อมูลสำคัญต่างมีความเห็นสอดคล้องกับข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก คือคดีการฉ้อโกงรูปแบบต่าง ๆ โดยมีความเห็นเพิ่มเติมนอกจากการหลอกลวงโดยการชู้ให้กลัว หรือหลอกลวงให้เชื่อใจ ยังมีในเรื่องของการหลอกลวงให้รักเพื่อให้ได้ไปซึ่งทรัพย์สิน ในรูปแบบของ Romance Scam ที่พบกันอยู่เป็นประจำ ดังคำกล่าว

“...พอมาประมาณในปี 65-66 เนี่ย ความเสียหายเกิดขึ้น คนที่เก็บเงินต้องสูญเสียเงินไป ทั้งหลอกลวงไปในด้านลงทุน หลอกลวงในด้านความรัก เช่น ไปหลอกลวงใน Facebook ให้ความหวังคนแก่คนชรา คนเหงา ๆ ไม่รู้จะทำอะไรก็เล่นมือถือ มันก็อาศัยตรงนี้ หลอกลวงคนเฒ่าคนแก่หรือคนที่มีความรู้น้อย...” (ผู้ให้ข้อมูลแบบกลุ่ม, การสื่อสารส่วนบุคคล, 28 มิถุนายน 2566)

4.3.3 แนวทางการป้องกันอาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สิน: ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1) การบริหารกำลังพล: ผู้ให้ข้อมูลสำคัญต่างเห็นพ้องในการบูรณาการความร่วมมือจากทุกภาคส่วน เพื่อร่วมในการช่วยเหลือ ตรวจตรา หรือให้ความรู้ต่อผู้สูงอายุ อาทิ ในส่วนของกรมกิจการผู้สูงอายุ มีอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ อาสาสมัครสาธารณสุข ที่มีภารกิจในการเยี่ยมบ้านหรือช่วยเหลือด้านสวัสดิการต่าง ๆ โดยมีการบูรณาการดำเนินงานตามโครงการต่างของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังคำกล่าว

“...เรามีภารกิจในการให้การส่งเสริมสนับสนุนช่วยเหลือผู้สูงอายุ...การทำงานร่วมกับชุมชนเรามี อพม. คือ อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นกลไกของเราที่จะช่วยดูแล สังเกต ระแวดระวัง ป้องกันในระดับเบื้องต้นในชุมชน ในแต่ละเขตของเราทั้ง 50 เขตนะคะ แล้วก็ในส่วนของอาสาสมัครสาธารณสุข อสส. บางคนก็เป็นทั้ง อพม. และ อสส. ที่เข้ามาร่วมทำกิจกรรมกับเราในส่วนนี้ค่ะ แล้วก็มีส่วนที่ต้อง

ประสานงานกับทางสำนักงานเขตในพื้นที่เองของเขต เราก็จะให้ทางพื้นที่เข้ามาร่วมมือกับเราในการทำงานในเรื่องผู้สูงอายุค่ะ ในการให้ความช่วยเหลือ เชื้อบ้าน ตรวจสอบข้อเท็จจริง ตามกระบวนการของทางกรมที่เป็นการให้ความช่วยเหลือ และคุ้มครองแก่ผู้สูงอายุค่ะ...” (ผู้ให้ข้อมูลแบบกลุ่ม, การสื่อสารส่วนบุคคล, 28 มิถุนายน 2566)

2) การปรับปรุงสภาพแวดล้อม/อุปกรณ์: กรณีปรับปรุงทัศนียภาพสิ่งแวดล้อมไม่ให้เอื้อต่อการก่ออาชญากรรมนั้น รวมทั้งไฟส่องสว่างและกล้องวงจรปิดนั้น มีความคิดเห็นเพิ่มเติมในส่วนของการใช้งาน หรือความเสื่อมสภาพที่ต้องมีการตรวจตราหรือบำรุงซ่อมแซม อีกทั้งมีชุมชนในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ในส่วนที่ไม่ได้ขึ้นทะเบียนก็อาจมีปัญหาในเรื่องงบประมาณ ดังคำกล่าว

“...โดยเฉพาะเรื่องกล้องวงจรปิดเนี่ย ข้อเท็จจริงแล้วก็มีข้อจำกัดอยู่หลายส่วน ในส่วนที่ได้ติดตั้งแล้ว บางครั้งข้อจำกัดก็คือ ถ้ามีอายุการใช้งาน พอไปสักระยะหนึ่งก็ทำให้ประสิทธิภาพในการตรวจสอบข้อมูลต่าง ๆ หรือการช่วยเหลือก็หย่อนลงไป อันนี้ก็เป็นข้อจำกัดส่วนหนึ่ง...” (ผู้ให้ข้อมูลแบบกลุ่ม, การสื่อสารส่วนบุคคล, 28 มิถุนายน 2566)

“...การทำงานของเร เราทำงานกับชุมชนที่ขึ้นทะเบียนกับกรุงเทพมหานครนะคะ เราให้การช่วยเหลือด้านการพัฒนาชุมชน มีงบประมาณ ทุกอย่างนะคะ การพัฒนาจิตใจ ด้านสังคม กายภาพ สิ่งแวดล้อมอะไรแบบนี้ค่ะ ถ้าพูดถึงชุมชนทั่ว ๆ ไป อันนี้เราไม่ได้มีงบประมาณในการพัฒนา ตรงนี้ต้องอาศัยสังคมนะคะ ต้องช่วยกันดูตรงนี้...แต่ในส่วน of ชุมชนของกรุงเทพมหานคร ที่ขึ้นทะเบียนกับเรา ตามชุมชนเค้าก็จะมีการติดตั้งกล้องวงจรปิด เป็นงบประมาณของ กทม. มีงบประมาณที่เราสนับสนุนให้กับทุกชุมชน 2009 ชุมชน ณ ปัจจุบันในการที่นำงบประมาณมาทำในตรงนี้ การติดตั้งกล้องวงจรปิด Solar Cell ทำในเรื่องของการปรับปรุงภูมิทัศน์ สิ่งแวดล้อม ซึ่งตรงนี้คิดว่าน่าจะเอื้อต่อการใช้ชีวิตของทั้งผู้สูงอายุ และผู้พิการได้พอสมควรค่ะ...” (ผู้ให้ข้อมูลแบบกลุ่ม, การสื่อสารส่วนบุคคล, 28 มิถุนายน 2566)

ในส่วนอุปกรณ์นี้ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้ข้อคิดเห็นว่าพฤติกรรมของคนนั้นเปลี่ยนแปลงยาก เห็นควรมีการดำเนินการเกี่ยวกับการสร้างนวัตกรรมในการป้องกัน เช่น

Application ในการตรวจเช็คเบอร์โทรศัพท์ หรือปิดกั้นเบอร์โทรศัพท์ ซึ่งในกรณีนี้อาจเชื่อมโยงกับฐานข้อมูลที่มีการบันทึกเบอร์มีจนาชีพไว้ ดังคำกล่าว

“...ผมมองว่ามันน่าจะมีการพัฒนานวัตกรรม บางอย่างขึ้นมาเพื่อช่วยเค้า ไม่ใช่โยนภาระไปที่ตัวบุคคลว่าคุณต้องรู้ทันนะ คุณต้องเข้าใจ คุณต้องหลีกเลี่ยงนะ ยกตัวอย่าง Application ตรวจเช็คเบอร์โทรศัพท์ แบบว่าโทรเข้ามามันก็โชว์ว่าอันนี้เบอร์มีจนาชีพนะ ...อาจเป็นเบอร์ที่ตำรวจเคยบันทึกไว้หลังได้จับกุมคนร้าย มันก็เป็นการช่วยเค้า ในการตัดสินใจ แทนที่จะรับโทรศัพท์ที่คัดสาวยางไป...” (ผู้ให้ข้อมูลแบบกลุ่ม, การสื่อสารส่วนบุคคล, 28 มิถุนายน 2566)

3) การประชาสัมพันธ์โดยการลงพื้นที่: ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเสริมข้อมูลของหน่วยงานในด้านการประชาสัมพันธ์ ที่สนับสนุนความช่วยเหลือผู้สูงอายุ เช่น การรับเยาวชนเป็นอาสาสมัครเทคโนโลยี เพื่อช่วยสอนให้ผู้สูงอายุรู้เท่าทันเทคโนโลยี สอนการใช้ Application ต่าง ๆ หรือการแนะนำให้ครอบครัวช่วยกันดูแลปกป้องข้อมูลส่วนบุคคลของผู้สูงอายุ ดังคำกล่าว

“...ผมอยากโฟกัสในส่วนของการอาชญากรรมออนไลน์ ควรให้ความรู้ในการดูแลปกป้องข้อมูลส่วนบุคคล และมีแนวทางการปกป้องข้อมูลส่วนบุคคลอย่างไรบ้าง อย่างโทรศัพท์มือถือสมัยนี้มันจะมีเรื่องของระบบลายนิ้วมือเข้ามา หลัง ๆ นี่การ Load Application จะมีให้ยืนยันตัวบุคคล รหัสผ่านบ้าง ลายนิ้วมือบ้าง ซึ่งอาจให้คนในครอบครัวร่วมกันดูแล ให้ ปู่ ย่า ตา ยาย...” (ผู้ให้ข้อมูลแบบกลุ่ม, การสื่อสารส่วนบุคคล, 28 มิถุนายน 2566)

“...เรามีอาสาสมัคร นอกจากอาสาสมัครชุมชน อสม. แล้ว ตรงนี้เค้าจะเน้นในเรื่องการสร้างเสริมสุขภาพชุมชน เรายังมีคนรุ่นใหม่ เรารับสมัครเค้าเป็นอาสาสมัครเทคโนโลยี นะคะ ซึ่งตรงนี้ความคาดหวังเราจะให้มีครบทุกชุมชนที่ขึ้นตรงกับ กทม. นะคะ เพื่อที่เค้าเป็นตัวช่วยด้านเทคโนโลยี ให้ช่วยสอนนะคะ ให้ผู้สูงอายุรู้จักใช้ Application อะไรต่าง ๆ แล้วก็สอนให้เค้าได้รู้เท่าทันเทคโนโลยี...” (ผู้ให้ข้อมูลแบบกลุ่ม, การสื่อสารส่วนบุคคล, 28 มิถุนายน 2566)

นอกจากนี้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้ให้คำแนะนำเรื่องการสร้างความมีคุณค่าให้กับผู้สูงอายุ โดยการชักชวนให้เข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน โดยการใช้กิจกรรมที่ผู้สูงอายุสนใจ อาทิ กิจกรรมทางศาสนา หรือศิลปวัฒนธรรม ทั้งนี้ให้ใช้โอกาสการเข้าร่วมกิจกรรมของผู้สูงอายุดังกล่าว ในการสอดแทรกการให้ข้อมูลข่าวสาร รูปแบบการหล่อลวง ตลอดจนช่องทางสื่อประชาสัมพันธ์ ความรู้ ที่ทางหน่วยงานต่าง ๆ ได้จัดทำขึ้น ดังกล่าว

“...ถ้าเราสอดแทรกไปกับความสนใจของเขานะคะ เช่น ถ้าเราดึงเค้าเข้ามาเพื่อเสริมสร้าง ให้เค้ารับรู้ถึงพิษภัย อย่างเช่นวัดนะค่ะ อย่างเช่นเค้าชอบการไปทำบุญนะค่ะ เป็นไปได้มั้ย ว่าถ้าเราจะให้ความรู้ อย่างเช่น ผ่านทางมัคทายกนะค่ะ ในการที่จะบอกเล่าว่าตอนนี้มัน มีพิษภัย เพื่อเป็นการเข้าสู่ผู้สูงอายุได้อีกช่องทางหนึ่งค่ะ ส่วนการดึงเค้าเข้ามามีส่วนร่วมใน กิจกรรม ในทางจิตวิทยา มันช่วยตอบการเห็นคุณค่าในบทบาทของสังคมต่อตัวเค้า บทบาทผู้สูงอายุในสังคมลดน้อยลงแต่ความต้องการจริง ๆ เนี่ยเค้ายังต้องการอยู่ เพราะฉะนั้น การดึงให้เค้าเข้ามามีส่วนร่วมกับกิจกรรมของสังคมของชุมชนตรงเนี่ย มันจะเติมให้เค้า เห็นความมีคุณค่าในตัวเอง...” (ผู้ให้ข้อมูลแบบกลุ่ม, การสื่อสารส่วนบุคคล, 28 มิถุนายน 2566)

4) การประชาสัมพันธ์ออนไลน์: นอกจากการประชาสัมพันธ์ตามสื่อต่าง ๆ ที่ หน่วยงานได้จัดทำซึ่งเป็นสื่อสำหรับกลุ่มคนทุกวัย ผู้ให้ข้อมูลสำคัญให้ความเห็นว่าในผู้สูงอายุ สื่อที่ จะเข้าถึงได้ง่าย ต้องเป็นสื่อที่ผู้สูงอายุนิยม อาทิ ไลน์สวัสดีตอนเช้า ที่เป็นรูปภาพต่าง ๆ กรณีนี้ แนะนำให้ใส่ข้อความเตือนภัยเสริมไปในรูปภาพ โดยคำนึงถึงความสามารถในการรับรู้ของผู้สูงอายุ เช่น ข้อความขนาดใหญ่ อ่านง่าย สีชัดเจน และเป็นข้อความสั้น ๆ ดังกล่าว

“...สิ่งที่สำคัญคือต้องให้เค้าเข้ามามีส่วนร่วมในเทคโนโลยีให้ได้ ถ้าหากว่าเราสอดแทรก สิ่งที่ผู้สูงวัยชอบใช้ เช่น Facebook หรือ Line สวัสดีต่าง ๆ เหล่านี้ เราเติมเนื้อหาเป็น Point สั้น ๆ เข้าไป ประการที่ 2 ด้วยความเลื่อมต่าง ๆ เช่น การมองเห็น เราอาจจะออกแบบเป็น ตัวหนังสือโต ๆ ข้อความสั้นกระชับ แบบนี้นะค่ะ เพื่อการที่จะให้เค้าเข้าถึงได้ง่ายและ เข้าใจได้ง่าย...” (ผู้ให้ข้อมูลแบบกลุ่ม, การสื่อสารส่วนบุคคล, 28 มิถุนายน 2566)

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญอีกท่านหนึ่งก็มีความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับการผลิตสื่อให้ เหมาะสมการรับรู้ของผู้สูงวัย อาทิ หนังสือ หรือคลิปสั้น ๆ ดังกล่าว

“...การโฆษณาประชาสัมพันธ์ควรทำเป็นเรื่องสั้น ๆ ขึ้นมา คนส่วนใหญ่ไม่ชอบดูรูป
ควรทำโฆษณาเป็นหนังสือ ๆ ทำเป็นคลิปสั้น ๆ คนแก่ ๆ 60 ขึ้นไปเนี่ย จะชอบดูหนังสือ
มากกว่ารูป...” (ผู้ให้ข้อมูลแบบกลุ่ม, การสื่อสารส่วนบุคคล, 28 มิถุนายน 2566)

จากข้อมูลที่ได้ในการสนทนากลุ่มมีความเห็นเพิ่มเติมจากการสัมภาษณ์เชิงลึกในหลาย
ประเด็น ทั้งด้านปัจจัยการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมทั้งด้านพฤติกรรมของผู้สูงอายุ และ
สภาพแวดล้อมที่เป็นอยู่ อีกทั้งประเภทของการล่อโก่งที่มีการหลอกลวงในรูปแบบต่าง ๆ รวม
ตลอดจน แนวทางการป้องกันอาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สิน ทั้งด้านการบริหารกำลังพล การปรับปรุง
สภาพแวดล้อม/อุปกรณ์ การประชาสัมพันธ์โดยลงพื้นที่ และออนไลน์ ซึ่งผู้วิจัยจะได้นำเสนอ
ในส่วนของการสรุปผลการวิจัยต่อไป

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ ในการค้นคว้าข้อมูล การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth
Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ตามที่ผู้วิจัยได้นำเสนอข้อมูลมาแล้วนั้น
จากสถิติที่ได้ ในรอบปีงบประมาณ พ.ศ. 2561-2565 พบว่าพื้นที่ที่มีสถิติคดีอาญา กลุ่มที่ 2 ฐาน
ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน สูงที่สุดคือกองบัญชาการตำรวจนครบาล รองลงมาคือ ตำรวจภูธรภาค 1
และตำรวจภูธรภาค 4 ตามลำดับ ส่วนการจำแนกประเภทความผิดของอาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สิน
ในผู้เสียหายกลุ่มอายุ 60 ปีขึ้นไป พบว่า เป็นคดีลักทรัพย์ รองลงมาคือคดีฉ้อโกง คดียักยอกทรัพย์
และคดีทำให้เสียทรัพย์ ตามลำดับ

ทั้งนี้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม พบว่าปัจจัยการตกเป็นเหยื่อ
อาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินในผู้สูงอายุ เกิดจากความเสื่อมสภาพตามวัยของทั้งร่างกายและจิตใจ
การอยู่บ้านตามลำพัง การไม่สนใจรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ความไม่เท่าทันต่อเทคโนโลยีที่พัฒนาอย่าง
รวดเร็ว และการใช้ชีวิตของชุมชนเมืองที่ไม่มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนบ้าน ส่วนประเภทความผิดของ
อาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินในผู้สูงอายุ พบว่าส่วนใหญ่เป็นคดีฉ้อโกง ทั้งฉ้อโกงซึ่งหน้าและฉ้อโกง
ออนไลน์

ส่วนแนวทางการป้องกันอาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินในผู้สูงอายุ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่มี
อำนาจหน้าที่หรือมีส่วนเกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ ได้ให้ข้อมูลตามตารางที่ 4.3

ตารางที่ 4.3 แนวทางการป้องกันอาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินในผู้สูงอายุ

แนวทางการป้องกัน อาชญากรรม	การดำเนินการ
1) การบริหารกำลังพลและ การบูรณาการการทำงาน ระหว่างหน่วยงาน	- สนธิกำลังจากสายงานอื่นเพื่อร่วมในการตรวจท้องที่ เน้นการจัดสายตรวจในห้วงเวลาที่เกิดเหตุเป็นประจำ - การบูรณาการด้านความร่วมมือจากภาคเอกชน อาทิ เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยตามหมู่บ้าน ตำรวจบ้าน ตำรวจชุมชน อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ อาสาสมัครสาธารณสุข
2) การปรับปรุง สภาพแวดล้อม/อุปกรณ์	- ดูแลปรับปรุงพื้นที่เพื่อลดโอกาสการเกิดอาชญากรรม อาทิ ปรับแต่งกิ่งไม้ ปรับสภาพของพื้นที่ที่รกร้าง ติดตั้งไฟส่องสว่าง หรือกล้องวงจรปิดเพิ่มเติมในพื้นที่เสี่ยง - ตรวจสอบอุปกรณ์ในการป้องกันอาชญากรรมให้พร้อมใช้งานอยู่เสมอ อาทิ ไฟส่องสว่าง กล้องวงจรปิด - ใช้นวัตกรรมในการป้องกัน เช่น Application ในการตรวจเช็คเบอร์โทรศัพท์ หรือปิดกั้นเบอร์โทรศัพท์
3) การประชาสัมพันธ์ โดยการลงพื้นที่	- การตรวจเยี่ยมชุมชนตามโครงการต่าง ๆ ของสถานีตำรวจ - โครงการอบรมสมาชิกแจ้งข่าวอาชญากรรม - ประชาสัมพันธ์ช่องทางการสื่อสาร การแจ้งเหตุ การติดต่อโดยตรงกับสถานีตำรวจ สถานีพยาบาล ผู้นำชุมชน - จัดกิจกรรมพร้อมสอดแทรกการให้ความรู้ด้านต่าง ๆ ร่วมกับหน่วยงานอื่น อาทิ สาธารณสุข เทศบาล ผู้นำชุมชน และอาสาสมัครจากหน่วยงานต่าง ๆ - ให้ความรู้ในการป้องกันตัวเองเบื้องต้นทั้งจากคนร้ายและสื่อออนไลน์ - ให้ความรู้ครอบครัวในการดูแลผู้สูงอายุ และการดูแลปกป้องข้อมูลส่วนบุคคลของผู้สูงอายุ - อาสาสมัครเทคโนโลยี สอนให้ผู้สูงอายุรู้เท่าทันเทคโนโลยี สอนการใช้ Application ต่าง ๆ

ตารางที่ 4.3 แนวทางการป้องกันอาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินในผู้สูงอายุ (ต่อ)

แนวทางการป้องกัน อาชญากรรม	การดำเนินการ
3) การประชาสัมพันธ์ โดยการลงพื้นที่	- ชักชวนให้เข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนที่ผู้สูงอายุสนใจ เช่น กิจกรรมทางศาสนา และสอดแทรกการให้ข้อมูลข่าวสาร รูปแบบการหลอกลวง ตลอดจนช่องทางสื่อประชาสัมพันธ์ ความรู้ ที่ทางหน่วยงานต่าง ๆ ได้จัดทำขึ้น
4. การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อ ออนไลน์	- Facebook ของสถานีตำรวจ - จัดทำสื่อลง YouTube TikTok Instagram - สร้างกลุ่ม Line official แจ้งเหตุ ให้ความรู้ - โครงการ RTP Cyber Village - สื่อสร้างภูมิคุ้มกันด้านภัยอาชญากรรมทางเทคโนโลยี หรือ ไซเบอร์วัคซีน (Cyber Vaccine) - การเข้าถึงข้อมูลสื่อที่ผู้สูงอายุนิยม อาทิ ไลน์สวัสดีตอนเช้า แล้วดำเนินการสอดแทรกการเตือนภัยต่าง ๆ โดยคำนึงถึง ความสามารถในการรับรู้ของผู้สูงอายุ เช่น ข้อความขนาดใหญ่ อ่านง่าย สั้นชัดเจน และเป็นข้อความสั้น ๆ - การผลิตสื่อให้เหมาะสมการรับรู้ของผู้สูงวัย อาทิ หนังสือ หรือ คลิปสั้น ๆ

บทที่ 5

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง การป้องกันอาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินในผู้สูงอายุ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์ปัจจัยการเป็นตกเหยื่ออาชญากรรมและประเภทความผิดของอาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินในผู้สูงอายุ และ 2) ศึกษาแนวทางการป้องกันอาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินในผู้สูงอายุ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

ในการดำเนินการศึกษาวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยได้รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล โดยได้นำมาอภิปรายผลการวิจัยใน 2 ประเด็นด้วยกัน คือ 1) ประเด็นปัจจัยการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินในผู้สูงอายุและประเภทความผิดของอาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินในผู้สูงอายุ และ 2) ประเด็นแนวทางการป้องกันอาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินในผู้สูงอายุ ดังนี้

5.1 ประเด็นปัจจัยการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินในผู้สูงอายุและประเภทความผิดของอาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินในผู้สูงอายุ

ประเภทความผิดของอาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินในผู้สูงอายุ ที่พบเป็นคดีฉ้อโกง ทั้งฉ้อโกงซึ่งหน้าและฉ้อโกงออนไลน์ เป็นไปตามทฤษฎีการจำแนกประเภทเหยื่อของ Hentig (1948) ซึ่งกล่าวไว้ว่าผู้สูงอายุ เป็นผู้ที่มีความอ่อนแอทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ มักจะตกเป็นเหยื่อการหลอกลวงเกี่ยวกับทรัพย์สิน ทั้งนี้จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบพฤติกรรมการใช้ชีวิตประจำวันของผู้สูงอายุ ที่ส่วนใหญ่อยู่บ้านตามลำพัง เนื่องจากบุตรหลานออกไปทำงาน ทำให้ไม่มีผู้ดูแลให้คำปรึกษา ซึ่งสอดคล้องกับ ทฤษฎีกิจกรรมประจำวัน (Routine Activity Theory) ของ Cohen and Felson (1979) ที่มีหลักการพื้นฐานว่าอัตราการเกิดอาชญากรรมมีความสัมพันธ์กับธรรมชาติในการใช้ชีวิตประจำวัน โดยผู้กระทำผิดที่ได้รับแรงจูงใจ จากเป้าหมายที่เหมาะสม และการขาดผู้ดูแลที่มีความสามารถ อีกทั้งสอดคล้องกับปัจจัยสำคัญจากทฤษฎีเหยื่ออาชญากรรม โดย Fattah (2000) ในเรื่องขององค์ประกอบสำคัญต่อการเกิดอาชญากรรม เช่น ปัจจัยเสี่ยง กรณียาของผู้ดูแลดังกล่าว และในกรณีนี้ผู้กระทำความผิดอาจมีแรงจูงใจ หรือได้เลือกเหยื่อของตนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้แล้ว

กรณีคดียื้อโงงซึ่งหน้า อาชญากรจะเลือกผู้สูงอายุที่มีฐานะ เช่น ข้าราชการเกษียณที่อยู่บ้านตามลำพัง ใช้วิธีพุดคุยเพื่อหลอกลวงเอาทรัพย์สิน เป็นไปตามหลักการคิดของทฤษฎีการเลือกอย่างมีเหตุผล (Rational Choice Theory) โดย Cornish and Clarke (1987) ที่อธิบายแรงจูงใจของผู้กระทำผิดว่าเป็นการก่ออาชญากรรมเพื่อตอบสนองความต้องการของตนเอง กระบวนการตัดสินใจอยู่บนพื้นฐานของเหตุผลในเรื่องของ โอกาส ค่าใช้จ่าย และประโยชน์ที่จะได้รับ อีกทั้งผู้สูงอายุที่อาศัยในชุมชนเมืองไม่ค่อยมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนบ้าน นอกจากนี้ผู้สูงอายุยังเป็นกลุ่มวัยที่ไม่ติดตามข้อมูลข่าวสาร และอีกประการที่สำคัญคือการไม่เท่าทันต่อเทคโนโลยีที่พัฒนาอย่างรวดเร็ว รวมตลอดถึงยังมีการเสื่อมสภาพตามวัยของทั้งร่างกายและจิตใจ เช่น สภาพร่างกายที่อ่อนแอลง ความจำลดลง การเห็นคุณค่าในตนเองลดลง หรือมีความเชื่อใจหรือคล้อยตามผู้อื่นได้ง่าย ตามทฤษฎีของ Schafer (1968) ที่กล่าวว่าผู้สูงอายุเป็นเหยื่อที่มีความอ่อนแอทางชีวภาพ (Biological Weak Victims-No Responsibility) และสอดคล้องกับการศึกษาของ อัจฉริยา ชูตินันท์ (2557) ซึ่งความหมายของเหยื่ออาชญากรรมไว้ว่า หมายถึง บุคคลที่ได้รับความเสียหายจากการก่ออาชญากรรมของผู้กระทำผิด ไม่ว่าจะเป็นความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย หรือทรัพย์สิน รวมทั้งเสรีภาพหรือสิทธิอื่นใด โดยประเภทเหยื่อที่มีความอ่อนแอทางชีวภาพ เช่น คนแก่ เด็ก ผู้หญิง คนเจ็บป่วยทางจิต เหยื่อถือว่าเป็นบุคคลที่มีความอ่อนแอทางชีวภาพ แม้จะไม่เกี่ยวข้องกับอาชญากรก็ตาม แต่นับว่าง่ายต่อการตกเป็นเหยื่อของอาชญากร

ในด้านสภาพแวดล้อม พบว่าที่อยู่อาศัยมีลักษณะเป็นบ้านเดี่ยว ที่ตั้งอยู่ตามลำพัง หรือกรณีอยู่ในชุมชนก็ ไม่มีความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้าน เป็นลักษณะต่างคนต่างอยู่ ทำให้เอื้อต่อการเข้าถึงและก่อเหตุของผู้กระทำผิด สอดคล้องกับการศึกษาของ เพ็ญจันทร์ ประดับมุข-เซอร์เรอร์, นิวัฒน์ วงศ์ใหญ่ และเบญจมาศ เจริญสุขพลอยผล (2557) ที่พบว่าปัญหาเรื่องภัยด้านจิตใจเป็นปัญหาที่มีอยู่สูงกว่าภัยอื่น ๆ และภัยด้านทรัพย์สิน เป็นอันดับรองลงมา ผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร ประสบภัยทางสังคมด้านร่างกาย ด้านการถูกรังแก ด้านการหลอกลวงทรัพย์สิน การถูกละเลย สูงกว่าภาคอื่น ๆ ในขณะที่ สะท้อนให้เห็นรูปแบบความสัมพันธ์ทางสังคมที่เปลี่ยนแปลง โครงสร้างครอบครัวที่เปลี่ยนแปลงไปส่งผลอย่างสำคัญที่ทำให้ผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร ประสบภัยทางสังคมดังกล่าวมากกว่าพื้นที่อื่น

5.2 ประเด็นแนวทางการป้องกันอาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินในผู้สูงอายุ

แนวทางการป้องกันอาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินในผู้สูงอายุ 4 ประเด็น คือ 1) การบริหารกำลังพลและการบูรณาการการทำงานระหว่างหน่วยงาน 2) การปรับปรุงสภาพแวดล้อม/อุปกรณ์ 3) การประชาสัมพันธ์โดยการลงพื้นที่ และ 4) การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อออนไลน์

แนวทางการป้องกันอาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินในผู้สูงอายุด้านการบริหารกำลังพล ใช้การบูรณาการการทำงานระหว่างภาครัฐและเอกชนรวมถึงชุมชน สอดคล้องกับการศึกษาของ สันทฤณย์ บุญช่วย และสุนันทิพย์ จิตสว่าง (2562) ที่ศึกษาปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จในโครงการป้องกันอาชญากรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตภาคกลาง พบปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จ 6 ปัจจัย ได้แก่ 1) ผู้นำองค์กรที่มีวิสัยทัศน์ 2) สมรรถนะของพนักงานเจ้าหน้าที่ในองค์กร 3) ความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างฝ่ายบริหารกับฝ่ายนิติบัญญัติ 4) ศักยภาพขององค์กร 5) ความร่วมมือจากภาคีเครือข่ายภายนอก และ 6) การมีส่วนร่วมของประชาชน

ในส่วนของแนวทางการป้องกันอาชญากรรม ในด้านการปรับภูมิทัศน์ คูเลตรวดตรา อุปกรณ์ในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมให้พร้อมใช้งานอยู่เสมอ สอดคล้องกับทฤษฎีป้องกันอาชญากรรมโดยสภาพแวดล้อม (Theory of Crime Prevention Through Environmental Design) โดย Jeffery (1977) ที่มีหลักพื้นฐานมาจากธรรมชาติของการเรียนรู้ กล่าวคือ สภาพแวดล้อมทางกายภาพจะทำให้คนร้ายพัฒนาแรงกระตุ้นในการประกอบอาชญากรรม ซึ่งมีทั้งความพึงพอใจหรือความหวาดกลัวจากการประกอบอาชญากรรม เช่น คนร้ายจะถูกกระตุ้นให้ลงมือกระทำความผิดหากพบเห็นบ้านเรือนที่ตั้งอยู่ในซอยเปลี่ยวซึ่งไม่มีไฟฟ้าส่องสว่าง เป็นต้น และสอดคล้องกับการศึกษาของ ไกรวุฒิ วัฒนสิน (2561) ซึ่งสรุปแนวทางการป้องกันอาชญากรรมที่กระทำต่อผู้สูงอายุ รวมตลอดถึงแนวทางการดำเนินการ เช่น การควบคุมอาชญากรรมจากสภาพแวดล้อม โดยให้ความรู้แก่ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการจัดสภาพแวดล้อม เช่น ไฟแสงสว่างส่องทางในชุมชน การติดตั้งกล้อง CCTV การจัดการกับพื้นที่รกร้าง รวมทั้งจัดการกับแหล่งอบายมุข

ในส่วนของแนวทางการป้องกันอาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินในผู้สูงอายุ ด้านการประชาสัมพันธ์โดยการลงพื้นที่ เพื่อให้ความรู้ผู้สูงอายุ ให้รู้เท่าทันรูปแบบต่าง ๆ ในการหลอกลวง ให้ความรู้ในการป้องกันตัวเองเบื้องต้น ทั้งจากคนร้ายและสื่อออนไลน์ สอดคล้องกับการศึกษาของ พิสิฐ ระฆังวงษ์ และประพนธ์ สหพัฒนา (2562) ที่ศึกษาลักษณะการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมของผู้สูงอายุ โดยมีข้อเสนอแนะในการให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในชุมชน เจ้าหน้าที่ตำรวจ ออกพบปะ

ประชาชนสูงอายุ เช่น การจัดระบบอาสาสมัครเยี่ยมบ้านผู้สูงอายุที่อยู่ในภาวะพึ่งพา การจัดระบบการดูแลกลางวันเพื่อช่วยแบ่งเบาภาระให้กับครอบครัวหรือผู้ดูแล ซึ่งจะเป็นการช่วยลดความเครียดอันนำไปสู่ความรุนแรงได้ ในการลงพื้นที่ในชุมชน มีการให้ความรู้แนะนำวิธีการป้องกันตนเอง วิธีการสังเกตการณ์การกระทำของบุคคลรอบข้างที่อาจเป็นอาชญากรได้ และการดูแลทรัพย์สินไม่ให้ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม รวมถึงการต่อสู้เบื้องต้นที่ผู้สูงอายุสามารถใช้เพื่อป้องกันตนเองได้ในขณะเกิดเหตุ

การให้ความรู้ครอบครัวในการดูแลผู้สูงอายุ และการดูแลปกป้องข้อมูลส่วนบุคคลของผู้สูงอายุ สอดคล้องกับการศึกษาของ สุขประเสริฐ ทับสี (2563) โดยศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้สูงอายุ ในอำเภอแก่งกระเจา จังหวัดเพชรบุรี พบว่า แรงสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในครอบครัวมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูงกับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุ (ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านสังคม และด้านเศรษฐกิจ) โดยแรงสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในครอบครัวด้านอารมณ์ พบว่ามีความสัมพันธ์สูงสุดกับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุ

การชักชวนให้เข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนที่ผู้สูงอายุสนใจ เช่น กิจกรรมทางศาสนา และสอดคล้องการให้ข้อมูลข่าวสาร รูปแบบการหล่อกลง ตลอดจนช่องทางสื่อประชาสัมพันธ์ความรู้ที่ทางหน่วยงานต่าง ๆ ได้จัดทำขึ้น สอดคล้องกับการศึกษาของ พระมหาฉัตรชัย สุนตุดชโย, สุธามาศ นพเทศน์, พระมหาพิเชษฐ์ อุตตุนฤกิจ, อุทัย ชุมเหล็ก และพระมหาสันติชัย อภิสนธิ (โพณศรีสม) (2565) ศึกษากลไกการพัฒนาและส่งเสริมสุขภาวะผู้สูงอายุโดยใช้ชุมชน ศาสนาและภูมิปัญญาด้านนาเป็นฐานในจังหวัดเชียงใหม่ โดยพบว่า ในส่วนของการพัฒนาศักยภาพกลไกการพัฒนาและส่งเสริมสุขภาวะผู้สูงอายุโดยใช้ ชุมชน ศาสนา และภูมิปัญญาด้านนาเป็นฐานฯ ถูกกำหนดเป็นกลยุทธ์ “5ก” คือ 1) การป้องกันและลดอุบัติเหตุในผู้สูงอายุ 2) การตั้งและพัฒนาโรงเรียนผู้สูงอายุ 3) การพัฒนาชมรมผู้สูงอายุ 4) การดูแลต่อเนื่องที่บ้าน และ 5) การบริการกายอุปกรณ์ กลยุทธ์ “5ก” ดังกล่าวเป็นกลไกสำคัญเพื่อให้ผู้สูงอายุในชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี เกิดสังคมนการช่วยเหลือกัน ในกลุ่มผู้สูงอายุ และเกิดอาสาสมัครในชุมชน ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพแข็งแรง และเกิดเครือข่ายความร่วมมือ เป็นยุทธศาสตร์ของการพัฒนาที่ยั่งยืน

นอกจากนี้การให้คนรุ่นใหม่เป็นอาสาสมัครเทคโนโลยี สอนให้ผู้สูงอายุรู้เท่าทันเทคโนโลยี สอนการใช้ Application ต่าง ๆ สอดคล้องกับการศึกษาของ ญัณฐชัย จันทรทิพย์, ชาญเดช เจริญวิริยะกุล, วิชิต สุรดิษฐ์ และสุดา สุวรรณภิมย์ (2565) ที่ศึกษาการส่งเสริมเทคโนโลยี คอลเซ็นเตอร์ (Call Center) การดูแลสุขภาพ และการจัดการชีวิตของผู้สูงอายุยุค 5G ให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับ

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดูแลผู้สูงอายุ ในการพัฒนาศาสตร์ด้านการสื่อสารโดยมุ่งเน้นยังกลุ่มผู้สูงอายุ เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในการใช้เทคโนโลยีให้กับผู้สูงอายุให้เพิ่มมากขึ้น เพื่อให้เกิดการนำไปใช้ประโยชน์ได้โดยง่ายและสะดวก รู้เท่าทันข้อมูลข่าวสาร มีทักษะในการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีดิจิทัล และการสื่อสารยุคใหม่ได้ เนื่องจากผู้สูงอายุไทยยังคงมีการเข้าถึงเทคโนโลยีการสื่อสารยุคใหม่ไม่มากนัก แต่มีแนวโน้มปรับตัวเพิ่มขึ้นในการเข้าถึงบริการสื่อสารออนไลน์ต่าง ๆ

แนวทางการป้องกันอาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินในผู้สูงอายุด้านการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อออนไลน์ มีการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ผ่าน Facebook ของสถานีตำรวจ และของหน่วยงานราชการ จัดทำสื่อลง YouTube TikTok หรือ Instagram สร้างกลุ่ม Line Official เพื่อแจ้งเหตุ หรือความรู้แก่ผู้สูงอายุ สอดคล้องกับการศึกษาของ เจนจิรา เชื้อประดิษฐ์ และกิตติ คชนทวา (2563) ศึกษาการยอมรับเทคโนโลยีการใช้แอปพลิเคชันไลน์ของผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร พบว่ามีการรับรู้ถึงประโยชน์ในการใช้แอปพลิเคชันไลน์ มีทัศนคติที่มีต่อการใช้งานแอปพลิเคชันไลน์ และมีความตั้งใจที่จะใช้แอปพลิเคชันไลน์ต่อไป

ประการสำคัญที่ควรคำนึงถึงก็คือ การประชาสัมพันธ์โดยการเข้าถึงข้อมูลสื่อที่ผู้สูงอายุนิยม อาทิ ไลน์สวัสดีตอนเช้า ควรมีการสอดแทรกการเตือนภัยต่าง ๆ โดยคำนึงถึงความสามารถในการรับรู้ของผู้สูงอายุ เช่น ข้อความขนาดใหญ่ ข้อความสั้น ๆ อ่านง่าย สั้นชัดเจน และการผลิตสื่อให้เหมาะสมการรับรู้และความสนใจของผู้สูงอายุ อาทิ หนังสือ หรือคลิปเตือนภัยสั้น ๆ สอดคล้องกับการศึกษาของ ระวีวรรณ ทรัพย์อินทร์ และญาติณี เคารพธรรม (2560) ซึ่งพบว่าพฤติกรรมการใช้สื่อผู้สูงอายุนั้น เป็นการใช้สื่อเพื่อตอบสนองความต้องการ ด้านการรับข่าวสาร ความบันเทิงและการนำเนื้อหาไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน ผู้สูงอายุมีแนวโน้มในการใช้สื่อออนไลน์มากขึ้น แต่อาจยังกระจุกตัวอยู่ในเขตเมือง แต่สื่อหลักอย่างโทรทัศน์และวิทยุก็ยังเป็นสิ่งเข้าถึงผู้สูงอายุได้มากที่สุด ในส่วนของเนื้อหา ผู้สูงอายุต้องการเนื้อหาที่ส่งเสริมให้เห็นถึงศักยภาพส่งเสริมภาพลักษณ์เชิงบวกหรือเชิดชูผู้สูงอายุ เนื้อหาที่แสดงให้เห็นความรักความผูกพันระหว่างผู้สูงอายุกับครอบครัว และเนื้อหาที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต ไม่ว่าจะเป็นเรื่อง การรักษาสุขภาพ สิทธิทางกฎหมาย และสวัสดิการต่าง ๆ เป็นต้น

บทที่ 6

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

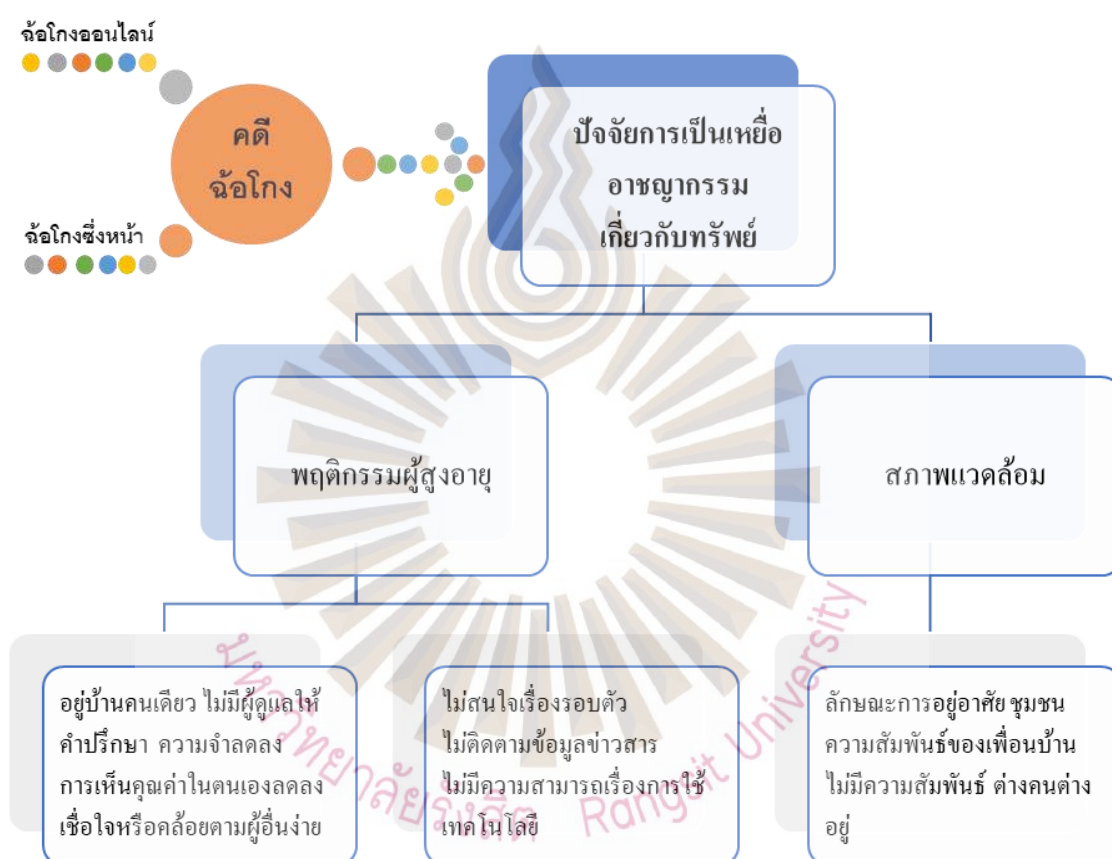
การวิจัยเรื่อง การป้องกันอาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินในผู้สูงอายุ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์ปัจจัยการเป็นตกเหยื่ออาชญากรรมและประเภทความผิดของอาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินในผู้สูงอายุ และ 2) ศึกษาแนวทางการป้องกันอาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินในผู้สูงอายุ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เพื่อให้ได้ข้อมูลด้านปัจจัยการตกเป็นเหยื่อของผู้สูงอายุ ประเภทความผิดของอาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินในผู้สูงอายุ รวมตลอดถึงแนวทางการป้องกันอาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินในผู้สูงอายุ และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อเพิ่มเติมข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก และปรับปรุง พัฒนาแนวทางการป้องกันอาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินในผู้สูงอายุ ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยขอบเขตการวิจัยใช้พื้นที่กรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีคดีเกี่ยวกับทรัพย์สินสูงกว่าพื้นที่อื่น ตามการแบ่งพื้นที่ความรับผิดชอบของหน่วยงานในสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือชุดข้อคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม โดยนักวิจัยคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ แบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) และใช้สถิติพรรณนา (Descriptive Statistic) ในการบรรยายข้อมูลพื้นฐานทั่วไปจาก การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และการตีความข้อมูล (Interpretation of Information) จากการสังเกต การตอบข้อคำถาม การอภิปราย และการแสดงความคิดเห็นจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ในการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม

6.1 สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการป้องกันอาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินในผู้สูงอายุในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยออกเป็น 2 ส่วนด้วยกันคือ 1) ปัจจัยการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินในผู้สูงอายุและประเภทความผิดของอาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินในผู้สูงอายุ และ 2) แนวทางการป้องกันอาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินในผู้สูงอายุ ดังนี้

6.1.1 ปัจจัยการเป็นเหยื่ออาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินในผู้สูงอายุ พบว่า เกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้ชีวิตประจำวันของผู้สูงอายุ รวมทั้งความเสื่อมสภาพตามวัยของทั้งร่างกายและจิตใจ และสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย ส่วนประเภทความผิดของอาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินในผู้สูงอายุ พบว่าส่วนใหญ่เป็นคดีฉ้อโกง ทั้งฉ้อโกงซึ่งหน้าและฉ้อโกงออนไลน์ ตามรูปที่ 6.1

รูปที่ 6.1 ปัจจัยการเป็นตกเหยื่ออาชญากรรมและประเภทความผิดของอาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สิน

6.1.2 แนวทางการป้องกันอาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินในผู้สูงอายุ จากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยได้นำเสนอแนวทางการป้องกันอาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินในผู้สูงอายุออกเป็น 4 ประเด็น คือ 1) การบริหารกำลังพลและการบูรณาการระหว่างหน่วยงาน 2) การปรับปรุงสภาพแวดล้อม/อุปกรณ์ 3) การประชาสัมพันธ์โดยการลงพื้นที่ และ 4) การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อออนไลน์ รายละเอียดตามรูปที่ 6.2

รูปที่ 6.2 แนวทางการป้องกันอาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินด้านต่าง ๆ

6.2 ข้อเสนอแนะ

6.2.1 ข้อเสนอแนะการปฏิบัติ

6.2.1.1 จากการศึกษาในครั้งนี้พบว่าการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินของผู้สูงอายุเกิดในรูปแบบคดีฉ้อโกง ทั้งฉ้อโกงซึ่งหน้าและฉ้อโกงออนไลน์ ผู้สูงอายุถูกหลอกลวงเพื่อให้สูญเสียทรัพย์สิน โดยมีจลาจลอาศัยความเสื่อมสภาพของผู้สูงอายุทั้งทางร่างกายและจิตใจในการก่อเหตุ อีกทั้งการไม่เท่าทันเทคโนโลยีที่เจริญรุดหน้าอย่างรวดเร็ว ทั้งที่เจ้าหน้าที่ทุกภาคส่วนต่างก็มีการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง ดังนั้นสิ่งสำคัญคือการผลักดันให้ผู้สูงอายุเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างต่อเนื่องและให้ความรู้เรื่องกลโกงและการป้องกันตนเองผ่านการเข้าร่วมกิจกรรมของผู้สูงอายุ เพราะจากการข้อมูลที่ได้ ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ให้ความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน

6.2.1.2 ข้อมูลข่าวสารที่ทางหน่วยงานต่าง ๆ ดำเนินการประชาสัมพันธ์อย่างเข้มแข็ง ต่อเนื่อง ส่วนใหญ่ผ่านทางสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) ซึ่งเป็นสิ่งที่มีประโยชน์อย่างมากต่อผู้สูงอายุ แต่เนื่องจากด้วยข้อจำกัดของความสามารถในการใช้เทคโนโลยีของผู้สูงอายุ ดังนั้นการประชาสัมพันธ์ผ่านทางสื่อสังคมออนไลน์ ที่ทางหน่วยงานต่าง ๆ ดำเนินการ ประการแรกควรผลิตสื่อตามความสนใจของผู้สูงอายุ เช่น หนังสือ หรือคลิปสั้น ๆ และสอดแทรกเนื้อหาที่ส่งเสริมให้เห็นถึงศักยภาพ ส่งเสริมภาพลักษณ์หรือเชิดชูผู้สูงอายุ และอีกประการหนึ่งก็คือความสามารถในการเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุ เห็นควรมีการพัฒนาหรือมีการสร้างนวัตกรรมของช่องทางการเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์เฉพาะกลุ่มผู้สูงอายุ ในรูปแบบการเข้าถึงข้อมูลได้โดยง่าย

6.2.2 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

6.2.2.1 การป้องกันอาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินที่เกิดขึ้นกับผู้สูงอายุ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ และสามารถบูรณาการความร่วมมือจากทุกภาคส่วนได้อย่างมีประสิทธิภาพและนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างแท้จริง ภาครัฐจะต้องให้ความสำคัญและกำหนดเป็นนโยบายที่ชัดเจน และสอดคล้องกับสภาพปัญหาอาชญากรรมที่เกิดขึ้น เพื่อให้หน่วยงานทุกภาคส่วนนำไปปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมมีความต่อเนื่องและบูรณาการการปฏิบัติร่วมกันในทุกหน่วยงานของภาครัฐ ตลอดจนกำหนดมาตรการและแนวทางในการแสวงหาความร่วมมือกับหน่วยงานทั้งภาคเอกชน และชุมชน

6.2.2.2 จากปัญหาอาชญากรรมที่เกิดขึ้นปรากฏว่าที่พักอาศัย สถานที่ทำงาน สถานประกอบการ ตลอดจนสถานที่สาธารณะ ล้วนมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจกระทำผิดของอาชญากร หากสถานที่หรือภูมิทัศน์ ไม่เอื้อต่อการกระทำผิด หากกระทำผิดแล้วมีโอกาสที่จะถูกจับกุม อาชญากร ก็ไม่กล้าที่จะกระทำผิด ดังนั้นภาครัฐต้องให้ความสำคัญในการกำหนดแนวทางในการวางผังเมือง ตั้งแต่ระดับหมู่บ้าน ชุมชนเล็ก ๆ ไปจนถึงชุมชนเมือง ต้องมีการกำหนดผังเมืองให้เหมาะสม ตลอดจนการปรับภูมิทัศน์ให้ยากแก่การกระทำผิด หรือเมื่อเกิดการกระทำผิดก็สามารถติดตามจับกุม ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

6.2.2.3 ภาครัฐ ภาคเอกชน ตลอดจนชุมชน ต้องให้ความสำคัญในการสนับสนุน อุปกรณ์ต่าง ๆ ที่จำเป็นในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม เช่น กล้องวงจรปิด ไฟฟ้าส่องสว่าง โดยมีการศึกษาทุกพื้นที่ และมีการกำหนดเกณฑ์ขั้นต่ำสำหรับอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ชุมชน ต้องมี เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการป้องกันอาชญากรรมอย่างสูงสุด

6.2.2.4 เนื่องจากสื่อโทรทัศน์เป็นช่องทางที่เข้าถึงผู้สูงอายุได้ง่าย ภาครัฐจึงควรมีมาตรการในการกำหนด ให้สื่อโทรทัศน์มีการลงข้อความแจ้งเตือน เกี่ยวกับวิธีการในการก่ออาชญากรรมและข้อปฏิบัติในการป้องกันอย่างกระชับและชัดเจน อาจเป็นคลิปสั้น ๆ หรือแถบอักษรวิ่ง ในแต่ละรายการตามช่วงระยะเวลาที่เหมาะสม เพื่อให้ผู้สูงอายุได้รับรู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของรูปแบบและวิธีการก่ออาชญากรรมรวมถึงการป้องกันตนเองเบื้องต้น

6.2.2.5 ภาครัฐต้องกำหนดนโยบายในการให้ความสำคัญกับสถาบันครอบครัว มีการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องสร้างให้เห็นถึงคุณค่าและความสำคัญของผู้สูงอายุในครอบครัว เช่นนี้ สมาชิกในครอบครัวจะเป็นเกราะป้องกันไม่ให้ผู้สูงอายุต้องตกเป็นเหยื่อของอาชญากร

บรรณานุกรม

- กรกนก นิลคำ, อิงคอร ศรีลาพัฒน์, ภควัฒน์ สนวนงาม, วรภัณณกมล มงคลอัสศิริ, ปฐมพร ปัญญะติ และเสริมศิริ นิลคำ. (2563). วิธีการกลไกช่องทางการสื่อสารและประสบการณ์ในการถูก มิจฉาชีพออนไลน์หลอกลวงของผู้สูงอายุในจังหวัดเชียงราย. *วารสารการสื่อสาร มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย*, 3(3), 50-67.
- กรมการปกครอง สำนักบริหารการทะเบียน. (2565). *จำนวนประชากรไทย ปี 2565 ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป แบ่งตามช่วงอายุ และเพศ*. สืบค้นจาก <https://stat.bora.dopa.go.th/StatMIS/#/ReportStat/3>
- กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2566). *สถิติผู้สูงอายุ ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2565*. สืบค้นจาก <https://www.dop.go.th/th/know/side/1/1/1962>
- กฤษฎา แสงเจริญทรัพย์. (2559). พฤติกรรมอาชญากรในมุมมองทางจิตวิทยา: ศึกษากรณีทฤษฎี บุคลิกภาพคดี Nathan Leopold และ Richard Loeb. *วารสารกฎหมายสุขภาพและสาธารณสุข*, 2(3), 381-392.
- กิตติศักดิ์ แก้วนิลประเสริฐ, นฤบาล ยมะคุปต์, ปิยวรรณ รุ่งวรพงศ์ และมะลิวัลย์ กาพย์เกิด. (2565). การศึกษาการเตรียมพร้อมเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุ. *วารสารการบัญชี และการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 15(2), 147-159.
- กุลธิดา สัมมาวงศ์, สิริลักษณ์ โสมานุสรณ์ และชมนาด สุ่มเงิน. (2560). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับ การกระทำความรุนแรงในผู้สูงอายุตามมุมมองของผู้สูงอายุและสมาชิกในครอบครัว. *วารสารวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี กรุงเทพ*, 33(1), 90-103.
- ไกรวุฒิ วัฒนสิน. (2561). *รูปแบบการป้องกันอาชญากรรมที่กระทำต่อผู้สูงอายุ*. สืบค้นจาก <https://research.police.go.th/index.php/datacenter/research/2558/-2560/286--33/file>.
- ข่าวช่อง 8. (2561). *เตือนภัยผู้สูงอายุถูกแก๊งคอลเซ็นเตอร์หลอกลวงข้อมูลส่วนตัว*. สืบค้นจาก https://www.thaich8.com/news_detail/66118/
- เจนจิรา เชื้อประดิษฐ์ และกิริติ คชนทวา. (2563). การยอมรับเทคโนโลยีการใช้แอปพลิเคชันไลน์ ของผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร. *วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี*, 2(2), 1-17.
- เจาะลึกสุขภาพ. (2562). *พบผู้สูงอายุไทยถูกละเมิดสิทธิ ส่วนใหญ่ถูกหลอกลวงใกล้ชิดหลอกลวง เพิกขุความรุนแรงทางจิตใจ*. สืบค้นจาก <https://www.hfocus.org/content/2019/04/17066>

บรรณานุกรม (ต่อ)

- ชนินทร์ พุ่มบัณฑิต และกมลชนก ยวดยง. (2564). ความหลงในสื่อสังคมออนไลน์. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์*, 16(3), 244-257.
- ณัฏฐชัย จันทร์ทิพย์, ชาญเดช เจริญวิริยะกุล, วิจิต สุรคินทร์กูร และสุดา สุวรรณภิรมย์. (2565). การส่งเสริมเทคโนโลยีคอลเซ็นเตอร์ (Call Center) การดูแลสุขภาพและการจัดการชีวิตของผู้สูงอายุยุค 5G. *วารสารรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา*, 5(1), 65-80.
- ทวีป ศรีน่วม. (2566). *ประมวลกฎหมายอาญา ฉบับปรับปรุงล่าสุด พ.ศ. 2566*. สืบค้นจาก <https://www.drthawip.com/criminalcode/1-50>
- ไทยพีบีเอส. (2562). พม. โพลชี้ “ผู้สูงอายุ” มีความสุขที่สุดจากการดูแลเอาใจใส่ของลูกหลาน. สืบค้นจาก <https://news.thaipbs.or.th/content/279209>
- ไทยรัฐออนไลน์. (2563). หลอกคนชราโอนเงิน. สืบค้นจาก <https://www.thairath.co.th/news/local/1865344>
- ธนธร ภูมิ. (2559). *การทบทวนมาตรการในการป้องกันและแก้ไขปัญหา การกระทำความรุนแรงต่อผู้สูงอายุ* (Unpublished Master's thesis). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- ธีระ กุลสวัสดิ์, ธัญพิชชา สามารถ และอารีย์ ธวัชวัฒนนันท์. (2563). การกระทำความรุนแรงต่อผู้สูงอายุภายในครอบครัว: สาเหตุและแนวทางการป้องกัน. *วารสารการเมือง การบริหาร และกฎหมาย*, 12(2), 111-127.
- นันทิยา ดวงกุ่มเมศ. (2565). *อันตราย! ผู้สูงอายุถูกหลอกซื้อของไม่มีคุณภาพ-ล้วงข้อมูลส่วนบุคคล*. สืบค้นจาก <https://www.hfocus.org/content/2023/01/26906>
- ปกป้อง ศรีสนิท. (2559). *กฎหมายอาญาชั้นสูง*. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- ประเด็นเด็ด 7 สี. (2562). คนร้ายฆ่าชิงทรัพย์หญิงชราอายุ 74 ปี ทุบศีรษะผู้ป่วยติดเตียงบาดเจ็บสาหัส. สืบค้นจาก <https://news.ch7.com/detail/369963>
- ประเทือง ธนิยผล. (2557). *อาชญวิทยาและทัณฑวิทยา Criminology and Penology: LAW3033* (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ปวันดา บุญพันธ์. (2558). การศึกษาความรู้สึกลัวหวาดกลัวอาชญากรรมของผู้สูงอายุในเขตลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร. *วารสารสหวิทยาการ วิทยาลัยสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*, 12(2), 80-101.
- พรชัย ขันดี, กฤษณพงศ์ พุตระกูล และจอมเดช ตริเมฆ. (2558). *ทฤษฎีอาชญวิทยา: หลักการงานวิจัย และนโยบายประยุกต์*. กรุงเทพฯ: ศ.เจริญการพิมพ์.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- พระมหาดัศชัย สุลตศชัย, สุธามาศ นพเทศน์, พระมหาพิเชษฐ อดตุนุรฤณี, อุทัย ขุมเหล็ก และ พระมหาสันติชัย อภิสนธิ (โพนศรีสม). (2565). กลไกการพัฒนาและส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุโดยใช้ชุมชน ศาสนาและภูมิปัญญาล้านนาเป็นฐานในจังหวัดเชียงใหม่. *วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ*, 7(1), 282-294.
- พิสิฐ ระฆังวงษ์ และประพนธ์ สหพัฒนา. (2562). ปัจจัยที่มีผลต่อการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมที่เกิดขึ้นกับผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์*, 10(2), 45-66.
- เพ็ญจันทร์ ประดับมุข-เซอร์เรอร์, นิวัฒน์ วงศ์ใหญ่ และเบญจมาศ เจริญสุขพลอยผล. (2557). รายงานการวิจัยเรื่อง โครงข่ายการคุ้มครองทางสังคม: การสร้างภูมิคุ้มกันภัยทางสังคมให้แก่ผู้สูงอายุ. นครปฐม: คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- โพสต์ทูเดย์. (2558). “คนแก่อยู่บ้านลำพัง” เหยื่ออันดับหนึ่งที่โจรร้ายหมายปอง. สืบค้นจาก <https://www.posttoday.com/politic/report/344081>
- รศ.กมลทิพย์ พงษ์ยุทธกร. (2562). การตกเป็นเหยื่อการละเมิดทางทรัพย์สินของผู้สูงอายุจากบุคคลในครอบครัวหรือเครือญาติ (Unpublished Master's thesis). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- ระวีวรรณ ทรัพย์อินทร์ และณาศิณี เคารพธรรม. (2560). สื่อกับผู้สูงอายุในประเทศไทย. *วารสารนิเทศศาสตร์ธุรกิจบัณฑิต*, 11(2), 367-387.
- ศรีสมบัติ โชคประจักษ์ชัด. (2561). เหยื่ออาชญากรรม: สิทธิและการช่วยเหลือเยียวยา. กรุงเทพฯ: คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา.
- สันทกฤษณ์ บุญช่วย และสุนนทิพย์ จิตสว่าง. (2562). การศึกษาปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จในโครงการป้องกันอาชญากรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตภาคกลาง. *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์*, 45(1), 300-340.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2556). *การคาดประมาณประชากรของประเทศไทย พ.ศ.2553-2583*. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- สำนักงานจเรตำรวจ. (2561). กฎ ก.ตร.ว่าด้วยการแต่งตั้งข้าราชการตำรวจ พ.ศ. 2561. *ราชกิจจานุเบกษาฉบับกฤษฎีกา*, 135(ตอนที่ 3 ก), 10-21.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- สำนักงานตำรวจแห่งชาติ คณะทำงานสร้างเสริมภูมิคุ้มกันภัยอาชญากรรมทางเทคโนโลยี. (2566). *การประชาสัมพันธ์ สื่อสร้างภูมิคุ้มกันด้านภัยอาชญากรรมทางเทคโนโลยี หรือไซเบอร์วัคซีน (Cyber Vaccine) ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ*. สืบค้นจาก <https://24hicarecenter.com/cybervaccinated>
- สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศกลาง. (2566). *สถิติคดีอาญากลุ่มที่ 2 ฐานความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ในผู้เสียหายกลุ่มอายุ 60 ปีขึ้นไป*. ม.ป.ท.: ม.ป.พ..Unpublished manuscript.
- สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. (2554). *อาชญากรรม*. สืบค้นจาก <https://dictionary.orst.go.th/>
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี. (2565). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570)*. สืบค้นจาก http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2565/E/258/T_0001.PDF
- สุขประเสริฐ ทับสี. (2563). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้สูงอายุในอำเภอแก่งกระเจาน จังหวัดเพชรบุรี. *วารสารวิทยาลัยพยาบาลพระจอมเกล้า จังหวัดเพชรบุรี*, 3(1), 14-30.
- หทัยชนก พิมพะกุล. (2562). สาเหตุของการตกเป็นเหยื่อในคดีฉ้อโกงซื้อขายออนไลน์. *การประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 3 “Graduate School Conference 2019”*, 792-800.
- อัญญา สิทธิบุรณญา, อุมพร สิทธิบุรณญา, นิราพร บุญฟู และสิริมงคล จันทร์ดิษฐ. (2565). *นอ์โกงการซื้อขายออนไลน์*. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี*, 11(2), 185-197.
- อัญริยา ชูตินันท์. (2557). *อาชญวิทยาและทัณฑวิทยา*. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- อัมมพ ชูบำรุง และอุนิษา เลิศโตมรสกุล. (2555). *อาชญากรรมและอาชญวิทยา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Barkan, S. E. (2009). *Law and society: An introduction*. Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall.
- Bartol, C. R. and Bartol, A. M. (2011). *Criminal Behavior: A Psychological Approach* (9th). Prentice Hall.
- Beccaria, C. (1963). *On Crime and Punishment, translated by Henry Paolucci*. Indianapolis: Bobbs-Merrill Educational Publishing.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- Bentham, J. (1823). *An Introduction to the Principles of Morals and Legislation*. Retrieved from <https://www.econlib.org/library/Bentham/bnthPML.html>
- Cohen, L.E. and Felson, M. (1979). Social change and crime rate trends: A routine activities approach. *American Sociological Review*, 46, 505-524.
- Cornish, D. B. and Clarke, R.V.G. (1987). *The reasoning criminal: Rational choice perspectives on offending*. New York: Springer-Verlag.
- Donder, L., Witte, N. D., Brosens, D., Dierckx, E. and Verté, D. (2015). Learning to Detect and Prevent Elder Abuse: The Need for a Valid Risk Assessment Instrument. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 191, 1483-1488.
- Facebook สน.พญาไท. (2023). การประชาสัมพันธ์ข้อมูลภัยออนไลน์ ใน Facebook ของสถานีตำรวจ. Retrieved from <https://www.facebook.com/profile.php?id=100068995096415&sk=photos>
- Fattah, E.A. (2000). *Victimology Today Recent Theoretical and Applied Developments*. 112th International Training Course Visiting Experts' Papers. Resource Material Series No.56. Retrieved from https://www.unafei.or.jp/publications/pdf/RS_No56/No56_09VE_Fattah2.pdf
- Fryling, T. (2009). Elder abuse. In J. K. Wilson (Ed.), *The Praeger handbook of victimology* (pp. 83-85). Santa Barbara, CA: Praeger.
- Fulmer, T. (1998). Mistreatment of Elders: Assessment, Diagnosis, and Intervention. In J. A. Allender and C. L. Rector (eds), *Reading in gerontological nursing* (pp. 396-407). Philadelphia: Lippincott-Raven Publishers.
- Hentig, H. V. (1948). *The criminal and his victim: Studies in the sociobiology of crime*. New Haven: Yale University Press.
- Hirschi, T. (1969). *Causes of Delinquency*. Berkeley, CA: University of California Press.
- Hogstel, M. and Curry, L. (1999). Elder abuse revisited. *Journal of gerontological nursing*, 25(7), 10-8.
- Jeffery, R. C. (1977). *Crime Prevention through Environmental Design* (2nd). Beverly Hills, CA: Sage.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- Kotze, C. (2018). Elder Abuse-The Current State of Research in South Africa. *Front Public Health*, 6, 358.
- Kratcoski, P. and Edelbacher, M. (2016). Trends in the Criminality and Victimization of the Elderly. *Federal Probation*, 80(1), 58-63.
- Merton, R. K. (1957). *Social Theory and Social Structure* (rev.ed.). New York: The Free Press.
- Negi, R. (2019). *Nature and definition of crime*. Retrieved from <http://lawtimesjournal.in/nature-and-definition-of-crime/>
- Ogburn, W. F. (1922). *Social Change with Respect to Culture and Original Nature*. New York: B. W. Huebsch.
- Park, R. E. (1952). *Human Communities: The city and human ecology*. Glencoe, IL: Free Press.
- Pillemer, K., Burnes, D., Riffin, C. and Lachs, S. M. (2016). Elder Abuse: Global Situation, Risk Factors, and Prevention Strategies. *The Gerontologist*, 56(2), 194-205.
- Schafer, S. (1968). *The victim and his criminal: A study in functional responsibility*. New York: Random House.
- Schuneman, M. (2017). *Financial Fraud on Elders and Interventions*. Retrieved from https://sophia.stkate.edu/msw_papers/785
- Sellin, T. (1970). A Sociological Approach. In E. W. Marvin (eds), *The Sociology of Crime and Delinquency*. New York: Wiley.
- Sutherland, E. H. (1947). *Principles of criminology* (4th). Philadelphia: Lippincott.
- Tapp, S. N. (2018). *Elder Victimization and Routine Activities: An Examination of the Predictors of Fraud and Burglary for those Age 60 and Older*. Retrieved from https://scholarworks.gsu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1011&context=cj_diss
- Tibbetts, S. G. (2015). *Criminological Theory : The Essentials* (2nd). California: Sage.
- World Health Organization. (2002). *Abuse of the Elderly*. Retrieved from http://www.who.int/violence_injury_prevention/violence/global_campaign/en/chap5.pdf

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

ข้อคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม

ข้อคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึก งานวิจัยเรื่อง การป้องกันอาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินในผู้สูงอายุ

เรียน ผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์เชิงลึก

คำชี้แจง

ด้วยดิฉัน พันตำรวจเอกหญิง จิราพร พวงอินทร์ นักศึกษาปริญญาเอก มหาวิทยาลัยรังสิต ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การป้องกันอาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินในผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาอาชญาวิทยาและการบริหารงานยุติธรรม คณะอาชญาวิทยาและการบริหารงานยุติธรรม มหาวิทยาลัยรังสิต โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัย คือ 1) เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมและรูปแบบอาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินในผู้สูงอายุ และ 2) เพื่อสร้างรูปแบบการป้องกันอาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินในผู้สูงอายุ โดยมีข้อคำถามในการสัมภาษณ์ด้วยกัน 10 ข้อ ให้ท่านให้ข้อมูลด้านปัจจัยการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม รูปแบบอาชญากรรม และรูปแบบการป้องกันอาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินในผู้สูงอายุที่ดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน โดยใช้เวลาในการสัมภาษณ์ประมาณ 1 ชั่วโมง การให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ครั้งนี้ของท่าน จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในด้านวิชาการ เป็นข้อมูลอันจะเป็นประโยชน์ในการป้องกันอาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินในผู้สูงอายุ ผู้วิจัยจึงใคร่ขอความอนุเคราะห์มายังท่านในการให้ข้อมูลตามความเป็นจริง

ทั้งนี้ผู้วิจัยจะไม่เปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล และเป็นการนำเสนอผลสรุปการวิจัยในภาพรวมเท่านั้น การให้ข้อมูลครั้งนี้เป็นไปโดยความสมัครใจ หากท่านอึดอัดไม่สบายใจ ท่านสามารถงดให้ข้อมูลหรือขอถอนตัวได้ตลอดเวลา โดยที่ไม่มีผลต่อท่านแต่อย่างใด

ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

พันตำรวจเอกหญิง จิราพร พวงอินทร์

ข้อคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึก

ข้อคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึก มีจำนวนทั้งหมด 10 ข้อ เพื่อให้ได้ข้อมูลเรื่องปัจจัยการตกเป็นเหยื่อของผู้สูงอายุ รูปแบบการกระทำผิด ตลอดจนรูปแบบการป้องกันที่ดำเนินการอยู่

ข้อ 1 คดีอาญากลุ่มที่ 2 ฐานความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ ในผู้สูงอายุ พบคดีรูปแบบใดมากที่สุด

- การปล้นทรัพย์
- การชิงทรัพย์
- การลักทรัพย์
- การฉ้อโกง
- การขโมยทรัพย์
- การทำให้เสียทรัพย์
- คดีออนไลน์ ในผู้สูงอายุพบรูปแบบใดมากที่สุด??

ข้อ 2 พฤติกรรม/กิจกรรมประจำวันอย่างไรบ้างของผู้สูงอายุที่พบว่าทำให้ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์

ข้อ 3 ลักษณะของที่อยู่อาศัยอย่างไรที่ท่านพบว่า เอื้อต่อการเกิดอาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์ในผู้สูงอายุ

ข้อ 4 สภาพแวดล้อม/อุปกรณ์ในพื้นที่รับผิดชอบของท่านเป็นอย่างไร เช่น ไฟส่องสว่าง พื้นทึบกร้าว แหล่งมั่วสุม กล้องวงจรปิด

ข้อ 5 ความพร้อมของกำลังพลในการป้องกันอาชญากรรมเป็นอย่างไร และมีแนวทางการดำเนินการ/ปรับเปลี่ยนตามสถานการณ์กำลังพลอย่างไรบ้าง

ข้อ 6 การให้ความรู้ในการป้องกันตนเองแก่ผู้สูงอายุ

- มีการดำเนินการอย่างไร
- มีหน่วยงานใดบ้าง ที่เกี่ยวข้อง และ
- มีช่องทางใดบ้างในการติดต่อประสานงาน

ข้อ 7 กรณีเกิดเหตุ

- มีช่องทางการช่วยเหลือฉุกเฉินหรือไม่ อย่างไร
- มีหน่วยงานใดบ้างที่เกี่ยวข้อง และ
- มีช่องทางการประชาสัมพันธ์อย่างไร

ข้อ 8 ผู้สูงอายุในพื้นที่รับผิดชอบของท่าน

- สนใจและเข้าร่วมกิจกรรมที่ท่านหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดขึ้นหรือไม่ อย่างไร

ข้อ 9 ผู้สูงอายุ ในพื้นที่ของท่าน สามารถดูแลป้องกันตนเอง ในประเด็นเหล่านี้หรือไม่ อย่างไร

9.1 ด้านสภาพความเป็นอยู่ทั่วไป

9.2 ด้านการป้องกันอาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สิน

ข้อ 10 ท่านมีวิธีการหรือรูปแบบการป้องกันอาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สิน อย่างไรบ้าง แยกตามระดับ

1) บุคคล 2) ครอบครัว 3) ชุมชน และ 4) สังคม/ภาครัฐ

10.1 รูปแบบการป้องกันอาชญากรรมความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน ด้านการปล้นทรัพย์สิน

10.2 รูปแบบการป้องกันอาชญากรรมความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน ด้านการชิงทรัพย์สิน

10.3 รูปแบบการป้องกันอาชญากรรมความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน ด้านการลักทรัพย์สิน

10.4 รูปแบบการป้องกันอาชญากรรมความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน ด้านการฉ้อโกง

10.5 รูปแบบการป้องกันอาชญากรรมความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน ด้านการยักยอกทรัพย์สิน

10.6 รูปแบบการป้องกันอาชญากรรมความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน ด้านการทำให้เสียทรัพย์สิน

10.7 รูปแบบการป้องกันอาชญากรรมความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน ด้านคดีออนไลน์

ข้อคำถามในการสนทนากลุ่ม งานวิจัยเรื่อง การป้องกันอาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินในผู้สูงอายุ

เรียน ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม

คำชี้แจง

ด้วยดิฉัน พันตำรวจเอกหญิง จิราพร พวงอินทร์ นักศึกษาปริญญาเอก มหาวิทยาลัยรังสิต ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การป้องกันอาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินในผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาอาชญาวิทยาและการบริหารงานยุติธรรม คณะอาชญาวิทยาและการบริหารงานยุติธรรม มหาวิทยาลัยรังสิต โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัยคือ 1) เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมและรูปแบบอาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินในผู้สูงอายุ และ 2) เพื่อสร้างรูปแบบการป้องกันอาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินในผู้สูงอายุ โดยมีข้อคำถามในการสนทนากลุ่มด้วยกัน 3 ข้อ ให้ท่านร่วมระดมความคิดเห็นเพื่อเติมเต็มด้านปัจจัยการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม รูปแบบอาชญากรรม และรูปแบบการป้องกันอาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินในผู้สูงอายุให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น การให้ข้อมูลในการสนทนากลุ่มครั้งนี้ของท่าน จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในด้านวิชาการ เป็นข้อมูลอันจะเป็นประโยชน์ในการป้องกันอาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินในผู้สูงอายุ ผู้วิจัยจึงใคร่ขอความอนุเคราะห์มายังท่านในการให้ข้อมูลตามความเป็นจริง

ทั้งนี้ผู้วิจัยจะไม่เปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล และเป็นการนำเสนอผลสรุปการวิจัยในภาพรวมเท่านั้น การให้ข้อมูลครั้งนี้เป็นไปโดยความสมัครใจ หากท่านอึดอัดไม่สบายใจ ท่านสามารถงดให้ข้อมูลหรือขอถอนตัวได้ตลอดเวลา โดยที่ไม่มีผลต่อท่านแต่อย่างใด

ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

พันตำรวจเอกหญิง จิราพร พวงอินทร์

ข้อคำถามในการการสนทนากลุ่ม

ข้อคำถามในการการสนทนากลุ่ม มีคำถามจำนวน 3 ข้อ เป็นการระดมความคิดและวิเคราะห์ จากข้อมูลที่ได้ในการสัมภาษณ์เชิงลึก เกี่ยวกับแนวทางการป้องกันอาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินในผู้สูงอายุ ตามลักษณะความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน เพื่อร่วมปรับรูปแบบการป้องกันอาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินในผู้สูงอายุให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ดังนี้

ข้อ 1 จากประสบการณ์การทำงานของท่าน พบปัจจัยการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินในผู้สูงอายุ ประเด็นใดเพิ่มเติมหรือไม่ อย่างไรบ้าง

ข้อ 2 การกระทำผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินในผู้สูงอายุ ท่านพบรูปแบบใดเพิ่มเติมอีกบ้าง และอย่างไร

ข้อ 3 ท่านมีข้อเสนอแนะในการป้องกันการกระทำผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินในผู้สูงอายุ ตามประเภทของความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน ในประเด็นต่อไปนี้ อย่างไรบ้าง

- 3.1 ประเด็น การปล้นทรัพย์สิน
- 3.2 ประเด็น การชิงทรัพย์สิน
- 3.3 ประเด็น การลักทรัพย์สิน
- 3.4 ประเด็น การฉ้อโกง
- 3.5 ประเด็น การข่มขู่ทรัพย์สิน
- 3.6 ประเด็น การทำให้เสียทรัพย์สิน
- 3.7 ประเด็น คดีออนไลน์
- 3.8 ประเด็นอื่นเพิ่มเติม (และจากข้อ 2 ถ้ามี)

ภาคผนวก ข
เอกสารจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

COA No. 6/2566

คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยเกี่ยวกับมนุษย์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ
90 หมู่ 7 ต.สามพราน อ.สามพราน จ.นครปฐม โทร. 0 3431 1102

เอกสารรับรองโครงการวิจัย

คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยเกี่ยวกับมนุษย์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ ดำเนินการให้การรับรองโครงการวิจัยตามแนวทางหลักจริยธรรมการวิจัยเกี่ยวกับมนุษย์ที่เป็นมาตรฐานสากล ได้แก่ Declaration of Helsinki, The Belmont Report, CIOMS Guideline และ International Conference on Harmonization in Good Clinical Practice หรือ ICH-GCP

- ชื่อโครงการวิจัย : การป้องกันอาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินในผู้สูงอายุ
รหัสโครงการวิจัย : RPCA-REC 6 / 2566
ผู้วิจัยหลัก : พันตำรวจเอกหญิง จิราพร พวงอินทร์
สังกัดหน่วยงาน : กลุ่มงานคณาจารย์ คณะตำรวจศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ
วิธีทบทวน : แบบเร็ว (Expedited)
รายงานความก้าวหน้า : ส่งรายงานความก้าวหน้าอย่างน้อย 1 ครั้ง/ปี หรือส่งรายงานฉบับสมบูรณ์หากดำเนินโครงการเสร็จสิ้นก่อน 1 ปี
เอกสารรับรอง : 1. แบบเสนอโครงการวิจัย เวอร์ชัน 1 ฉบับลงวันที่ 23 มี.ค.66
2. เอกสารชี้แจงอาสาสมัครผู้รับการวิจัย เวอร์ชัน 1 ฉบับลงวันที่ 23 มี.ค.66
3. หนังสือแสดงเจตนายินยอมเข้าร่วมการวิจัย เวอร์ชัน 1 ฉบับลงวันที่ 23 มี.ค.66
4. แบบสอบถาม/แบบสัมภาษณ์ เวอร์ชัน 1 ฉบับลงวันที่ 23 มี.ค.66
5. ประวัติผู้วิจัย
6. โครงร่างวิจัย
7. เอกสารการตรวจสอบเครื่องมือวิจัยโดยผู้ทรงคุณวุฒิ

พลตำรวจตรี

(อรรถสิทธิ์ สุดสงวน)

รองผู้อำนวยการโรงเรียนนายร้อยตำรวจ/

ประธานคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยเกี่ยวกับมนุษย์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

วันที่รับรอง : 18 พ.ค. 2566

วันหมดอายุ : 17 พ.ค. 2567

ทั้งนี้ การรับรองนี้มีเงื่อนไขดังที่ระบุไว้ด้านหลังทุกข้อ (ดูด้านหลังของเอกสารรับรองโครงการวิจัย)

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	พันตำรวจเอกหญิง จิราพร พวงอินทร์
วัน เดือน ปีเกิด	21 มกราคม 2511
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
ประวัติการศึกษา	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปริญญาพยาบาลศาสตรบัณฑิต, 2533 มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, 2546 มหาวิทยาลัยรังสิต ปริญญาปรัชญาคุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาอาชีวศึกษาและการบริหารงานยุติธรรม, 2566
ที่อยู่ปัจจุบัน	90/3 หมู่ 2 ตำบลท่าตลาด อำเภอสามพราน จังหวัด นครปฐม 73110
สถานที่ทำงาน	โรงเรียนนายร้อยตำรวจ
ตำแหน่งปัจจุบัน	อาจารย์